

6.3. Színművészeti-bábművészeti ág

SZÍNJÁTÉK TANSZAK

AZ ALAPFOKÚ SZÍNMŰVÉSZETI-BÁBMŰVÉSZETI OKTATÁS CÉLRENDSZERE ÉS FUNKCIÓI

Az alapfokú művészetoktatás keretében folyó színházi-bábszínházi nevelés – figyelembe véve a tanulók érdeklődését, életkori sajátosságait, előzetes színházi-dramatikus tapasztalatait – lehetőséget biztosít a színművészet-bábművészet iránt vonzódó tanulók képességeinek fejlesztésére; ismereteik gyarapítására, művészeti kifejező készségeik kialakítására és fejlesztésére, a művészeti szakterületen való jártasság megszerzésére és gyakorlására, illetve felkészít a művészeti alapvizsgára és záróvizsgára.

A képzés lehetővé teszi mindkét területen

- A tanulók számára önmaguk tudatos megfigyelését
- Az önértékelést annak érdekében, hogy képessé váljanak saját eredményeik felismerésére és azok színházi (bábszínházi) munka során történő alkalmazására
- Az önkifejezést, a közös alkotómunka örömteli együttlétének megtapasztalását
- Az élet más területein elsajátított tanulói ismeretek, készségek, attitűdök színjátékban (bábjátékban) való alkalmazását
- Drámával és színházzal (bábszínházzal) kapcsolatos tanulói aktív szókincs bővítését
- Színházi (bábszínházi) előadások egyéni vagy csoportos készítését, illetve mások által bemutatott produkciók megtekintését, értelmezését

A színművészet területén különösen

- Változatos dramatikus tevékenységformákban való részvételt
- Az alapvető dramatikus technikák és a színházi konvenciók megismerését, alkalmazását differenciált feladatokban
- A színházi-drámai formával való kísérletezést, a színpadi megjelenítés jellemzőinek megismerését
- A színjáték kulturális hagyományainak megismerését
- A színjátéknak mint művészi kommunikációs formának a megtapasztalását

A bábművészet területén különösen

- Változatos bábos tevékenységformákban való részvételt;
- Az alapvető bábszínpadi technikák megismerését, alkalmazását differenciált feladatokban;
- A bábjátékos technikákkal való kísérletezést, továbbá a bábszínházi megjelenítés jellemzőinek megismerését
- A bábos és maszkos játékok kulturális tradícióinak megismerését;
- Bábjátéknak mint művészi kommunikációs formának a megtapasztalását.

A SZÍNMŰVÉSZETI-BÁBMŰVÉSZETI OKTATÁS ÁLTALÁNOS FEJLESZTÉSI KÖVETELMÉNYEI

Kiemelt kompetenciák a színművészet területén

Bemeneti kompetenciák: iskolai előképzettség nem szükséges

Szakmai kompetenciák

Színházi alapfogalmak/szakkifejezések alkalmazása
Drámai/színházi konvenciók alkalmazása
Meghatározó történeti és kortárs színházi stílusok felismerése
A színházi műfajok felismerése

A szöveg- és előadáselemzés meghatározó szempontjainak, a színészi alkotómunka fázisainak, főbb összetevőinek megismerése, alkalmazása

Drámai szövegek értő – színészi szempontokat figyelembe vevő – olvasása Különböző színészi technikák megismerése és alkalmazása

Színházi improvizáció

Karakterábrázolás nyelvi, beszédtechnikai, illetve mozgásos eszközökkel Előadásban (játékban) szerepek megformálása

A rendezői instrukciók mentén végzett munka

Más művészeti ágak területéről származó ismereteinek alkalmazása a szerepalkotás során Színházi előadások elemzése, értékelése

Személyes kompetenciák Önállóság Döntésképeség

Érzelmi stabilitás, kiegyensúlyozottság Mozgáskoordináció

Fejlődőképesség, önfejlesztés

Társas kompetenciák Kapcsolatteremtő készség Kezdeményezőkészség

Empatikus készség Tolerancia

Kommunikációs rugalmasság Adekvát metakommunikáció Konfliktusmegoldó készség

Módszerkompetenciák Kreativitás, ötletgazdagság Problémamegoldás Figyelem összpontosítás Helyzetfelismerés

Kritikus gondolkodás

A MŰVÉSZETI ALAPVIZSGA ÉS ZÁRÓVIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A művészeti alapvizsgára és záróvizsgára bocsátás feltételei

Művészeti alapvizsgára az a tanuló bocsátható, aki az alapfokú művészetoktatási intézmény utolsó alapfokú évfolyamát sikeresen elvégezte, és a vizsgára jelentkezett.

Művészeti záróvizsgára az a tanuló bocsátható, aki az alapfokú művészetoktatási intézmény utolsó továbbképző évfolyamát sikeresen elvégezte, és a vizsgára jelentkezett.

A művészeti alapvizsga és záróvizsga követelményei, feladatai meghatározásának módja

A művészeti alapvizsga és záróvizsga követelményeit, vizsgafeladatait – valamennyi vizsga tantárgy tekintetében – az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja figyelembevételével kell meghatározni. A művészeti alapvizsga és záróvizsga feladatait a követelmények alapján a vizsgát szervező intézmény állítja össze oly módon, hogy azokból mérhető és elbírálható legyen a tanuló felkészültsége és tudása. A művészeti alapvizsga és záróvizsga feladatait a vizsgabizottság elnöke hagyja jóvá, amennyiben az nem felel meg a követelményeknek, átdolgoztathatja.

Vizsga tantárgyak Színjáték tanszak

A művészeti alapvizsga tantárgyai: dráma és színjáték, valamint egy választott tantárgy az alábbiak közül beszéd és vers mozgás és tánc zene és ének színházismeret

A művészeti záróvizsga tantárgyai: dráma és színjáték, valamint egy választott tantárgy az alábbiak közül beszéd és vers mozgás és tánc zene és ének színházismeret

Színjáték és bábjáték tanszakon a fent megjelölt választható tantárgyak közül vizsga tantárgynak csak az a tantárgy választható, amelyet az intézmény pedagógiai programja szerint biztosít, valamint amely esetében a tanuló a tantárgy tanításának utolsó évfolyamán az előírt tantárgyi követelményeknek eleget tett.

A művészeti alapvizsga és záróvizsga egyes részei alóli felmentés

Mentesülhet (részlegesen vagy teljes mértékben) az adott tantárgyból a művészeti alapvizsga, illetve záróvizsga letétele alól az a tanuló, aki az országos művészeti tanulmányi versenyen – egyéni versenyzőként – a versenyfelhívásban meghatározott helyezést, teljesítményt, szintet eléri.

Ha a tanuló már rendelkezik a színművészeti és bábművészeti ág valamelyik tanszakán beszéd és vers, mozgás és tánc, zene és ének, színházismeret tantárgyakból megszerzett művészeti alapvizsga vagy záróvizsga–bizonyítvánnyal, akkor az adott tantárgyakból a vizsga alól felmentés adható.

A művészeti alapvizsga és záróvizsga minősítése

A tanuló teljesítményét a művészeti alapvizsgán és záróvizsgán vizsga tantárgyanként külön–külön osztályzattal kell minősíteni.

Azokban a tantárgyakban, ahol a tantárgy vizsgálja több vizsgarészből áll, ott a tantárgy osztályzatát a vizsgarészek osztályzatának számtani közepe adja. Ha az átlagszámítás eredménye öt tizedre végződik, a vizsga tantárgy végső osztályzatának meghatározásában a szóbeli vizsgarész osztályzata a döntő.

A művészeti alapvizsga, illetve záróvizsga eredményét a vizsga tantárgyakból kapott osztályzatok számtani közepe adja. Ha az átlagszámítás eredménye öt tizedre végződik, a végső eredmény meghatározásában a főtantárgyból kapott osztályzat a döntő.

Eredményes művészeti, alapvizsgát, illetve záróvizsgát tett az a tanuló, aki valamennyi előírt vizsga tantárgy vizsgakövetelményeit teljesítette.

Sikertelen a művészeti alapvizsga, illetve záróvizsga, ha a tanuló valamely vizsgarészből, illetve vizsga tantárgyból elégtelen érdemjegyet kapott. Sikertelen vizsga esetén a tanulónak csak abból a vizsgarészből, illetve vizsga tantárgyból kell javítóvizsgát tennie, amelynek vizsgakövetelményét nem teljesítette.

DRÁMA ÉS SZÍNJÁTÉK

A dráma és színjáték főtárgy elsődleges célja, hogy a színházművészet – ezen belül is elsősorban a színjáték – iránt érdeklődő tanulók számára lehetőséget biztosítson a drámán és színjátékon keresztül történő önkifejezésre, közösségi alkotásra, a kommunikációs és előadói képességeik fejlődésére, a színházi alkotófolyamaton keresztül a színpadi munka alapjainak elsajátítására, a színházon keresztül önmagukra és a világra vonatkozó kérdések megfogalmazására és a válaszok keresésére.

A tantárgy oktatása során a célokat a közösségben végzett dramatikus tevékenység élményén, a játék örömein keresztül érjük el.

A tantárgy feladata, hogy a folyamatos fejlesztés eredményeképpen a tanuló váljon képessé a dráma és a színház értő befogadására, értelmezésére, illetve művészi együttműködésen keresztül, tanuló társaival együtt, drámai és színházi produktumok létrehozatalára.

Előképző évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal* – a csoportos játék örömét

- a csoportos játék szabályait
- az érzékszervek működésének jelentőségét – az alapvető emberi, állati mozgássémákat
- a jelenet kezdetének és befejezésének fontosságát – a szerepjátékokban való részvétel élményét
- a dramatikus munkához szükséges népi gyermekjátékokat, kiszámolókat, mondókákat, gyerekdalokat, énekes-táncos játékokat, gyerekverseket, népmeséket

Fejlessze a tanulók

- érzékszerveinek működését, érzékelését – ritmusérzékét
- megfigyelő- és utánzóképeségét
- mozgásos ügyességét, koordinációját – együttműködési képességét
- hallási figyelmét
- figyelemösszpontosító (koncentráló) képességét – szabálytudatát
- közösségtudatát *Ösztönözzé a tanulókat*
- környezetük megfigyelésére, megismerésére, az arról való véleményalkotásra – társaikkal való nyugodt kapcsolat kialakítására, egymás elfogadására
- versek, mesék meghallgatására, értelmezésére
- a hétköznapi szabályok és a csoportos játék szabályainak betartására és betartatására – a nemkívánatos (pl. agresszív) viselkedésformák visszaszorítására
- a játék örömeinek másokkal való megosztására

Tananyag

Bemelegítő mozgásos játékok

- Versenyjátékok, nagymozgásos játékok – Népi kiszámoló- és fogócskajátékok
- Egyszerű mozgáselemeket is tartalmazó körjátékok, népi játékok – Egyszerű mimes játékok tanári narrációra
- Rövidebb versek, mesék kísérése mozgással

Érzékelő játékok

- Színek, formák, illatok, ízek felismerése, csoportosítása, megkülönböztetése – Az érzékszervek által keltett érzetek megfogalmazása
- Az idő észlelésének fejlesztése

Ritmusgyakorlatok

- Egyenletes lüktetés érzékeltetése mondókázással – Szöveges és mozgásos ritmusjátékok
- Tempótartás (gyors és lassú) különböző térformákban
- Természetes ritmusok felfedezése és mozgásos lekövetése

Beszédgyakorlatok – Hangok utánzása

- Beszédszervek ügyesítése játékos formában (ajak-, nyelvgyakorlatok) – Beszédre készítő játékok

Utánzó játékok

- Testtartás és mozgás utánzása
- Hétköznapi tevékenységek utánzása – Állatok mozgásának utánzása

Memória- és koncentrációfejlesztő játékok – Mondókák, kiszámolók, találós kérdések

- Mozgásos és szöveges figyelemfejlesztő játékok

Szerepjátékok, szabályjátékok – Népi gyermekjátékok

- Énekes–táncos játékok
- Mozgásos (testnevelési) játékok
- Egyszerű szerkezetű drámajátékok

Csoportos improvizációs játékok

- Mondókák, gyerekdalok feldolgozása – Gyerekversek feldolgozása

Komplex drámafoglalkozások

- Mesei motívum vagy meserészlet vagy rövidebb mese feldolgozása tanári közreműködéssel (térmeghatározás, szimuláció, a teljes csoportot megmozgató szerepjáték, a tanár szerepben, szertartás, állókép, némajáték)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- az érzékszervek működésének funkcióját, jelentőségét – a jelenet kezdetének és befejezésének fontosságát
- a dramatikus munkához szükséges népi gyermekjátékokat, kiszámolókat, mondókákat, gyerekdalokat, énekes–táncos játékokat, gyerekverseket, népmeséket (mindegyikből legalább egyet)

Legyenek képesek

- adottságaiknak megfelelően a látáshoz és halláshoz kapcsolódó differenciált és pontos érzékelésre
- a csoportos ritmusjátékokban való aktív részvételre
- alapvető emberi, állati mozgássémák utánzására, a csoportos utánzó játékokban való aktív részvételre
- legalább egy vers vagy rövid meserészlet önálló elmondására – a beszéd és a mozgás összekapcsolására csoportos játék során

- a szerepjátékokban, csoportos improvizációkban való részvételre – társaikkal való együttműködésre

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a csoportos improvizációs játék öröme – a csoportos játék szabályait
- az alapvető emberi, állati mozgássémákat
- a bemelegítéshez használható mozgásos (testnevelési) játékokat – az alapvető ritmushangszerek használatát
- a dramatikus munkához szükséges újabb népi gyermekjátékokat, mondókákat, gyerekdalokat, gyerekverseket, népmeséket
- egyes drámajátékok szabályait *Fejlessze a tanulók*
- érzékszerveinek működését, érzékelését – ritmusérzékét
- megfigyelő- és utánzókéességét
- mozgásos ügyességét, koordinációját – együttműködési képességét
- hallási figyelmét
- figyelemösszpontosító (koncentráló) képességét
- kifejezőkészségét
- helyzetfelismerési képességét – szabálytudatát
- közösségtudatát *Ösztönözzé a tanulókat*
- környezetük megfigyelésére, megismerésére, az arról való véleményalkotásra – társaikkal való nyugodt kapcsolat kialakítására, egymás elfogadására
- versek, mesék meghallgatására, értelmezésére
- az önállóan olvasott versek, mesék élményének megosztására
- a hétköznapi szabályok és a csoportos játék szabályainak betartására és betartatására – a nemkívánatos (pl. agresszív) viselkedésformák visszaszorítására
- a játék örömeinek másokkal való megosztására

Tananyag *Mozgásgyakorlatok – Fogójátékok*

- Versenyjátékok, nagymozgásos játékok
- Mozgáselemeket tartalmazó körjátékok, népi játékok – Mímes játékok tanári narrációra

Érzékelő játékok

- Az érzékszervek által keltett érzetek megfogalmazása – Színkompozíciók összehasonlítása
- Tájékozódás hangok segítségével, tapintással, szaglással – Az idő észlelésének fejlesztése

Ritmushangszerek

- Szöveges és mozgásos ritmusjátékok – Tempótartás különböző térformákban – Futások irányváltoztatással
- Ritmushangszerek és mozgás

Beszédgyakorlatok

- Beszédre készítő játékok
- Beszédgimnasztikai gyakorlatok
- Beszédszervek ügyesítése játékos formában

Utánzó játékok

- Egyszerű mozgástükrözések
- Hétköznapi tevékenységek és mesterségek jellemző gesztusainak utánzása – Állatmozgások, természeti jelenségekhez kapcsolódó mozgások utánzása

Memória– és koncentrációfejlesztő játékok

- Versek, mondókák szöveg nélkül, csak mozgással
- Összetettebb mozgásos és szöveges figyelemfejlesztő játékok

Szerepjátékok, szabályjátékok – Népi gyermekjátékok

- Mozgásos (testnevelési) játékok
- Egész csoportos és páros munkára épülő drámajátékok – Vetélkedőjátékok

Komplex drámafoglalkozások

- Mesei motívum vagy meserészlet, vagy rövidebb mese feldolgozása tanári közreműködéssel (térmeghatározás, közös rajzolás, üzenetek, szimuláció, a teljes csoportot megmozgató szerepjáték, a tanár szerepben, szertartás, állókép, némajáték)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a csoportos játék szabályait
- az alapvető emberi, állati mozgássémákat
- a bemelegítéshez során használt mozgásos (testnevelési) játékokat – a megismert ritmushangszerek használatát
- a dramatikus munkához szükséges népi gyermekjátékokat, mondókákat, gyerekdalokat, gyerekverseket, népmeséket (az újonnan – tanultak közül mindegyikből legalább egyet)
- egyes drámajátékok szabályait *Legyenek képesek*
- adottságaiknak megfelelően differenciált és pontos érzékelésre – a csoportos ritmusjátékokban való aktív részvételre
- alapvető emberi, állati mozgássémák utánzására, a csoportos utánzó játékokban való aktív részvételre
- legalább egy újonnan tanult vers és rövid meserészlet önálló elmondására – a beszéd és a mozgás összekapcsolására a játékok során
- a szerepjátékokban, csoportos improvizációkban való részvételre – társaikkal való együttműködésre

Alapfokú évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a képzelet és az emlékezet szerepét, fontosságát – az egyszerű mozgáselemek összekapcsolását
- a tér használatát és az abban való tájékozódást – a helyszín fogalmát, jelentőségét
- a figyelemösszpontosítás fontosságát, alapvető technikáit – a beszédtevékenység részeit (légzés, hangadás, kiejtés)
- rövidebb prózai mesék dramatikus feldolgozásának folyamatát – a hang tulajdonságait (pl. mélység, magasság)
- a legfontosabb légző– és hangképző gyakorlatokat
- a ritmikus mozgással kombinált koncentrációs gyakorlatokat *Fejlessze a tanulók*

- együttműködő képességét – képzelőerejét
- mozgásos improvizációs képességét – térbeli tájékozódását
- figyelem-összpontosító képességét – megfigyelő képességét
- problémamegoldó képességét – ritmusérzékét
- légzőkapacitását – hangképzését
- artikulációs képességét *Ösztönözzé a tanulókat*
- maguk és környezetük egyre tudatosabb megfigyelésére
- a közlésformák egyre differenciáltabb alkalmazására – társaikkal való együttműködésre
- gondolataik és érzelmeik pontos kifejezésére
- a csoporton belüli aktív és kezdeményező munkára – kiscsoportokban önállóan végzett tevékenységre

Tananyag Mozgásgyakorlatok

- Összekapaszkodó, érintésére törekvő, érintés elől elhúzódó, a gimnasztika gyakorlatait játékos szituációba tevő gyakorlatok (pl.: váll-, térdérintős játékok, nehezített speciális helyzetű fogók)
- Lazító és feszítő gyakorlatok
- Térformáló, térérzékelő játékok: játékos formában különböző térformák felvétele, formálása, kikerüléssel gyakorlatokban térérzék-fejlesztés körjátékok, lánc-típusú népi játékok
- Szabad mozgás zenére önállóan és a társakkal együttműködve

Beszédgyakorlatok – Légzőgyakorlatok

- A saját és a társak légzésének megfigyelése nyugalmi állapotban, tevékenység során (pl. tűzfűtés), beszéd közben; a tapasztalatok megfogalmazása
- Fúvójátékok (pl. lyukas kulcs, síp, szájharmonika fúvása) a kilégzés erejének és hosszának tanulmányozására; folyamatos és szaggatott fúvások
- Indirekt légzőgyakorlatok (pl. „gumibaba” felfújása, leeresztése) – Hanggyakorlatok
- A hangadás megfigyelése (ásítás, nevetés, lelkiállapotok, hangulatok tükröződése a hangban)
- A hang tulajdonságairól szerzett tapasztalatok megfogalmazása (magas–mély, halk hangos)
- Egymás hangjának felismerése, utánzása
- Hangkitalálás (a saját hangtól eltérő hangzások játékos próbálgatása) – Szavak, rövid mondatpárok játékos variálása
- Játékos hangerő-gyakorlatok – Artikulációs gyakorlatok
- A kiejtés, az artikulációs mozgások megfigyelése
- A beszédszervek mozgásának „ügyesítése” szavak, szólamok ismételt ejtésével – Szájról olvasás – kezdetben hangok, majd szavak
- Szóláncok pontos hangzó- és szóvégejtéssel – Hangsúlygyakorlatok
- A szóhangsúly gyakorlása (az első szótag nyomatékos ejtésének gyakorlása egyre hosszabb szavakban)
- Az összetett szavak előtagjának és a teljes személynév első tagjának hangsúlya

Fantáziajátékok

- Elképzelt tárgyak, helyszínek, figurák részletes kigondolása csoportban – A közösen kitalált figurák, helyszínek, tárgyak köré szervezett játék

Ritmikus mozgással kombinált koncentrációs gyakorlatok

- Játékos, mozgással és szöveggel összekapcsolt ritmikus koordinációs gyakorlatok (pl.: versek, mondókák ütemezése tapssal, járással, mozgással különböző tempóban)

- Térkitöltő gyakorlatok
- Ritmikus, mozgással és szöveggel összekapcsolt számolás gyakorlatok – Gyermekversek, mondókák ritmus– és mozgásváltással

Dramatikus játékok

- Mimetikus (egyéni és csoportos) improvizációk zenére
- Szituációs játékok pl. szó, mondat, helyszín megadásával

Komplex drámafoglalkozások

- Központi figura köré épülő dráma (hangaláfestés, szerep a falon, térképek és ábrák készítése, állókép, gyűlés, véletlenül meghallott beszélgetés, képaláírás, maszkok, beépített szereplő, gondolatkövetés konvenciók felhasználásával)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tér használatát és az abban való tájékozódást – a helyszín fogalmát, jelentőségét
- a figyelemösszpontosítás fontosságát, alapvető technikáit – a beszédtevékenység részeit (légzés, hangadás, kiejtés)
- a hang tulajdonságait (pl. mélység, magasság)
- a legfontosabb légző– és hangképző gyakorlatokat
- a ritmikus mozgással kombinált koncentrációs gyakorlatokat *Legyenek képesek*
- egyszerű képzettársításra, annak játékbeli alkalmazására – egyes érzelmi állapotok verbális és mozgásos kifejezésére – a tanult mozgáselemek összekapcsolására
- az adott tér használatára és az abban való tájékozódásra
- a helyszín fogalmának alkalmazására, jelentőségének felismerésére – a tanult beszédgyakorlatok tudatos alkalmazására
- tanári irányítás mellett zajló komplex dramatikus tevékenységben való részvételle

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a figyelem–összpontosítás tudatos alkalmazását – a megfigyelés és önmegfigyelés fontosságát
- a bizalomra épülő kapcsolatteremtés és kapcsolattartás szabályait – a tiszta, érthető beszéd alapjait
- a történet, a jelenet, jelenet kezdete és vége, a főhős, a szereplők fogalmát
- a szereplők ábrázolását segítő egyes technikákat (pl. beszédstílus, testtartás) – a beszédtevékenység részeinek egymásrataltságát
- a feszítés–lazítás alapgyakorlatait – a mimikai bemelegítés gyakorlatait *Fejlessze a tanulók*
- figyelem–összpontosító képességét – megfigyelő képességét
- együttműködő képességét
- verbális megnyilvánulásainak tisztaságát – fogalmazási és kifejező képességét
- dramatizáló képességét – rögtönzési képességét
- elméleti drámaelméleti tudását *Ösztönözze a tanulókat*
- figyelmük tudatos összpontosítására
- a külvilág és önmaguk érzékeny megfigyelésére – önálló és tudatos kapcsolatteremtésre
- a nemkívánatos viselkedésformák konstruktív visszajelzésére, megváltoztatására – önálló verbális megnyilvánulásra
- pontos és kifejező szerepjátékra – önálló dramatizálásra

Tananyag Mozgásgyakorlatok

- Gimnasztikus gyakorlatok játékos helyzetekben, nehezített járásmóddal, fordított testhelyzetben
- Indítás és megállás különböző tempóban, helyzetben, magasságban történő gyakorlása versenyjátékok segítségével (pl. tapsos fogó, csendkirály – típusú játékok)

Lazító gyakorlatok

- Feszítés–lazítás fekvő, állva, ülve
- Az arc ellazítása, „kirázása” kilégzés közben

Beszédgyakorlatok – Légzőgyakorlatok

- A különböző légzéstípusok megfigyelése (váll, mellkas, rekesz) – A célszerű beszédleégzés folyamatának ismertetése
- Saját légzés megfigyelése nyugalmi állapotban és beszéd közben
- Zörej nélküli belégzést követő kilégzés a laza testtónus megőrzése mellett
- Kapacitásnövelő gyakorlatok versekkel, mondókákkal a laza testtónus megtartása mellett (legfeljebb 40–50 szótag)
- Hanggyakorlatok
- Játékos hangerőpróbálgatás
- Hangok próbálgatása az erős érzelmi–indulati állapotok kifejezésére – Artikulációs gyakorlatok
- Az áll nyitó mozdulatát megerősítő gyakorlatok – Nyelvmozgást ügyesítő gyakorlatok
- Ritmus és tempógyakorlat
- Versek ütemezése kötött mozgással – Hangsúly- és hanglejtésgyakorlatok – Számnevek, évszámok hangsúlya
- A kijelentés hanglejtése

Koncentrációs gyakorlatok – Játékok számokkal

- Kérdés–felelet típusú játékok – Mozgáskoncentrációs játékok
- *Kapcsolatteremtő és bizalomgyakorlatok*
- Kapcsolatteremtés szemkontaktussal, érintéssel, kézfogással, hanggal – Vakvezető játékok alapváltozatai

Improvizációs játékok

- Mimetikus improvizációk (mozdulatra, hangeffektusokra, tárgyakkal) – Hétköznapi élethelyzetek felidézése mozgással és beszéddel
- Szituációs játékok (pl.: befejezetlen történetre, képzőművészeti alkotások reprodukcióival, a szereplők jellegzetes vonásainak megadásával)
- Rövid történetek (ismert mesék) elmesélése zenére, kisebb csoportokban előkészített improvizációkkal

Komplex drámafoglalkozások

- Reális (de eltávolított) szituációk kibontása drámán keresztül
- Csoportról szóló drámaóra (a jelmezöltés, befejezetlen anyagok, interjú, forró szék, szerepcsere, kiscsoportos improvizáció, mimes játék, az igazság pillanata, belső hangok, szertartás, vita konvenciók felhasználásával)

Drámaelméleti alapok

- Verses mesék, mesék, elbeszélések szerkezetének érzékeltetése (történet, jelenet, jelenet kezdete és vége, főhős, szereplők, helyszín)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a figyelem-összpontosítás tudatos alkalmazását – a megfigyelés és önmegfigyelés fontosságát
- a bizalomra épülő kapcsolatteremtés és kapcsolattartás szabályait – a tiszta, érthető beszéd alapjait
- a történet, a jelenet, jelenet kezdete és vége, a főhős, a szereplők fogalmát
- a szereplők ábrázolását segítő egyes technikákat (pl. beszédstílus, testtartás) – a feszítés–lazítás alapgyakorlatait
- a mimikai bemelegítés gyakorlatait *Legyenek képesek*
- figyelmük tudatos összpontosítására
- társaik, önmaguk és a felnőtt világ érzékeny megfigyelésére – a bizalom megélésére
- érzékeny kapcsolatteremtésre és a kapcsolat megtartására – tiszta és kifejező verbális megnyilatkozásokra
- egy nagyobb lélegzetű vers vagy próza pontos, tiszta, érthető elmondására – aktív szerepjátékra

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- az együttérző beleélés szükséges voltát – a szavak nélküli közlések jelentőségét
- a nonverbális kommunikáció csatornák működését – a kommunikációs jelek jelentéshordozó erejét
- a feszültség élményét és fogalmát – az analógiás gondolkodás alapjait – a karakter fogalmát
- a gyakran alkalmazott páros és kiscsoportos kooperációs játékokat *Fejlessze a tanulók*
- légzőkapacitását
- térhez igazodó beszédét – artikulációs képességét – empátiás képességét
- verbális és nonverbális kommunikációs képességét – fantáziáját és kreativitását
- differenciált kifejezőképességét – fogalmi gondolkodását
- kooperációs készségét *Ösztönözze a tanulókat*
- elfogadó együttműködésre
- érzelmeik és szándékaik pontos kifejezésére
- a nonverbális kommunikációs jelek tudatos használatára
- a nonverbális kommunikációs jelek minél pontosabb értelmezésére

Tananyag *Mozgásgyakorlatok*

- Versenyjátékok, különböző típusú fogójátékok, nehezített fogó és üldözéses játékok a megfelelő intenzitású jelenlét megteremtésére és a feszültség elvezetésére
- Különböző tempójú, karakterű és funkciójú futástípusok
- Testrész–vezetési futások, páros fogó, a vezetőt követő futás – Lazító gyakorlatok
- Feszítés–lazítás testrészenként

Beszédgyakorlatok – Légzőgyakorlat

- A be- és kilélegzett levegő mennyiségének fokozatos növelése a laza testtónus megtartása mellett kapacitásnövelés versekkel, mondókákkal (legfeljebb 50–60 szótag)
- Hanggyakorlatok
- A térhez igazodó hangerő gyakorlása

- Az emelt hangvétel gyakorlása a test megfelelő tónusának összehangolásával (pl.: rikkancs, piaci árus, idegenvezető)
- Artikulációs gyakorlatok – Nyelvtörő mondókák
- A hosszú magánhangzók pontos ejtésének gyakorlatai – Szájról olvasási gyakorlatok (versek, verssorok)
- Ritmus és tempógyakorlat
- Ütemezés változó tempóban kitalált mozgássorral, tánccal, tapsjátékkal – Hangsúly-és hanglejtésgyakorlat
- A kérdezés hangsúlya kérdőszóval és anélkül – A kérdezés hanglejtése kérdőszóval és anélkül

Kapcsolatteremtő és kommunikációs játékok

- Az arc, tekintet, gesztusok kifejezőképességét fejlesztő játékok, gyakorlatok – Érzelmi állapotok kifejezése testtartással, gesztusokkal
- Üzenetek (pl.: utasítások, parancsok, kérések) küldése tekintettel és gesztusokkal

Fantáziajátékok

- Tárgyjátékok, tárgyak megszólaltatása, képzeletbeli tárgyak – Képzelt lények megszemélyesítése, beszélgetése
- Belső képek megjelenítése mozgással és beszéddel

Improvizációs játékok

- Szituációs játékok vázlat megadásával
- Különböző karakterek megjelenítése páros vagy kiscsoportos improvizációkban – Feszültségteli hétköznapi helyzetek megjelenítése és értelmezése
- Látott vagy hallott történetek feszültségteli jeleneteinek felidézése improvizációkban

Páros és kiscsoportos kooperációs játékok – Tükörjátékok

- Távolsgártartó játékok – Szoborjátékok

Ön- és társismereti játékok

- Tulajdonságok megfogalmazásával járó játékok (apróhirdetés, tulajdonságok vására)
- Egyszerű visszajelzésekre építő játékok

Komplex drámafoglalkozások

- Erkölcsi dilemmákat vizsgáló drámaórák (pl.: a szakértő köntösében, telefonbeszélgetés, az élet egy napja, fórum-színház, Hogyan történt? konvenciókkal)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- az együttérző beleélés szükséges voltát – a szavak nélküli közlések jelentőségét
- a nonverbális kommunikáció csatornák működését – a kommunikációs jelek jelentéshordozó erejét
- az analógiás gondolkodás alapjait – egyes karakterjellemzőket
- a gyakran alkalmazott páros és kiscsoportos kooperációs játékokat – a belső feszültség élményét, szerepét a drámai történetekben *Legyenek képesek*
- a szavak nélküli közlések különböző élethelyzetekben való felismerésére – a nonverbális kommunikációs csatornák használatára
- aktív részvételre különböző élethelyzeteket feldolgozó improvizációkban, komplex drámaórákban

- feszültségteremtő drámai jelenetek létrehozására – beszédüket a térhez igazítani
- pontosan körülírt feladatok kiscsoportokban történő elvégzésére

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- az elemző gondolkodás lényegét, használatát
- különböző hétköznapi élethelyzetek és morális problémák dramatikus megjelenítésének egyes módjait
- a konfliktus és a feszültség fogalmát, különbözőségét – a színpadi tér kreatív használatának alapjait
- az artikuláció ritmus- és tempóformáló szerepét – az időmértékes versek ritmizálását
- a tagadás hangsúlyát
- az improvizáció szabályait
- a színpadi létezés alapszabályait
- a figyelem felkeltésének és megtartásának eljárásait

Fejlessze a tanulók – légzőkapacitását – kifejező beszédét – testkontrollját

- elemző gondolkodási képességét
- szóbeli és nem szóbeli kifejezőképességét – fogalmazási képességét
- helyzetfelismerési képességét – problémamegoldó képességét – együttműködési képességét
- megfigyelési képességét – analógiás gondolkodását – előadói képességét
- improvizációs képességét *Ösztönözze a tanulókat*
- önmaguk és környezetük tudatos megfigyelésére – kritikus és önkritikus gondolkodásra
- különböző élethelyzetek és morális problémák erőszakmentes kezelésére – beszédük és mozdulataik koordinált és kifejező használatára
- a különböző közlésformák differenciált alkalmazására
- egy-egy életkoruknak megfelelő rövid vers vagy prózai mű részletének bemutatására – a munkaforma önálló megválasztásra egy-egy probléma feldolgozása során
- életkoruknak megfelelő rangos színházi előadások, színházi nevelési programok, filmek megtekintésére és a látottak közös feldolgozására a dráma eszközeivel

Tananyag *Mozgásgyakorlatok*

- Futásos és kikerüléssel gyakorlatok: ritmus és irányváltásos futások (szituációval), testrész-vezetéses futások
- Egyensúly-játékok: toló és húzó mozdulatok játékos formában – Lazítógyakorlat
- Feszítés-lazítás testrészenként

Beszédgyakorlatok – Légzőgyakorlatok

- Légzőkapacitás növelése a laza testtónus megtartása mellett (legfeljebb 60–70 szótag) – Hanggyakorlatok
- Hangkitalálás
- Artikulációs gyakorlatok
- Nyelvtörők, versek pontos, pergő kiejtéssel
- Magánhangzók gyakorlatai (különös figyelemmel az időtartamra) – Szinkronizálási (leolvasási) gyakorlatok versekkel
- Ritmus-és tempógyakorlat
- Időmértékes versek ritmizálása – Hangsúlygyakorlat
- A tagadás hangsúlyai

Bizalomgyakorlatok

- Vakvezetési gyakorlatok

Improvizációs játékok

- Rögtönzések életkori témákra
- Hétköznapi szituációkat feldolgozó páros rögtönzések – Rögtönzések közmondásokra
- Rögtönzések megadott konfliktusra – Rögtönzések megadott témára
- Rövid monológok különböző élethelyzetekben

Komplex drámafoglalkozások

- Erkölcsi, életkori és társadalmi problémák feldolgozása drámával
- Ismert történetek, regények részleteinek feldolgozása drámán keresztül (pl.: riportkészítés, montázs, újrajátszás, stílusváltás, analógia, mélyítés konvenciók által)

Színjátékos gyakorlatok

- A színpadi létezés alapszabályai
- Rövid vers vagy prózai mű részletének önálló előadása
- Rögzített kiscsoportos improvizációk nézők előtt – A figyelem felkeltése és megtartása

Követelmények

A tanulók ismerjék

- különböző hétköznapi élethelyzetek és morális problémák dramatikus megjelenítésének egyes módjait
- a konfliktus és a feszültség fogalmát, különbözőségét – a színpadi tér kreatív használatának alapjait
- az időmértékes versek ritmizálását – a tagadás hangsúlyát
- az improvizáció szabályait
- a színpadi létezés alapszabályait
- a figyelem felkeltésének és megtartásának eljárásait *Legyenek képesek*
- mozgásuk, testtartásuk kontrollálására a csoportos gyakorlatok során
- véleményalkotásra a látott színművek, filmek és improvizációk elemző megbeszélésekor – kifejező szóbeli és mozgásos megnyilvánulásokra
- különböző élethelyzetek kritikus és önkritikus elemzésére
- részvételre különböző élethelyzeteket feldolgozó improvizációkban, tanítási drámákban – konfliktushelyzetek erőszakmentes megoldására
- a tér tudatos használatára
- a ritmus és tempó tudatos alkalmazására

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal* – a bizalom fontosságát

- a legfontosabb bizalomgyakorlatokat
- a kontraszt fogalmát, tudatos, jelentést hangsúlyozó és jelentésteremtő használatát – a beszédsszervek tudatos, célszerű és pontos használatának fontosságát
- a drámák alapvető munkaformáit *Fejlessze a tanulók*
- megismerő, önmegismerő képességét – önfegyelmét, színpadi fegyelmét
- asszociációs képességét – konstruktivitását
- elemző gondolkodási képességét – kritikai és önkritikai képességét – előadói képességeit
- improvizációs képességét

- problémamegoldó képességét – együttműködési képességét
- analógiás gondolkodását – előadói képességét
- improvizációs képességét *Ösztönözzé a tanulókat*
- önálló döntéshozatalra
- hiteles és őszinte színpadi jelenlétre – előrevivő, építő gondolkodásra
- a feszültségteli helyzetek, konfliktusok elemzésére, a konfliktusokkal való szembenézésre – más csoportok munkájának beható megismerésére
- színházi és mozgásszínházi előadások megtekintésére
- színházi előadásokat bemutató tévéfelvételek, videofilmek, dokumentumfilmek megtekintésére

Tananyag Mozgásgyakorlatok

- Egyensúlygyakorlatok – Vezetékes gyakorlatok
- Forgás, gurulás, támaszhelyzetek talajon

Beszédgyakorlatok – Légzőgyakorlatok

- Nyelvtörő mondókák légzésszabályozással – Hanggyakorlat
- Erős érzelmek, indulatok hangjának próbálgatása versekkel – Artikulációs gyakorlat
- Szinkronizálás
- Ritmus-és tempógyakorlat
- Az időmértékes versek gyakorlása tetszőleges ritmuskíséréssel – Hangsúly-és hanglejtésgyakorlat
- Számnevek, évszámok, összetett szavak, nevek, ikerszavak hangsúlya – Az összetett mondatok hangsúly- és hanglejtés-variációi

Fantáziajátékok

- Irodalmi művek „új címe”
- Képzőművészeti alkotások „előzménye”
- Kevésbé ismert irodalmi művek befejezése, folytatása – Tárgyak nem rendeltetésszerű alkalmazása

Bizalomgyakorlatok

- Dőléses, billenéses gyakorlatok

Improvizációs gyakorlatok

- Verseik indulati tartalmaira épülő improvizációk
- Verseik által keltett hangulatokra épülő improvizációk – Mozgáselemekből építkező improvizációk
- Rögtönzés zenei effektek beépítésével
- Rögtönzések szimbólumok, ellentétek megadásával
- Etüdök (indulatok, hangulatok, érzelmek megadásával)

Komplex drámafoglalkozások

- Erkölcsi, életkori és társadalmi problémák feldolgozása drámával
- Ismert történetek, regények részleteinek feldolgozása drámán keresztül (az eddig tanult konvenciók alkalmazásával)

Ön- és társismereti játékok

- Vélemények közlését és fogadását lehetővé tévő szabályjátékok (pl. mi lenne, ha?, telefon, ilyennek látnak)

Színjátékos gyakorlatok

- Rövid monológ önálló előadása
- Rögzített páros improvizációk nézők előtt – Kapcsolattartás a partnerrel

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a legfontosabb bizalomgyakorlatokat – a kontraszt fogalmát
- a beszédszervek tudatos, célszerű és pontos használatának fontosságát – a drámák alapvető munkaformáit

Legyenek képesek

- ellentétek tudatos, jelentést hangsúlyozó és jelentésteremtő alkalmazására – egy-egy drámai szöveg mozgásban és szóban való megjelenítésére
- a beszéd folyamat részeinek tudatos irányítására
- bonyolultabb feladatok kiscsoportokban történő elvégzésére – a munka eredményének bemutatására
- véleményalkotásra a látott színművek, filmek és improvizációk elemző megbeszélésekor – kifejező szóbeli és mozgásos megnyilvánulásokra
- részvételre különböző élethelyzeteket feldolgozó improvizációkban, tanítási drámákban – a tér tudatos használatára
- a ritmus és tempó tudatos alkalmazására

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- különböző színházi terek jellemzőit
- a dobozszínházi tér hangsúlyos pontjait és irányait
- a színházi formanyelv alapelemeinek alkalmazását egy adott drámai szöveg megközelítésében
- a tanult drámai konvenciók alkalmazási lehetőségeit a szerepépítés folyamatában – a mindennapi és a színpadi beszéd különbségeit
- a különböző szerkezetű tanítási drámák lényeges jegyeit – az alárendelő mondatok hangsúlyozását, hanglejtését
- a „félre” és a monológ technikai alapjait *Fejlessze a tanulók*
- színházi fogékonyságát
- kritikai és önkritikai képességét
- más művészetek iránti fogékonyságát – önállóságát, magabiztosságát *Ösztönözze a tanulókat*
- az előző évek során tapasztaltak, tanultak alkalmazására – kísérletezésre, rugalmas gondolkodásra
- konstruktív együttműködésre – drámai művek olvasására
- színházzal rokon művészeti tevékenységek megismerésére, gyakorlására – önálló, magabiztos megnyilvánulásra
- más, hasonló művészeti tevékenységet folytató csoportok tevékenységének megismerésére – őszinte, építő szándékú kritikai megnyilvánulásokra
- nyilvánosság előtti fellépésre

Tananyag *Mozgásgyakorlatok*

- Lassított mozgás(különböző helyzetekben)
- A mozdulat megállítására vonatkozó gyakorlatok

Beszédgyakorlatok – Légzőgyakorlatok

- Koncentrációs légzőgyakorlatok mozgás közben – Hanggyakorlatok
- Szöveges hangerő-gyakorlatok
- Életkorok hangadási karakterének tanulmányozása, próbálgatása – Artikulációs gyakorlatok
- Pontos, laza pergő artikuláció járás, mozgás, fizikai terhelés közben – Egymás artikulációjának megfigyelése, utánzása
- Ritmus-és tempógyakorlatok
- Ritmusgyakorlatok tempóváltással – Hangsúly-, hanglejtésgyakorlatok
- Az alárendelő mondatok hangsúly-és hanglejtés variációi

Színházi alapismeretek

- Színházi térformák (pl.: dobozszínház, körszínház)
- Mozgás a dobozszínház terében (a tér hangsúlyos pontjai és irányai) – A „félre” technikája
- Monológ

Színjátékos gyakorlatok

- Különböző drámai konvenciók (pl.: állókép, gondolatkövetés) alkalmazása az improvizációk és egy adott színdarab megjelenítésének előkészítésében
- Különböző drámai konvenciók (pl.: belső hangok, „forró szék”) alkalmazása a szerepépítés folyamatában
- Rögtönzések érzelmi állapotok, színjátékos stílusok, szöveg megadásával
- Rögtönzések drámarészletek alapján, a mögöttes tartalmának és a szereplők érzelmi állapotának kibontásával

Felkészülés a vizsgára

- Improvizációk létrehozása és javítása tanári segítséggel – Jelenet létrehozása és javítása tanári segítséggel vagy Rövid előadás létrehozása tanári irányítással

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a különböző színházi terek jellemzőit
- a dobozszínházi tér hangsúlyos pontjait és irányait
- a tanult drámai konvenciók alkalmazási lehetőségeit a szerepépítés folyamatában – a mindennapi és a színpadi beszéd különbségeit
- a különböző szerkezetű tanítási drámák lényeges jegyeit – az alárendelő mondatok hangsúlyozását, hanglejtését
- a „félre” és a monológ technikai alapjait
- az előző évek tapasztalatainak alkalmazási, hasznosítási lehetőségét – a fejlesztő és szinten tartó beszédes játékokat, beszédgyakorlatokat *Legyenek képesek*
- alkotó és eredeti módon hasznosítani az előző évek tapasztalatait
- munkaformát választani az adott gondolat, érzelem kifejezése érdekében
- a munkaformák alkalmazására egy kötött drámai szöveg megjelenítésének előkészítésében – a munkaformák tudatos alkalmazására egy komplex drámafoglalkozás során
- részvételre egy adott mű színpadi feldolgozásának előkészítésében
- a helyes színpadi beszédre dramatikus és színpadi munkájukban egyaránt
- az alapfokon elsajátított képességeiknek megfelelő improvizációban, jelenetben vagy színházi előadásban való közreműködésre

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanulók ismerjék

- saját teste lehetőségeit, illetve érzékszervei hatékonyságát
- a különböző verbális és gesztusnyelvi megnyilatkozásokat, illetve saját eszköztára ez irányú fejlettségének mértékét
- a különböző, szerepjátékokban alkalmazható mozgásformákat, illetve saját eszköztára ez irányú fejlettségének mértékét
- az empátiás képesség szerepét társas helyzetekben, kortársaival és másokkal való kapcsolatában
- a kreatív dramatizálás alapvető eszköztárát, a dramatizálás egyes lépéseit
- a megismert munkaformák tudatos és kreatív alkalmazásának lehetőségeit saját ötletei, gondolatai kidolgozásában, illetve egy kötött drámai szöveg megjelenítésének előkészítésében
- azokat a dramatikus technikákat valamint a társművészetek alapvető kifejezőeszközeit, amelyek a körülöttük lévő világról való gondolkodásban, véleményalkotásban, s azok kommunikációjában segítséget nyújtanak

Legyenek képesek

- figyelme tudatos összpontosítására, fegyelmezett feladatvégzésre – társai, önmaga és a felnőtt világ érzékeny megfigyelésére
- a verbális, vokális és nonverbális kommunikációs csatornák tudatos használatára – a bizalom átélésére, az empátiás képesség működtetésére társas helyzetekben
- személyes élményei felszínre hozására és a szerepjátékokban való alkalmazására
- drámában és színjátékokban a szerepnek és a helyzetnek megfelelő kapcsolatteremtésre – pontos és érzékletes szerepjátékokra társaival és egyénileg
- a dramatizálás alapvető eszköztárának önálló alkalmazására, kreatív dramatizálásra
- saját teste, mozgásai, illetve a tér és a térben mozgó társak differenciált és pontos érzékelésére, a tér kreatív használatára
- a megismert munkaformák tudatos és kreatív alkalmazására saját ötletei, gondolatai kidolgozásában, illetve egy kötött drámai – szöveg megjelenítésének előkészítésében
- társadalmi, életkori és erkölcsi problémákról szóló drámajátékokban való aktív közreműködésre, valamint a problémák életkorának megfelelő szintű vizsgálatára és megfogalmazására

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama Dráma és színjáték
improvizáció 2–3 perc színpadi produkció

- jelenet 3–5 perc vagy
- előadás 15 perc

A vizsga tartalma

A dráma és színjáték gyakorlati vizsga két részből tevődik össze:

Improvizáció

Az improvizáció megadott instrukciók (pl.: a jelenet témája, figurái, tárgyai, helyszíne, időpontja) alapján rögtönzött szöveges vagy szöveg nélküli 2–3 fős jelenet lehet. A szaktanárnak a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő, legalább tíz tételből álló tételsort

kell összeállítania. A tételsor tartalmazhat szöveg nélküli vagy szöveges feladatokat. Az egyes tételeknek tartalmazniuk kell a jelenet eljátszásához szükséges instrukciókat (helyszín, szereplők, cselekmény, konfliktus).

A felkészülési idő 5 perc.

Színpadi produkció

A produkció szabadon választott drámai vagy dramatizált mű, illetve rögzített improvizáció alapján tanári irányítással készített prózai színházi produkció (2–3 fős jelenet/csoportos előadás) vagy szerkesztett játék lehet. A tanuló a csoportban, közös akciókban, együttes játékokban közreműködve, illetve egyéni színpadi feladatok megoldásával egyaránt számot adhat a tanulmányai során megszerzett képességeiről, jártasságáról.

A vizsga értékelése – Improvizáció

- Az instrukciók megértése, követése
- Együttműködés (közös jelenetépítés, társak ötleteinek elfogadása, cselekménybe illesztése),
- Színpadi jelenlét
- Figyelem, koncentráció (játékokban maradás képessége, egyértelmű szerepbe lépés, szituációban maradás, egyértelmű kilépés a szerepből)
- Sűrítés képessége
- A jelenet szerkezete, íve (a jelenet nyitása, zárása, jelenetépítés) – Színpadi produkció
- A színpadi helyzetek megértése, az önálló játékok közös játékba illesztése
- Együttműködés (a partner impulzusainak elfogadása, a partner felé irányuló impulzusok erőssége, közös cselekményvezetés, társakkal összehangolt váltások, közös játéktípus kialakítása, tartása)
- Figyelem, koncentráció – Színpadi jelenlét
- Ritmusérzék (a jelenet tempójának közös kialakítása, együttes tempóváltás) – Atmoszférateremtés
- Verbális kifejezőeszközök használata

Továbbképző évfolyamok

7. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a túlzó karakteres ábrázolás formajegyeit
- a figurába lépés, kilépés, figuraváltás törvényszerűségeit, hatásmechanizmusát – az intenzitás fogalmát
- a bemelegítés, ráhangolás gyakran alkalmazott szabályjatekait – a koncentráció, az együttműködés jelentőségét a színjátszásban – az alkat, a személyiség szerepét a színházi alkotómunkában
- a fokozás, kiállítás, váltás gyakorlatát
- a foglalkozás legfontosabb munkaformáit
- a kollektív alkotás „játékszabályait”, a közös munka meghatározó normáit – a társak játékát blokkoló vagy előmozdító megnyilvánulások különbségét
- az idő múlását, a helyszínváltozást, a figuraváltást jelző alapvető színházi konvenciókat (etűdön belül)
- a feszültség, a fordulat, a jelenetnyitás és –zárás szerepét, fontosságát *Fejlessze a tanulók*
- koncentrációját
- kezdeményezőképességét

- megfigyelőkészségét ön maga és a társak reakcióinak megfigyelése terén – arányérzékét hatás, idő, tempó, játékmód vonatkozásában
- együttműködési készségét

Ösztönözze a tanulókat

- az együttműködésre, a társak játékából való építkezésre – közösségi alkotásra
- diákszínjátzó előadások megtekintésére – drámai művek olvasására
- a színjátékos tevékenységen keresztül az önkifejezésre és a valóságra való reagálásra – közösségi alkotásra
- színházi előadások megtekintésére felvételtől

Tananyag

Ezen az évfolyamon az alapfokot elvégző, többnyire kamaszkorú fiataloknak a valóságtól a színpadig vezető út megkezdését kívánjuk lehetővé tenni. Önmaguk megismerése, saját személyiségük, képességeik adta lehetőségeik és korlátaik felismerése, a körülöttük lévő világ és a másik ember megfigyelése jelenti a munka első szakaszát. Ehhez szükséges, hogy félelem és gátlás nélküli légkör jöjjön létre a foglalkozásokon, amelyben mindenki képes felszabadultan játszani, ugyanakkor kíváncsian és türelemmel tudja követni társai játékát. Alkotó közösséggé kell, hogy formálódjon a csoport, ahol ki–ki kiteljesítheti a játékban személyiségét. Számos szabályjátékra, koncentrációs gyakorlatra, csoportépítő– és bizalomjátékra van szükség, hogy mindenkinél kialakuljon a felszabadult, egyben koncentrált színjátszói állapot.

Az alapfokú képzés során elsajátítottak tapasztalatait figyelembe véve a hétköznapi életanyagból építkező, kevés szereplős, rögtönzésre épülő etűdök létrehozása, kidolgozása jelentheti a színpad, a színpadi munka felé vezető út következő fázisát.

Szabályjátékok

- Ismerkedő játékok
- Csoportépítő játékok – Önismereti játékok
- Verbális és mozgásos koncentrációs játékok – Bizalomjátékok
- Agressziólevezető gyakorlatok
- Feloldó, felszabadító gyakorlatok – Fantáziajátékok

Szobrok, állóképek – Egyéni szobrok – Páros szobrok

- Csoportos állóképek (pl.: szobrok, megadott helyszínek, megadott figurák, megadott hangulatok, kapcsolatok pillanatai – két– és háromszereplős állóképek)
- Történetmesélés állóképekkel
- Drámai tartalmú állóképek (tablók)

Szabályokhoz kötött szituációs játékok – Szinkronjátékok

- Hotelportás
- Ismételd a mozdulatot – Lavina
- Stoppos játékok

Hangjátékok

- Történetmesélés hangokkal
- Atmoszférateremtés hangokkal – Hangjátékok helyzetre, témára

Spontán improvizációk

- Csoportos (egyidejű, egyénre épülő) improvizációk

- Spontán improvizációk egyéni vagy páros munkában, az improvizáció alapszabályainak betartásával (légy jelen; tartsd a szabályokat; tartsd a kapcsolatot; abba ne hagyd; ne nézz ki)

Etűdök

- Etűdök szöveg nélkül
- Etűdök szöveg helyettesítő eszközökkel – Etűdök tárgyak használatával
- Etűdök megadott szövegre
- Etűdök vágyképekre, álmokra, félelmekre, konfliktusos élethelyzetekre – Etűdök indítása, fordulatai, tetőpontja, lezárása
- A kontraszt szerepe, alkalmazása; az ellenpont-technika – Etűdök túlzó, elrajzolt, szélsőséges játékmódban
- Etűdsorozatok szerkesztési elvei
- Etűdsorozatok összeállítása önálló munkában

Mozgásgyakorlatok

- Versenyjátékok és egyéb játékfajták: különböző típusú, a korábbi évek anyagában szereplő játékok ismételt feldolgozása a színházi jelenlét elvárásainak megfelelő intenzitással
- Lépés- és járásgyakorlatok: karakterformák keresése, ritmikai és dinamikai szempontok figyelembevétele különböző típusú lépés anyag és járásgyakorlat esetén
- A gerinc hullámmozgása, a láb karakteres vezetése, a kar plasztikus lehetőségeinek kibontása tervezési feladatban

Beszédgyakorlatok – Légzőgyakorlatok

- Kapacitásnövelés (90–100 szótag)
- Légzésszabályozás növekvő szólamokkal
- Koncentrációs légzőgyakorlatok a figyelem megosztásával (pl.: kötött mozgássor végrehajtása közben)
- Hanggyakorlatok
- A hangerőt szabályozó gyakorlatok (folyamatos és fokozatos erősítés és halkítás) – A hangmagasságot szabályozó gyakorlatok
- Fizikai állapotok és azok változásának tanulmányozása hangadásban – Artikulációs gyakorlatok
- A pontos, pergő artikuláció gyakorlása folyamatos szövegmondás közben – Artikulációs gyakorlatok suttogva és hang nélkül
- Ritmus- és tempógyakorlatok
- Időmértékes versek gyakorlása néma szövegmondással, ritmizálva – Verssorok fölismerése ritmusképük hallatán
- Saját és a társak nevének fölismerése azok ritmusa alapján – Gyakorlatok a tempó fokozásával és csillapításával
- Hangsúlygyakorlatok
- Az értelmi-, érzelmi hangsúly tanulmányozása

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a figurába lépés, kilépés, figuraváltás szabályszerűségeit
- a koncentráció, az együttműködés jelentőségét a színjátszásban – a bemelegítés, ráhangolás gyakran alkalmazott szabályjátékait – az alkat, a személyiség szerepét a színházi alkotómunkában
- a fokozás, kiállítás, váltás eljárásait, hatását – a foglalkozás legfontosabb munkaformáit

- a kollektív alkotás „játékszabályait”, a közös munka meghatározó normáit – a társak játékát blokkoló vagy előmozdító megnyilvánulások különbségét
- az idő múlását, helyszínváltozását, figuraváltást jelző színházi konvenciókat – a feszültség, a fordulat, a jelenetnyitás és –zárás szerepét, fontosságát

Legyenek képesek

- a túlzó, szélsőséges, elrajzolt játékmód verbális és nem verbális eszközeit a kifejezés érdekében mozgósítani
- gesztusok felnagyítására, túlzó mimikára, karakteres megszólalásmódokra – saját testi adottságaik, személyiségük szerint fogalmazni
- alkalmazni az idő múlását, a helyszín változását, illetve a figuraváltást jelző alapvető színházi konvenciókat egy jeleneten (improvizáción) belül
- csendben figyelni társaik játékát
- a kollektív alkotás „játékszabályait”, a közös munka meghatározó normáit figyelembe véve társaikkal együtt dolgozni
- a szituáció alapelemeit figyelembe véve improvizálni **8. évfolyam**

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a típus fogalmát, jelentőségét a színház művészetében
- a tipizáló és egyénített ábrázolásmód sajátosságait, eszközkészletét – a túlzó ábrázolásmód sajátosságait, eszközkészletét, fokozatait
- az egyes színészi kifejezőeszközök (pl.: arcjáték, gesztus, megszólalásmód) együttes és elkülönített használatának jelentését, hatását, az ebben rejlő kifejezőerőt
- a történetmesélés színházi lehetőségeit
- a kollektív játék formai jegyeit (pl.: kórusmegszólalás, kóruscselekvés, helyszínek közös megjelenítése, a narráció formái)
- az előadásra készülés, a néző elé állás „játékszabályait”, morálját – a szerepek kontextusba ágyazottságának fontosságát

Fejlessze a tanulók

- képességét a koncentrált állapot megtartására – a befelé figyelési képességét
- a helyes önértékelését, önkritikáját
- az odaadó, önfeledt, mégis tudatos játékképességét – a vitakészségét, az érvelés kultúráját
- az ötleteinek, gondolatainak artikulációját – a nyitottságát, empátiáját
- a felelősségérzetét a közösségi alkotás és annak produktumai iránt *Ösztönözze a tanulókat*
- az együttműködésre, a társak játékából való építkezésre
- saját ötleteik megfogalmazására, megvalósítására, önálló alkotásra a foglalkozásokon – a színjátékos tevékenységen keresztül az önkifejezésre és a valóságra való reagálásra – közösségi alkotásra, azok bemutatására
- diákszínjátszó előadások, fesztiválok megtekintésére – színházi előadások megtekintésére
- a színházi portálok figyelemmel követésére
- a látottak, olvasottak értelmezésére, megbeszélésére

Tananyag

A 8. évfolyam során végzett munka célja, hogy a tanulók legyenek képesek típusfigurákat, tipikus élethelyzeteket megjeleníteni improvizációkban és rögzített jelenetben egyaránt. Ismerjék meg és bátran használják a túlzó játékmód színjátékos eszközkészletét. Tudjanak lényegi vonásokat sűríteni és kiemelni. Előtérbe kerülnek az együttes játék, a közösségi alkotás munkaformái, mint a kórusos megszólalás, csoportos improvizáció.

Szabályjátékok

- Összetett, többirányú figyelmet követelő koncentrációs gyakorlatok – Ön- és társismereti játékok
- A bizalomgyakorlatok összetett változatai

Improvizációk típusfigurákkal

- A lélektani típusok a hétköznapiakban, típusfigurák megfigyelése – Hétköznapi típusok megjelenítése: jellemzőik sűrítése
- Egyéni típusfigura-tanulmányok
- Hétköznapi típusfigurák különböző szituációkban – Típusfigurák típushelyzetei

Színjátékos eszközök fejlesztése

- A színészi kifejezőeszközök elkülönített használatára rávezető gyakorlatok – A gesztusok felerősítésének, a megszólalások felhangosításának gyakorlatai – A váltás technikái
- Kórusgyakorlatok
- Térérzékelés, térhasználat gyakorlatai

Etűdök, improvizációk

- Csoportos improvizációk – Etűdök típusfigurákkal
- Etűdök tipikus élethelyzetekkel
- Páros, hármas és csoportos improvizációk felkészüléssel és felkészülés nélkül, a szituáció több alapelemének megadásával
- Etűdök műalkotás (festmény, fotó, zene) alapján – Etűdsor adott figurákra
- Jelenet építése

Drámaórák

- A színpadra állított alkotás erkölcsi problémáit feldolgozó drámamunka – A próbamunka során felmerült problémákat feltáró drámamunka

Mozgásgyakorlatok

- Gyakorlattervezés: különböző típusú gyakorlatok gyakorlatsorrrá fűzése, a színpadi elvárások figyelembevételével
- Tréningtervezés: egy adott feladathoz szükséges tréning megtervezése, s önálló levezetése, önálló, a saját színházi feladatának megfelelő bemelegítő mozgássor megtervezése és elvégzése

Beszédgyakorlatok

- Légzőgyakorlatok
- Kapacitásnövelő gyakorlatok legfeljebb 100–110 szótag – Légzőgyakorlatok fizikai igénybevitel közben
- Légzőgyakorlatok a suttogott és a hangos beszéd váltogatásával) – Hanggyakorlatok
- Szöveges hangerőgyakorlatok
- Szöveges hangmagasság gyakorlatok
- A lágy/meleg hangvétel; a kemény/hideg hangvétel; a hangerő és a hangmagasság váltásai szöveges gyakorlatokban
- Az érzelmek, indulatok hangformáló szerepének tanulmányozása, megszólaltatása – Artikulációs gyakorlatok
- A suttogott és a halk beszéd célszerű artikulációja – Gyakori artikulációs hibák fölismerése hallás útján

- A beszédtempótól, hangerőtől és –színtől független, pontos, kifejező artikuláció gyakorlása
- Ritmus- és tempógyakorlatok
- Ritmusjátékok hangos és néma szövegmondással
- A hangsúlyos verselésű és az időmértékes versek gyakorlása; egyszerű prózai szövegek ritmizálása
- Hangsúly és hanglejtés gyakorlatok – Az érzelmek hangsúlyai
- A szórend és a hangsúly kapcsolata

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tipizáló és egyénített, a túlzó és személyes ábrázolásmód sajátosságait, különbségeit, viszonyát, eszközkészletét
- az egyes színészi kifejezőeszközök (pl.: arcjáték, gesztus, megszólalásmód) együttes és elkülönített használatának gyakorlati alkalmazását
- a kollektív játék formai jegyeit (pl. kórusmegszólalás, kóruscselekvés, helyszínek közös megjelenítése, a narráció formái)
- egy előadás feszültségének, fordulatainak, a kezdetnek és végnek jelentőségét – a történetmesélés színházi eszköztárát
- az előadásra készülés, a néző elé állás „játékszabályait”, morálját *Legyenek képesek*
- alkalmazni a tipizáló ábrázolás eszközeit
- a színészi váltás alaptechnikáinak alkalmazására
- egyes színészi kifejezőeszközök együttes és elkülönített használatára – személyes élményeiket, gondolataikat figurába, jelenetbe fogalmazni – a kontextust figyelembe véve rögtönözni
- instrukciókat az improvizációba építeni
- különböző munkaformákban együtt dolgozni társaikkal
- ötleteiket az alkotófolyamathoz igazítani, mások ötleteit eljátszani – jelenet nyitni és zárni, jelenetet építeni

9. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- tipizáló ábrázolásmód mélyítésének, egyénítésének lehetőségeit – a kellékhasználat szabályszerűségeit, alapelveit
- a jelmez figurateremtő jelentőségét
- a realista–naturalista játékmód sajátosságait, eszközkészletét
- az élményfelidézés (pl.: belső képek, emlékek, mozdulatok) lehetőségeit, technikáit
- a színjáték hitelességét, személyességét, mélységét szolgáló módszereket (csendek, belső hang, belső monológ, mozdulatlan – „eszköztelen játék”, ellenpontoszó játék, elhallgatottat feltáró cselekvés)
- az elmélyítés technikáit (figurák előélete, jelenet előzményei, feszítő körülmények, cselekvések, döntések következményei)
- szó és gesztus ellentmondásának jelentését és hatását – a drámai dialógus sajátosságait
- az egyszerű státuszjátékokat *Fejlessze a tanulók*
- képességeit az érzetek felidézése terén – verbális kifejezőerejét
- érzékenységét – toleranciáját
- konfliktuskezelő képességét
- megjelenítési képességét az összetett, ellentmondásos figurák és helyzetek ábrázolása során

Ösztönözze a tanulókat

- önálló alkotásra egy előadás elkészítésének során
- a diákszínháztársaság legfontosabb eseményeinek figyelemmel kísérésére – különböző műfajú színházi előadások megtekintésére
- jelentős színházi alkotások megtekintésére felvételtől – az ismertebb színházi folyóiratok olvasására

Tananyag

A típusfigurák egyéni vonásokkal való felruházása (egyénítése) a jellemábrázolás felé tett jelentős lépés: a tanév első szakaszában ezzel foglalkozunk – tudva azt, hogy az egyénített típus nem azonos a jellemmel. Az embert megmutatni változásai folyamatában, fejlődésében, a vágyaival és törekvéseivel, kinyilvánított akaratával és titkaival, érzelmeivel és gondolataival – mindez a színészi munka magasiskolájához tartozik. Ezt az alapfokú művészeti képzés során csak elemeiben sajátíthatják el a tanulók.

A jellemábrázolás felé törekedve ismerik meg a realista–naturalista játékmód színészi eszközkészletét, és azokat az eljárásokat, amelyek segítségével elmélyíthetik, gazdagíthatják és árnyaltabbá tehetik az ábrázolást. Megtapasztalják a szöveg és a nem verbális jelek ellentmondásainak jelentését, az ebben rejlő kifejezőerőt, és képessé válhatnak összetett jelentés színjátékos megfogalmazására, annak megértésére. Ellentmondásos és szélsőséges érzelmeket követelő élethelyzetekben hitelességre törekedve tudnak megnyilvánulni. Megvizsgálják az emberi cselekedetek mozgatórugóit, a kommunikáció természetét, ezáltal gazdagodik önismeretük és emberismeretük.

A típusfigurák egyénítése improvizációkban Típusfigurák atipikus helyzetben

Egyéni jellemrajz–tanulmányok

Egyazon figura különféle helyzetekbe helyezésével Jellem változását ábrázoló etűdsor

Etűdök a figura „háttérének” kidolgozására

A realista–naturalista játékmód sajátosságai, eszközkészlete A drámai feszültség növelésének technikái

Egy drámai mű jelenetének kapcsán a lélektani háttér kidolgozása

Az élményfelidézés (pl.: belső képek, emlékek, mozdulatok) lehetőségei, technikái A színjáték hitelességének feltételei, törvényszerűségei

A színjáték hitelességét, személyességét, mélységét szolgáló módszerek (csendek, belső hang, belső monológ, mozdulatlan – „eszköztelen játék”)

„belülről kifelé”: az érzetektől a kifejezésig

„kívülről befelé”: a cselekvéstől az érzetekig, állapotig

A kellékhasználat szabályszerűségei, alapelvei A kellékhasználat gyakorlatai

Etűdök kellékekkel

A jelmez figurateremtő jelentősége Színjáték jelmezben

Szó és gesztus ellentmondása a színészi kifejezésben A drámai dialógus természete

Emberi taktikák és stratégiák: páros vagy csoportos improvizációk egy cél elérésének különböző stratégiáira

Emberi taktikák és stratégiák: fórum–színház Egyszerűbb státuszjátékok

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a kellékhasználatra épülő rögtönzések gyakorlatát – a jelmez figurateremtő jelentőségét
- az élményfelidézés (pl.: belső képek, emlékek, mozdulatok) lehetőségeit, technikáit

- a színjáték hitelességét, személyességét, mélységét szolgáló módszereket (csendek, belső hang, belső monológ, mozdulatlan – „eszköztelen játék”, ellenpontoszó játék, elhallgatottat feltáró cselekvés)
- a drámai feszültség növelésének technikáit
- egy–egy jelenet lélektani háttérének jelentőségét
- a realista–naturalista játékmód sajátosságait, eszközkészletét – a drámai dialógus sajátosságait

Legyenek képesek

- egyszerűbb státuszjátékokat játszani
- a rögtönzések visszaidézésére, újraformálására, csiszolására
- önállóan, tanári instrukciók nélkül alkalmazni a sűrítést, drámai feszültség növelésének egyes technikáit
- kelléket használva improvizálni – jelmezben improvizálni
- hitelességre törekedve játszani
- a színjáték hitelességét, személyességét, mélységét szolgáló módszerek valamelyikének alkalmazására
- emberi taktikák és stratégiák jelentbe emelésére – típusfigurák elmélyítésére

10. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal* – a stilizáció eljárásait

- szimbolikus ábrázolás eljárásait
- a szerepépítést elősegítő egyes munkamódszereket, eljárásokat (pl.: belső monológ, szereplők elő- és utóéletének megírása, emblematikus tárgy, gesztus)
- a szerep felépítésének nélkülözhetetlen feltételeit (pl. szereptudás, darabismeret, háttérismeretek)
- a jellemábrázolás legfontosabb követelményeit – a cselekvő elemzés alapjait
- egy előadás stiláris egységének jelentőségét, a stiláris elmozdulásban rejlő kifejezőerőt – a drámai alapanyag színrevitelének állomásait és ezek célját
- egy előadás hatásdramaturgiájának alapvető tényezőit (pl.: tempó, kontraszt, várakozás) – a státuszok jelentőségét
- a különböző státuszjeleket *Fejlessze a tanulók*
- közös célért, közösségben végzett tevékenységének lelki feltételeit
- szimbolikus színpadi jelek alkotására és értelmezésére irányuló képességeit – szerepformálási képességeit
- a jeleneteken átívelő folyamatos jelenlét képességét *Ösztönözze a tanulókat*
- rendszeres színházlátogatásra (ezen belül diákszínpadi előadások megtekintésére)
- a diákszínjátszás és az alternatív színházi világ legfontosabb eseményeinek figyelemmel kísérésére
- színházi irodalom és szaksajtó olvasására
- az elsajátított színjátszói képességek, készségek, ismeretek közönség előtt történő bemutatására
- legalább egy – a tanultak elsajátítását segítő – színvonalas (élő) színházi előadás megtekintésére

Tananyag

A záró évfolyamon a tanulókkal magasabb szinten ismételjük a továbbképző legfontosabb gyakorlatait, ezáltal tudatosítjuk bennük az általuk és velük bejárt utat, lehetőséget nyújtunk a színjátszói készségek, képességek és ismeretek szintetizálására. Új elem, hogy stilizációval, szimbolikus ábrázolással tudjanak összetettebb, ambivalensebb, egyetemesebb jelenségek

kifejezésére kísérletet tenni. Ezáltal elmélyülnek a művészi ábrázolás, színházi jelentésképzés kérdéseiben.

A tanulók megismerkednek a státuszjátékok alapjaival és a bonyolultabb szerkezetű, hosszabb időt igénybe vevő improvizációkkal.

A tanév során készülő jelenetek, ezekből szerkesztett játék vagy előadás egyfajta szintézisre ad lehetőséget, ezzel együtt a képzés során megszerzett tudás alkalmazására: a következetes, igényes színházi alkotómunka megismerésére, annak megtapasztalására, hogy a színházi jelek rendszerében minden elemnek tudatos alkotói szándékot kell tükröznie. Ennek részeként a tanulók a színészi munka mellett kapjanak módot arra, hogy egy produkció létrehozásához szükséges más színházi tevékenységekben is (csoport szinten: az összes alapvető fontosságú színházi munkában) kipróbálhassák magukat.

Szabályjátékok

Ön- és társismereti játékok („helyem a csoportban”) Összetettebb, nagyobb koncentrációt igénylő bizalomgyakorlatok Fantáziát fejlesztő feladatok a szimbolikus kifejezés jegyében

Státuszjátékok alapjai, „sajátstátusz”-játékok, státuszok váltogatása Etűdök különböző stílusokban – stílusgyakorlatok

A szerepek, a kontextus, az atmoszféra tartása hosszú improvizációkban

Hosszú improvizációk a stílus, a státusz, a színpadi kapcsolat tartásával, illetve ezek tudatos váltásával

A színész játéka – amikor a mozgásé, a gesztusé a főszerep Gesztikus tartalmak a szimbolikus kifejezés érdekében)

A vokális kifejező eszközök színpadi használata Etűdök zenei motívumok alapján

A különböző auditív színházi eszközök alkalmazása (pl.: emberi és zenei hang, zöreje) A szöveg, mint a stilizáció kiindulópontja (asszociációkeltő alapanyag)

A szöveg, mint vokális alkotás alapja

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a drámai alapanyag színrevitelének állomásait és ezek célját
- a cselekvő elemzés alapjait
- egy előadás stílárís egységének jelentőségét, a stílárís elmozdulásban rejlő kifejezőerőt – a szimbolikus ábrázolás és a stilizáció gyakorlati jelentőségét, hatását
- a szerepépítést elősegítő egyes munkamódszereket, eljárásokat (pl.: belső monológ, szereplők elő- és utóéletének megírása, emblematikus tárgy, gesztus) illetve feltételeket (szereptudás, darabismeret, háttérismeretek)
- a státusz jelentőségét
- a különböző státuszjeleket
- egy előadás hatásdramaturgiájának alapvető tényezőit (pl.: tempó, kontraszt, várakozás) – a stilizáció és a szimbolikus ábrázolás színpadi lehetőségeit

Legyenek képesek

- a megszerzett készségek alkalmazására a kifejezés érdekében
- a kifejezés érdekében az „eszköztelen” színpadi létezésről az expresszív játékmódig tartó skálán különböző megnyilvánulásokra
- több jeleneten áthúzódó szerepív ábrázolására – különböző státuszú figurák megformálására
- jeleneten belül státuszt módosítani
- jellemfejlődés alapszintű bemutatására
- társaikkal kisebb csoportokban önálló jelenetalkotási munkára
- az improvizáció stílárís egységének megőrzésére, a stílárís váltás tudatos használatára

- ötleteiket az éppen készülő jelenethez, illetve a színre állított produkcióhoz, a színre állítás folyamatához igazítani

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

A tanulók ismerjék

- a leggyakoribb drámai/színházi konvenciókat, azok alkalmazását
- a legfontosabb kortárs és/vagy történeti színházi stílusokat, színházi műfajokat
- egy jelenet indításának, zárásának, fordulatainak, feszültségének, tétjének gyakorlati jelentőségét és hatását
- a színházi alkotófolyamatot, illetve az együttjátszást szolgáló cselekvésformákat, technikákat
- a szerepépítés legfontosabb módszereit, a színészi játék alapvető iskoláit – a színészi alkotómunka fázisait, főbb összetevőit

Legyenek képesek

- koncentráltan, társaira figyelve, velük együttműködve részt venni tréningeken, próbamunkában, előadásokon
- a színjátékot, mint kommunikációs formát használni az önkifejezésre, a valóság tanulmányozására,
- színházi improvizációra
- az improvizációk elemzésére, értékelésére
- egyes színészi technikák tudatos alkalmazására
- karakterábrázolásra mozgásos, nyelvi, beszédtechnikai eszközökkel – alkattól, képességektől függően különféle szerepek megformálására – rendezői instrukciók mentén végzett munkára
- drámai szövegek értő, színházi megközelítésű olvasására

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll

A vizsga tantárgya és időtartama

Dráma és színjáték improvizáció 3–5 perc színpadi produkció

- jelenet 5–7 perc vagy
- előadás 15–30 perc

A vizsga tartalma

A dráma és színjáték gyakorlati vizsga két részből tevődik össze: *Improvizáció*

Az improvizáció megadott instrukciók (pl. a jelenet témája, figurái, tárgyai, helyszíne, időpontja) alapján rögtönzött szöveges és szöveg nélküli kétfős jelenet lehet. A szaktanárnak – a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő – legalább tíz kétfős improvizációs feladatból álló tételsort kell összeállítania. A tételsornak szöveggel és szöveg nélkül elvégzendő feladatokat egyaránt kell tartalmaznia. Az egyes tételekben meg kell adni a jelenet eljátszásához szükséges instrukciókat. A vizsgán a tanulók szabadon vagy a szaktanár irányításával párokat alkotnak, és közösen húznak a feladatokat tartalmazó tételek közül. Az etűd bemutatása után a vizsgabizottság instrukciók alapján variációk bemutatását kéri. A felkészülési idő 5 perc.

Színpadi produkció

A produkció szabadon választott drámai vagy dramatizált mű, illetve rögzített improvizáció alapján készített prózai színházi produkció (2–3 fős jelenet/csoportos előadás) vagy szerkesztett játék lehet. A produkcióban a tanulónak egyéni feladatok, önálló akciók végrehajtásával kell közreműködnie.

A vizsga értékelése – Improvizáció

- Az instrukciók megértése, követése
- A színpadi megjelenítés alapvető szabályainak alkalmazása (érthetőség, láthatóság)
- Együtműködés (közös jelenetépítés, társak ötleteinek elfogadása, cselekménybe illesztése, rugalmasság – reakció váratlan történésekre)
- Stílusérzék (közös játékstílus kialakítása, a választott stílus megtartása, illetve együttes stílusváltás, vagy a játékstílusok tudatos ütköztetése a kifejezés érdekében, az egyes elemek – gesztus, beszédmód, nyelv, mozgás – egysége)
- Figyelem, koncentráció
- Karakterábrázolás (a karakter tartása, a karakter tipikus jegyeinek kiemelése, a karakterépítés eszköztárának gazdagsága)
- A színjáték hitelessége (az ábrázolás mélysége, igazságtartalma, személyessége, a figurák közti viszonyok, viszonyváltozás érzékletes ábrázolása)
- Az improvizáció „dramaturgiája” (a jelenet indítása, jelenet zárása, cselekményépítés, sűrítés képessége, feszültségteremtés, fordulatok)
- Atmoszférateremtés
- Színjátszói kifejezőeszközök, intenzitás – Fantázia, ötletesség, humor
- Színpadi produkció (előadás, jelenet) – Koncentráció, figyelem
- Együtműködés (a jelenet tempójának közös kialakítása, a partner impulzusainak elfogadása, erős impulzusok küldése a partner felé, közös cselekményvezetés, társakkal összehangolt váltások, közös játékstílus kialakítása, tartása)
- Hiteles játékmód (nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközök hiteles alkalmazása, személyessége, élettémények, tapasztalatok játékká formálása, a figurák közti viszonyok, viszonyváltozás érzékletes ábrázolása)
- A játék intenzitása
- Karakterábrázolás (a karakter tartása, a karakter tipikus jegyeinek kiemelése, a karakterépítés eszköztárának gazdagsága, a karakterábrázolás elmélyítése, személyessé tétele)
- Stílusérzék (alkalmazkodás a produkció játékstílusához, közös stílushoz illeszkedő színjátékos kifejezőeszközök)
- Ritmusérzék (a játék tempójának érzékelése, tartása, pontos, társakhoz igazodó tempóváltás)
- Feszültségteremtés
- Atmoszférateremtés
- Verbális kifejezőeszközök használata

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök Színpad vagy dobogók

Egészalakos tükör

Ritmus- és dallamhangszerek CD-lejátszó vagy magnó

Tévé, videó- vagy DVD-lejátszó Videokamera

Alapvető fénytechnika (reflektorok, állványok, fényszabályozó egység, árnylámpák, spotlámpák, mobil fényforrások)

A gyakorlatokat, improvizációkat, etűdök vagy előadások létrehozását segítő CD-k, DVD-k Tornaszőnyeg

BESZÉD ÉS VERS

A beszéd és vers tantárgy tanításának célja, hogy hozzásegítse a tanulókat beszédük oldottá, természetessé válásához és maradásához, dramatikus és színpadi munkájukban egyaránt – az adottságaiknak és a képességeiknek megfelelő szinten — könnyen érthetővé és élvezhetővé fejlesztéséhez. A tantárgy ugyanakkor keltse fel az érdeklődést a tudatos beszédművelés, valamint a vers– és prózamondás mint önálló pódiumi műfaj iránt.

A tantárgy feladata, hogy a tanulók a különböző képességfejlesztő gyakorlatokon, játékos feladatokon, szövegelemzéseken és memoriterekben keresztül váljanak képessé a magyar nyelv magas szintű, tudatos használatára, az irodalmi műalkotások értő befogadására és értelmezésére, jussanak el a lírai és prózai szövegek interpretálásának magas színvonaláig. A tantárggyal való ismerkedés során erősödjön befogadói és előadói attitűdjük, váljanak képessé a verskultúra ápolására.

Alapfokú évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

– a beszéd folyamat eseményeit (légzés, hangadás, kiejtés) – a vers zenei–ritmikai jellemzőit

Fejlessze a tanulók – hallási figyelmét

– megfigyelőképességét – ritmusérzékét

– a csoportos munkára való készségét *Ösztönözze a tanulókat*

– képességeik megismerésére

– megfigyeléseik megfogalmazására

– versolvasásra, fantáziájuk, asszociációs képességeik felszabadítására – csoportos versjátékokra

Tananyag *Lazítógyakorlat*

– Lazítás–feszítés

Légzőgyakorlat

– A légutak és a légzés folyamatának megfigyelése – Légzőgyakorlatok hangokkal

– Szabályozott légzés egyszerű szólamokkal, mondókákkal – Fúvójátékok folyamatosan, szaggatottan, lágyan, erősen

Hanggyakorlatok

– Játékos hangutánzás (állatok, gépek, tárgyak) magassági és dinamikai váltásokkal)

Hallásgyakorlat

– Egymás hangjának felismerése

– A környezet hangjainak megfigyelése

Artikulációs gyakorlatok

– Beszédmozgás–ügyesítés szavakkal, szólamokkal, nyelvtörő mondókákkal – Szájról olvasás

– hangok

Ritmus– és tempógyakorlatok

– Versek ütemezése tapssal, járással, ütőhangszerekkel

– Kis vers–zenei kompozíciók készítése közmondásokból, ritmikus szólásokból

Hangsúlygyakorlat – A szóhangsúly

– *Szövegek memoriterként való rögzítése*

– A közös szövegtanulás (mondókák, ritmikus gyermekversek, párbeszédes versek)

Követelmények

A tanulók ismerjék

– az egyszerű mozgásügyesítő gyakorlatokat – artikulációs és ritmusgyakorlatokat

– az általában érvényes hangsúly-szabályokat *Legyenek képesek*

– figyelmüket a saját beszédükre irányítani

– a szöveg zenei–ritmikai elemeinek kiemelésére – csoportos ritmusjátékokra

– csoportban történő vers-előadásra

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

– a célszerű beszédleégzés folyamatát és egyszerű gyakorlatait – a hétköznapi beszéd stílussteremtő erejét

– a vershelyzetek felismerésének lehetőségeit

– az egyszerűbb képek, hangulatok kibontásának lehetőségeit – a mimika és a testbeszéd szerepének jelentőségét

Fejlessze a tanulók

– hangszínnel való bánásának képességét

– szabad asszociációs képességét

– hanggal történő karakterábrázoló képességét *Ösztönözzé a tanulókat*

– a saját és mások beszédének megfigyelésére

– különböző hangulatú szövegekkel való munkára – kifejezőeszközök bővítésére

Tananyag *Légzőgyakorlatok*

– Légzéztípusok ismertetése, megfigyelése

– A célszerű beszédleégzés folyamatának ismertetése és egyszerű gyakorlatai

Hanggyakorlatok

– Hangkitaláló játékok (pl. állatok, mesefigurák, tárgyak elképzelt beszéde) – Személyek és hangulatok megszólaltatása (hangszín-játék)

– A természetes alaphang gyakorlatai mindennapi szólamokkal, verssorokkal

Artikulációs gyakorlatok – Ajak és áll gyakorlatok

– A magánhangzók gyakorlatai

– A szóvégejtés játékos gyakorlatai

Ritmus és tempógyakorlatok

– Verse, mondókák ütemezése kötött mozgással

– Verse, mondókák lassuló és gyorsuló tempóban egyaránt, hangerőváltásokkal

Hangsúlygyakorlatok

– Az állítás (kijelentés) hangsúlya – Ereszkedő beszéddallam

– Számnevek, évszámok hangsúlya – A név hangsúlyai

– A név a cím, és a szöveg kapcsolata szöveggel való munkák – Játék a szöveggel (ismert gyerekdalokkal, versekkel)

- Képek felismerése, szétválasztása, saját szavakkal történő leírása – A hangulatváltó-pontok tudatosítása
- Hangkulissza készítése szabad asszociációkkal
- Mozgás-improvizáció a szövegre (szöveg nélkül) – Szöveg és mozgás összekapcsolása

Szövegek memoriterként való rögzítése

- Rövidebb szövegek kiválasztása, bemutatása a gyerekirodalom klasszikusaitól, – az egyéni választások szabadságával

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a természetes és a szerep-beszédhang jellemzőit
- a vers képekre tagolásának módjait az artikuláció ritmus- és tempóformáló szerepét

Legyenek képesek

- légzésük egyszerű szabályozására
- különféle hangszínekkel karakterek és hangulatok megjelenítésére – egyszerűbb költői képek felismerésére és kibontására
- a szövegek tartalmának kifejtésére
- a szöveg memoriterként való rögzítésére

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a természetes beszédhang tulajdonságait – a hétköznapi beszéd stílussteremtő erejét
- a saját középhang megtalálásának módjait – a meseszöveg alapvetéseit
- a mesék, verses mesék, kisprózák illetve a prózaversek előadói különbségeit *Fejlessze a tanulók*
- koncentrációs képességét
- artikulációs ügyességét és pontosságát – a belső képek előhívását
- a történetmeséléshez szükséges készségeket *Ösztönözze a tanulókat*
- az otthoni gyakorlásra
- saját élményeik szabatos megfogalmazására – mese és novella olvasására
- eredményeik bemutatására
- mesélésre, nagy mesemondó egyéniségek lemezeinek vagy előadásainak meghallgatására

Tananyag *Légzőgyakorlatok*

- Kapacitásnövelő légzőgyakorlatok zaj és látvány (vállemelés) nélkül – Légzésszabályozó gyakorlatok

Hanggyakorlatok

- A mellkasi rezonancia megerősítése – Mondókák mellhangon és fejhangon – A közép hangsáv felismertetése
- Hangelőrehozó gyakorlatok

Artikulációs gyakorlatok

- A zárhangok gyakorlatai, kettőzésük technikája – A hosszú magánhangzók ejtésének gyakorlatai – Szájról olvasás (ismert verssorok, mondókák)

Ritmusgyakorlatok

- Ütemezés kitalált mozgással
- Időmérték – ütemhangsúly (támaszkodni a ritmusra, ellene dolgozni...) – Ritmus a prózában
- A tagolás módozatai

Hangsúlygyakorlatok

- A kérdés hangsúlya és hanglejtése kérdőszóval és anélkül – Közbevetések
- A mesélő és a beszélő elkülönítése – Értelmi és érzelmi hangsúlyok
- Felkiáltások, óhajtások, jelző és jelzett szó kapcsolata

A szöveggel való munkák

- Közös mese–költés (pl.: egyszerű láncmese vagy ismeretlen történetek végének kitalálása, nem várt fordulat beiktatása)
- Így mesélte anyukám – kedves mesék után–mondása – Saját élményű történetek és viccek mesélése
- Mesélési technikák felismerése
- Közös mesemondás, dramatizálással
- A szereplők elkülönítése, megszólaltatása
- Nonverbális kommunikáció, mimika, testbeszéd

Mesehallgatás, meseolvasás

- Mesemondókkal való ismerkedés, előadás, hangos–könyv vagy mese–lemez segítségével – Régi és új „mesék” olvasása (népmesék, majd rövid műmesék)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a kérdés, felkiáltás, közbevetés helyes dallamvonalát – a szereplők elkülönítésének néhány variációját
- az alapvető testbeszéd–formákat *Legyenek képesek*
- széles hangterjedelemben, játékosan és könnyedén mondani szöveget
- rövid történetek, mesék értelmezésére, élményszerű felépítésére, közönség előtti önálló előadására

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a koncentráció szerepét a beszédben – a vers–kommunikáció fogalmát
- a művek befogadásának, értelmezésének és közvetítésének lehetőségeit – a versmondó versenyek mibenlétét, és az azokon való részvétel ismérveit – a balladamondás sajátosságait
- Fejlessze a tanulók* – ritmusérzékét
- kommunikációját
- a személyes közlés és a saját gesztusrendszer tudatosítását – képi fantáziáját
- előadói technikai tudását *Ösztönözze a tanulók*
- eleven hanghasználatát
- produktív fantáziáinak előhívását – önálló szövegválasztását
- „házi” vers– és prózamondó alkalmainak szervezését – önálló véleménynyilvánítását

Tananyag *Légzőgyakorlatok*

- Szöveges gyakorlatok mozgás közben – A lopott (pót) levegővétel technikája

Hanggyakorlatok

- A mellkasi rezonancia megerősítése
- Skálázás szavakkal, verssorokkal, legfeljebb egy oktáv terjedelemben

Artikulációs gyakorlatok

- A j–l–r hangok gyakorlatai
- Az artikulációs hibák fölismerése hallás útján – „Szinkron-játék” (szájról olvasás) versekkel

Ritmusgyakorlatok

- Időmértékes versek ritmizálása – Játék a magyaros versformákkal

Hangsúlygyakorlatok – A tagadás hangsúlya

Szöveggel való munka:

- Változatos hangulatok, érzelmek megmutatása (kreatív hangfestés) – Vershelyzetek, szituációk – helyzetdalokban, zsánerképekben
- Lírai dalok – hangszín, hangulat, érzelem, tempó
- Ismerkedés a balladákkal – sűrített érzelmek, feszültségek megjelenítése

Szövegek memoriterként való rögzítése – Választott nép- vagy vígballada

- Kisprózák (műmesék, novellák) – Vidám, rövid időmértékes versek

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a légzés szövegtagoló szerepét
- beszédhibáik korrekciós lehetőségeit, a kreatív hangfestés eszközeit – a hangszín szerepét a hangulatteremtésben
- a pódiumi kiállítás, megszólalás alapvető ismérveit Legyenek képesek
- légzésük tudatos irányítására
- oldott, természetes középhangjuk használatára – saját kiejtésük megfigyelésére és elemzésére
- különböző ritmusú lírai művek érzékletes megszólaltatására – felépített produkciók bemutatására

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a hallás és beszédállapot kapcsolatát
- a gyakran hallható beszédhibákat, és azok korrekciós lehetőségeit – az érzelmek, indulatok hangsúlymódosító szerepét
- a verselemzés előadói központú megközelítését *Fejlessze a tanulók*
- hallásfigyelmét, hallási megkülönböztető képességét – képzelőerejét
- érzelmi intelligenciáját
- empatikus és műértelmező képességeit *Ösztönözze a tanulókat*
- a gesztusok és a mimika természetes használatára
- a versek saját élményű megfogalmazásának közelítésére – önálló választású szövegek megformálására
- csoportos versműsorokban való részvételre

Tananyag Légzőgyakorlatok

- Fizikai terheléssel
- Koncentrációs légzőgyakorlatok – Nyelvtörők légzésszabályozással

Hanggyakorlatok

- A térhez igazodó középhang gyakorlatai
- Indulati fokozás–csillapítás egyszerű szólamokkal

Artikulációs gyakorlatok

- Nyelvtörők a sziszegő és a susogó hangok gyakorlására
- A gyakran előforduló beszédhibák egyszerű korrekciós gyakorlatai

Ritmusgyakorlatok

- Időmértékes versek tetszőleges és kötött ritmuskísérettel

Hangsúly és hanglejtésgyakorlatok – Mondatok hangsúly–variációi

- Az indulat és érzelem hangsúlyai

Szöveggel való munka:

- Tartalom és forma; gondolati ívek – Személyes közelítés a szöveghez
- A szöveg és a testbeszéd egymásra hatása
- A megszemélyesítések játéka (párbeszédes versek)
- Ismerkedés a szónoki beszéd alapjaival – az érvelés tagolási technikái – Erő, dinamika, gondolat a szövegben
- Elbeszélő költemények – (narrátor, több szereplő...)
- Rövid, ismeretlen szövegek első olvasatú, értelmezett, kifejező felolvasása

Szövegek memoriterként való rögzítése

- Az irodalomórai kötelezők előadói feldolgozása
- Válogatás, önálló választás alapján, a kortárs irodalomból

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a szövegelemzés előadói szempontú alapfolyamatát
- a művészi előadás gondolati (érzelmi) és beszédtechnikai feltételeit – a hangsúly és érzelmi többletek jelentés–módosító szerepét *Legyenek képesek*
- alkalmazkodni a térhez
- megfelelő hangerővel, tartósan, érthetően szöveget mondani
- a verbális, vokális és nonverbális kommunikációs csatornák tudatos használatára

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a beszédtechnikai váltások szerepét
- a leíró költészet és a gondolati líra sajátosságait, előadói követelményeit *Fejlessze a tanulók*
- figyelemmegosztó képességét – esztétikai érzékenységét
- képközvetítési készségeit *Ösztönözze a tanulókat*
- hang adottságaik eleven használatára – önismeretük pontosítására

- saját közlésvágyuknak megfelelő szövegek kiválasztására, tolmácsolására – csoportos és egyéni előadói munkára
- ünnepi műsorok szerkesztésében való kreatív részvételre – az irodalmi előadó-művészet fórumainak megismerésére

Tananyag Légzőgyakorlatok

- Koncentrációs légzőgyakorlatok mozgás közben

Hanggyakorlatok

- Szöveges hangerőgyakorlatok:: a középhangerő, az erős és az intim hangvétel – Szöveges hangmagasság gyakorlatok legfeljebb egy oktáv terjedelemben

Artikulációs gyakorlatok

- Pontos, pergő tempójú szöveges gyakorlatok mozgás és fizikai terhelés közben

Ritmus és tempógyakorlatok

- Időmértékes szövegek gyakorlatai tempóváltásokkal

Hangsúly és hanglejtés gyakorlatok – Összetett mondatok hanglejtése – A „lebegő” szólamvég

Szöveggel való munka

- Gondolati és leíró versek színei
- Hangszín-váltások, hangerő, tempó, ritmus – Érzelmek – átélés, és/vagy közvetítés
- Instrukció-adás (pl.: egymás versmondásának megfigyelése, értékelése, a véleménynyilvánítás mikéntje)
- Saját élmény keresés a versekben
- Ismeretlen szövegek első olvasatú, értelmezett, kifejező felolvasása
- Ünnepi műsorok szerkesztési gyakorlata (szövegek és zenék gyűjtése, válogatása)

Szövegek memoriterként való rögzítése

- Az iskolai kötelezőkön túli önálló választások – Műballadák

Követelmények

A tanulók ismerjék

- az írásjelek megszólaltatásának lehetőségeit – a kifejező beszéd lehetőségeit és hatáselemeit – saját előadói lehetőségeiket és korlátaikat *Legyenek képesek*
- figyelmük megosztására
- érzelmeik kondicionálására
- fantáziájuk és előadókészségük felszabadítására – ismeretlen szövegek értelmezett felolvasására
- önmaguk és egymás teljesítményének többirányú értékelésére

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanulók ismerjék

- a lazító és koncentrációs játékokat és gyakorlatokat
- a fejlesztő és kondicionáló beszédtechnikai játékokat, gyakorlatokat – az általában érvényes hangsúly-szabályokat

- az artikuláció ritmus– és tempóformáló szerepét – a szövegválasztás alapvető kritériumait
- a lírai és az epikus művek előadásmódja közötti különbségeket – a testbeszéd jeleit
- a pódiumi szereplés alapvető követelményeit – saját előadói lehetőségeiket és korlátaikat
- a szövegelemzés előadói szempontú alapfolyamatát *Legyenek képesek*
- a beszédfolyamat részeinek és egészének tudatos irányítására az adottságaiknak legjobban megfelelő beszédállapot elérése érdekében
- hallás alapján fölismerni a követendő és az elvetendő beszédpéldát – a fejlesztő és a korrekciós gyakorlatok alkalmazására beszédükben
- a szövegek zenei elemeinek kiemelésére, a ritmus és a vers gondolati összefüggésének felismerésére
- a szövegek tartalmának értelmezésére, memoriterként való rögzítésére
- mesék és versek, prózai szövegek önálló vagy csoportban történő előadására – önmaguk és társaik teljesítményének értékelésére
- a kommunikációs csatornák eleven használatára

A művészeti alapvizsga követelményei A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama Beszéd és vers

- beszédgyakorlat–sor bemutatása 5 perc – vers– és prózamonadás 5 perc

A vizsga tartalma

A beszéd és vers művészeti alapvizsga két részből tevődik össze: Beszédgyakorlat–sor bemutatása

Tételsorból húzott gyakorlatsor bemutatása (a beszédtechnikai gyakorlatok közül a szaktanár által összeállított – és legalább 3 különböző feladatot tartalmazó – gyakorlatsor)

Vers– és prózamonadás

A közösen feldolgozott művekből (kötelező memoriterek) a tanuló által választott két különböző hangulatú vers vagy próza előadása

A tanuló a kötelező memoriterek közül választott tíz művel készül (vers, monológ, prózai mű részlet vegyesen, lehetőleg különböző hangulatú szövegek). A vizsgán a tanulónak a vizsgabizottság által választott műveket kell előadnia.

A vizsga értékelése Beszédtechnikai ismeretek:

- a gyakorlatok ismeretének szintje, – a megvalósítás pontossága,
- oldott artikuláció és középhang, – tudatos nyelvhasználat

A választott szövegek előadása: – kifejező megszólaltatás,

- előadásmód, – kiállítás,
- jelenlét,
- közvetítő erő,
- előadói készségek

Továbbképző évfolyamok

7. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a hangszín jelentésformáló szerepét – az önálló szövegelemzés ismérveit
- a tartalom kibontásának kreatív formáit *Fejlessze a tanulók*
- ritmus- és tempóérzékét
- képességeit érzelmi megnyilvánulásaik megformálására *Ösztönözze a tanulókat*
- a rendszeres gyakorlásra
- beszédképességeik, a verbális és nonverbális csatornáik minél változatosabb használatára – új képességek kibontakoztatására, felfedezésére

Tananyag *Légzőgyakorlatok*

- Bemelegítő gyakorlatok

Hanggyakorlatok

- Hangerőszabályozó gyakorlatok

Artikulációs gyakorlatok

- A magánhangzók kapcsolódásainak helyes ejtése

Ritmus- és tempógyakorlatok

- Ritmizálás az értelmi hangsúlyok visszahelyezésével

Önálló verstechnikai gyakorlatok, játékok

- Versek, népdalok vakszövegként való használata – Versépítés (a vers logikájának felismerése)

Szöveggel való munka

- Fokozás, építkezés, poentírozás
- Hogyan mondjunk ma régi szövegeket?
- Idegen szavak a szövegben – megoldások – Kor- és karakteridézés
- Ismeretlen szövegek első olvasatú, értelmezett, kifejező felolvasása

Szövegek memoriterként való rögzítése

- Iskolai kötelezők melletti szabad választások – Klasszikusokból szabadon választva
- Kortárs versekből való választás

Szerkesztési gyakorlat, csoportmunkában való részvétel – „Ismeretterjesztő előadás” szerkesztése – zenével

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a magánhangzók kapcsolódásaira érvényes ejtési szabályokat – a beszéd dallamának változatait és kifejező erejét
- az önálló szövegelemzés ismérveit *Legyenek képesek*
- beszédtechnikai ismereteik előadói helyzetben való tudatos alkalmazására – klasszikus versformájú szöveg skandálás nélküli ritmikus megszólaltatására – ismert karakter-hangzások megformálására, alkalmazására

8. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókat*

– a szövegek tagolásának, földolgozásának módozataival – a beszédtanítás nagy egyéniségeivel

Fejlessze a tanulók

- hangadási bátorságát és erejét
- előadói önbizalmát, kifejező eszközeit *Ösztönözze a tanulókat*
- beszédük rendszeres gondozására
- önkifejező szövegek gyűjtésére, előadására – versműsorok látogatására

Tananyag *Légzőgyakorlatok*

– Gyakorlatok suttogott és hangos beszéd váltakozásával

Hanggyakorlatok

– Szinten–tartó /bemelegítő/ gyakorlatok

Artikulációs gyakorlatok

– A mássalhangzók kapcsolódásának helyes ejtése

Ritmusgyakorlatok

– Gyakorlatok tempóváltásokkal

Szöveggel való munka

- A nagy érzelmek verseinek megszólaltatása – Tragikum a közlésben
- Szerelmes versek
- Realista és groteszk szövegek (novellák) – Nonszensz versek
- A tudatos szövegválasztás ismérvei
- Saját mondanivaló megtalálása és kifejezésre juttatása (közlésvágy)
- Ismeretlen szövegek első olvasatú, értelmezett, kifejező felolvasása

Szövegek memoriterként való rögzítése

- Iskolai kötelezők melletti szabad választások – Kortárs versekből való választás
- Kisprózák –egypercesek, prózaversek – Repertoár–építés, gyarapítás

Szerkesztési gyakorlat, csoportmunkában való részvétel

– „Ilyenek vagyunk” „önismereti előadás” szerkesztése – zenével *Tájékozódás a beszédtanítás szakirodalmában*

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a bemelegítő hang–gyakorlatokat
- a beszéd dallamának változatait és kifejező – erejét
- a beszédtanítás hazai nagyjainak nevét és fontos műveit *Legyenek képesek*
- halkán és suttogva is szöveget mondani
- önállóan, személyiségükhöz illő verset/szöveget választani – csoportmunkában együtt dolgozni

9. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a beszédtechnikai váltások szerepét a kifejezésben – az önálló versválasztás, feldolgozás ismérveit
- a kifejező előadás kritériumait – a különböző pódiumi műfajokat *Fejlessze a tanulók*
- „beszéd–elemző” hallását – érzelmi rugalmasságát
- előadó–technikai felkészültségét *Ösztönözze a tanulókat*
- a változatos hanghasználatra
- a kifejező–eszköztár tudatos használatára – önálló repertoár–építésre
- csoportos pódiumi előadások létrehozására

Tananyag *Légzőgyakorlatok*

- Gyakorlatok suttogott beszéddel
- Koncentrációs gyakorlatok figyelemmegosztással

Hanggyakorlatok

- Gyakorlatok suttogott és hangos beszéd váltakozásával
- Váltások a beszédben (hangerő, hangszín, hangmagasság)

Artikulációs gyakorlatok

- Beszédmozgás ügyesítő gyakorlatok

Ritmusgyakorlatok

- Prózai szövegek ritmizálása

Hangsúlygyakorlat

- A hangsúly és a szórend viszonya

Szöveggel való munka

- A kifejező előadás ismérvei váltakozó hangulatú, tartalmú szövegekben – A vershelyzet megteremtése, felidézése, a hangulatváltások gyakorlása – A tudatos szövegválasztás ismérvei
- Versmonológok – drámai monológok (azonosságok és különbségek) – Ismeretlen szövegek első olvasatú, értelmezett, kifejező felolvasása

Szövegek memoriterként való rögzítése – Kortárs versekből való önálló választás

- Monológok, versmonológok, szerepversek – Repertoár–építés, gyarapítás

Szerkesztési gyakorlat, csoportmunkában való részvétel

- Szertartásjátékok, oratóriumok, nagyobb lélegzetű irodalmi művek csoportos megszólaltatása
- Vers–színház (új kifejezési formák keresése)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- az artikulációs mozgás–ügyesítés gyakorlatait – a pódiumi műfajokat
- a különböző hangulatú versek, szövegek előadásának technikai ismérveit *Legyenek képesek*
- egyéni beszédfeladataik önálló, eredményes elvégzésére – saját repertoár–építésre
- önállóan, személyiségükhöz illő vers– vagy prózai szöveg kiválasztására – csoportos munkában pódiumi előadások létrehozására

10. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókat*

- a beszéd–bemelegítő gyakorlatok jelentőségével – az önálló versformálás felelősségével
- a pódiumművészet kiemelkedő alakjaival – a versmondás szerepével.

Fejlessze a tanulók – önállóságát

- értelmi és érzelmi intelligenciáját – kommunikációs készségeit
- értő befogadói attitűdjét *Ösztönözze a tanulókat*
- önképzésre
- a szakirodalom tanulmányozására
- a verskultúra ápolására előadói estek látogatására, verslemezek hallgatására – a tudatos nyelvhasználat elmélyítésére

Tananyag

Összetett gyakorlatok: a légzés–hangadás–artikuláció összehangolása Összetett beszéd–bemelegítő gyakorlatok

Rövid elméleti áttekintés a pódiumművészet történetéről Vershallgatás – a pódiumművészet nagyjai

Szöveggel való munka

A kifejező előadás ismérveinek rögzítése

Ismeretlen szövegek első olvasatú, értelmezett, kifejező felolvasása Szövegek memoriterként való rögzítése

Kortárs versekből való önálló választás

Tematikus versmondó versenyekre való felkészülés Repertoár–építés, gyarapítás

Szerkesztési gyakorlat

Önálló estek szerkesztési alapelvei

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a szinten–tartó és a továbbfejlesztő beszédtechnikai gyakorlatokat – a verselemzés, a szövegértelmezés folyamatát
- a szerkesztés alapvető technikáit
- a pódiumművészet történetének rövid krónikáját, és kiemelkedő előadóit *Legyenek képesek*
- önállóan bemelegíteni szöveges szerepléseik) előtt – önálló szövegválasztásra és annak megformálására – rövidebb lélegzetű önálló műsorok szerkesztésére

Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után

A tanulók ismerjék

- az önálló szövegelemzés ismérveit, a tartalom kibontásának kreatív formáit – a beszéd dallamának változatait és kifejező erejét
- a beszéd váltásait (erő, magasság, hangszín, tempó)
- a szövegek tagolásának, feldolgozásának lehetőségeit – a különböző hangulatú szövegek előadási technikáit
- a pódiumművészet történetét, kialakulását, és ismert alakjait – a pódiumi műfajokat

Legyenek képesek

- dramatikus és színpadi munkájukban az e tantárgy keretében tanultak alkalmazására – önállóan, személyiségükhöz illő vers– vagy prózai szöveg kiválasztására

- ismeretlen szövegek kifejező megszólaltatására – saját repertoár–építésre
- a választott és megtanult szövegek hiteles tolmácsolására

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A művészeti záróvizsga gyakorlati vizsgarészből áll

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama Beszéd és vers

- beszédgyakorlat–sor bemutatása 5 perc
- vers– és prózamondás: előadás repertoárból 12 perc, ismeretlen szöveg felolvasása 3 perc

A vizsga tartalma Beszédgyakorlat–sor bemutatása

A tételsorból húzott gyakorlatsor bemutatása (pl.: bemelegítő gyakorlatok, az artikulációs biztonságot és pontosságot fejlesztő feladatok, szöveg ritmizálása)

Vers– és prózamondás Repertoárból való vizsga:

A tanuló repertoárjából választott három különböző hangulatú vers vagy próza előadása. A tanuló szabadon választott tíz művel készül (vers, monológ, prózai mű részlet vegyesen, lehetőleg különböző hangulatú szövegek). A vizsgán a tanulónak a vizsgabizottság által választott műveket kell előadnia.

Ismeretlen szöveg értő megszólaltatása:

A tanuló a vizsgabizottság által hozott irodalmi anyagból – a helyszínen történő választás és rövid felkészülés után – értelmezett, bemutató felolvasást tart, s ezzel kapcsolatban kérdésekre is válaszol.

A vizsga értékelése

- Beszédtechnikai ismeretek – A tudás technikai szintje
- A megvalósítás pontossága
- Természetes, oldott artikuláció és középhang – Választott szövegek előadása
- Szövegválasztás (önismeret és önértékelési szint)
- Értelmezés (a szövegek gondolati és érzelmi síkjai, az előadás építkezése) – Előadásmód (kiállás, jelenlét, közvetítő erő, előadói készségek)
- Elméleti felkészültség – Helyes nyelvhasználat
- Ismeretlen szöveg előadása:
- A felolvasás gördülékenysége – A szöveg értő megszólaltatása
- A szöveg alaphangulatának közvetítése – Helyes nyelvhasználat

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök Alapvető fénytechnika

CD-lejátszó vagy magnó

Tévé, videó– vagy DVD-lejátszó

CD–k, DVD–k , videofelvételek neves előadóművészek előadásaiból Hang–, zörej–, és zajkeltő eszközök

MOZGÁS ÉS TÁNC

A tantárgy célja a tanulók testtudatának kialakítása és fejlesztése, a mozgással történő önkifejezés fejlesztése, a testbeszéd, mint nyelv tanulmányozása, az alapvető mozgástechnikai elemek megismertetése és elsajátíttatása. A folyamatos fejlesztés eredményeképpen a tanulók legyenek képesek színházi helyzetekben megvalósuló, mozgásra, táncra épülő feladatok ellátására.

A tantárgy feladata elérni, hogy a tanulók megtapasztalhassák egyéni vagy csoportos mozgásokra, illetve táncra épülő gyakorlatok elvégzésével fizikai jelenlétük lehetőségeit, a mozgásban fellelhető szabadságérzetet, a test alkalmassá tételét különböző érzelmi állapotok és helyzetek megjelenítésére.

Alapfokú évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a mozdulat indításának, megállításának lehetőségeit
- a futásos és térérzékelő gyakorlatok és játékok típusait – a verseny- illetve körjátékok különböző fajtáit *Fejlessze a tanulók*
- mozgásintenzitását
- mozgáskoordinációját – koncentrációját *Ösztönözze a tanulókat*
- önmaguk testének megismerésére
- a különböző típusú feladatok pontos végrehajtására – a mozgás örömeinek megtapasztalására
- a kis- és nagyobb csoportban végzett játékokban való részvételre – a játékokban rejlő kreativitás kibontására

Tananyag

Indítás–megállítás gyakorlatok

- Az indítás és megállás különböző tempóban, helyzetben, magasságban történő gyakorlása versenyjátékok, illetve szituációs játékok segítségével (pl.: tapsos fogó, csendkirály típusú játékok, a kettős körben történő páros fogók)

Versenysjátékok, különböző típusú fogó játékok

- Nehezített fogó és üldözéses játékok, gyermekjátékok nehezített változatai (térbeli, szabálybeli átalakítással) a megfelelő intenzitású jelenlét megteremtésére

Speciális futásos és kikerüléssel járó gyakorlatok

- Hosszabb távú, ritmus és irányváltásos futások, erdő (álló társak között) és testrész-vezetéses (pl.: egyik, majd másik kar, mellkas, fej) futások

Egyensúly játékok

- Toló és húzó mozdulatok játékos formában (pl. „bogozó”, sószsákokat cipelő, Gólya viszi...), ilyen játékhelyzeteket tartalmazó gyakorlatok

Népi játék, tánc

- Körjátékok, ügyességi játékok: különböző fogócskák (terpesz-, fészek-, láncfogók), ritmusjátékok (egyenletes lüktetés erősítése, tempótartási gyakorlatok), egyszerű ugrásgyakorlatok ugrós zenére, különböző támaszhelyzetekben

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a versenyjátékok szabályrendszerét
- a gyakorlatok megértéséhez szükséges szakszavakat *Legyenek képesek*
- a megismert játékok szabályszerű elvégzésére – csoportos feladatokban való részvételre
- az egyensúlyra és irányváltásra épülő feladatok pontos elvégzésére

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a bemelegítéshez szükséges játékformákat
- a dinamikus elmozdulásban rejlő lehetőségeket – a gyakorlatok egymásra épülésének lehetőségeit

- népi játékok, illetve lánc- és körjátékok egyes fajtáit, az ugrós táncok alaptechnikáit

Fejlessze a tanulók

- mozgáskoordinációs készségét – koncentrációs készségét
- fizikai képességeit–kondícióját, rugalmasságát *Ösztönözzé a tanulókat*
- a csoportos feladatokban való koncentrált részvételre – a különböző típusú feladatok pontos végrehajtására – partnerekkel való együttműködésre
- kis csoportokban történő tevékenységre – a kreatív képességek kibontakoztatására
- a közös játék örömeinek meg tapasztalására, felismerésére, tudatosítására

Tananyag *Bemelegítő játékok*

- Összekapaszzkodó, egymás elérésére törekvő, érintés elől elhúzódó, a gimnasztika gyakorlatait játékos szituációba tevő gyakorlatok

Futásos gyakorlatok

- A bemelegítés szempontjából meghatározó gyakorlatok szituációs formában, különböző tempójú, karakterű és funkciójú futástípusok használatával

Egyensúly- és vezetékes gyakorlatok

- Egyensúlygyakorlatok támasz- és fogásos helyzetekben, vezetékes gyakorlatok kéz, fej, valamint fogásváltásos irányítással

Népi játék, tánc

- Utánzó (pl.: állatutánzó) játékok, párválasztó-játékok, népi gyermekjátékok, lánc és körformák a táncban; ugrós táncok alaptechnikái; csoportosan a közösségi táncélmény megszerzése (pl. ugrós táncok alapmotívumaival, cifrák, lengetők)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a csoportos futás-, egyensúly- és bizalomgyakorlatok szabályait – a népi gyermekjátékok menetét

Legyenek képesek

- a megismert játékok szabályszerű elvégzésére
- a dinamikus, irányváltásos feladatokban való részvételre – az egyensúly gyakorlatok koordinált elvégzésére

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a talajfogás különböző módzatait
- a bizalomgyakorlatokban való részvétel szabályait és lehetőségeit
- a testközéppont használatának, a mozgás azon keresztül való vezetésének lehetőségeit – a gyakorlatok egymásra épülésének különböző lehetőségeit
- ugrós táncok motívumfűzéseinek lehetőségeit *Fejlessze*
- a tanulók biztonságát a talajfogás, eséstechnika, illetve a négy végtag egyenlő értékű használatát kívánó gyakorlatok végzése során

Ösztönözze a tanulókat

- a csoportos feladatokban való koncentrált részvételre – a különböző típusú feladatok pontos végrehajtására – a mozgásból fakadó élmény megtapasztalására

Tananyag *Bemelegítő játékok*

- A gimnasztika életkornak megfelelő gyakorlatait játékos szituációba tevő gyakorlatok

Futásos gyakorlatok

- Szituációs formában különböző tempójú, karakterű és funkciójú futástípusok használatával; testrészesvezetési futások, páros fogó, vezetőt követő, ún. kígyózó futás

Állatmozgások, középmagasságú mozgások

- Különböző mozgáskarakterek elsajátítása, illetve ezeken keresztül a négy végtag egyenrangú, a testközéppont által vezérelt, koordinált használata; majom- és macskakarakterű mozgáselemek elsajátítása

Bizalomgyakorlatok

- Egymás és önmaguk elfogadását célzó, dőléses, billenéses, haladásos helyzetekben történő gyakorlatok, partner-felismerési játékok csukott szemmel

Mozgássorok, motívumsorok felépítése

- Állatmozgások, középmagasságú mozgáselemek motívumainak sorba fűzése, elemsorral fejlesztése

Tánc

- Térbeli elmozdulás lehetőségei ugrós motívumokkal – Ugrós táncok motívumfűzései: szólóban, párban

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult gyakorlatok technikai elemeit és egymásra épülésük lehetőségeit – a tanult néptánc alaptechnikák elemeit és fűzésük lehetőségeit

Legyenek képesek

- a mozgástechnikai elemek harmonikus elvégzésére – a magasságsszintek rugalmas váltására
- az állatmozgások koordinált végrehajtására – a táncok elemek stílusos reprodukálására

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

– a térbeli elmozdulás horizontális és vertikális irányú lehetőségeit – a mozdulat lassításának technikai összetevőit

– a kórusmozgásban való részvétel lehetőségeit

– a párválasztó játékokat, illetve a páros és ugrós–legényes táncok alapelemeit, technikáját

Fejlessze a tanulók

– térérzékelését

– egyensúlyérzetét és koordinációs képességét – mozgásmemóriáját

Ösztönözze a tanulókat

– a részletgazdag mozgástechnikai munka elvégzésére – a különböző típusú feladatok pontos végrehajtására – egyéni és csoportos munkában való részvételre

– a mozgásból fakadó élmény megtapasztalására

Tananyag

Tér- és helyzetérzékelő gyakorlatok

– A térirányok, a színpadi tér felosztásának ismerete, „üres” tér kitöltésének, a tér mindhárom dimenziójában való elmozdulás képességének megteremtése, csukott szemes és az ún. Vezetékes gyakorlatokon keresztül a tér érzetének, érzékelésének fejlesztése

Egyensúly- és lassított mozgás-gyakorlatok

– Az egyensúlyérzék fejlesztése, a lassú, súlyáthelyezéssel mozgások billenés nélküli vezetése, páros, csoportos gyakorlatokban a súlyáthelyezés, súlyfelvétel, s a különböző támaszhelyzetek gördülékeny megoldása, a súly és erőegyensúly megteremtése

Kórusmozgások

– Csoportos gyakorlatban különböző mozdulatok, mozgáselemek, tánc és/vagy mozgáskombinációk szinkronban történő elvégzése, a közös elmozdulások közben a helyes irányok, a mozgáskarakter és ritmus megtartása, az egységes mozgásképző kialakítása

Tánc

– Táncba hívó játékok (pl. hajlikázó) – Párválasztó játékok

– Páros táncok

– Ugrós–legényes táncok

Követelmények

A tanulók ismerjék

– a tanult feladatok technikai összetevőit – az érintett feladatok szakkifejezéseit

– az ugrós–legényes táncok alapjait *Legyenek képesek*

– a tánc- és mozgástechnikai elemek figyelemvezetési pontok mentén történő elvégzésére – az egyéni és csoportos térbeli elmozdulásban rejlő lehetőségek alkalmazására

– különböző típusú tánc- és mozgástechnikai feladatok stílusos bemutatására

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a test egyes részeinek függetlenített mozgásából adódó lehetőségeket – a bizalomgyakorlatokban rejlő technikai lehetőségeket
- a karaktermozgás kialakításának és működtetésének technikai alapelemeit – ritmusképletek mozgásban történő alkalmazásának lehetőségeit
- az eszközös táncok technikai felépítését
- a hétköznapi mozgásformák pontosításának, motívumsorba rendezésének lehetőségeit

Fejlessze a tanulók

- mozgástechnikai és ritmikai képességét
- mozgásának intenzitását és dinamikáját – mozgásmemóriáját

Ösztönözze a tanulókat

- a részletgazdag mozgástechnikai munka elvégzésére – a különböző típusú feladatok pontos végrehajtására – egyéni és csoportos munkában való részvételre
- a mozgásból fakadó dinamikai és ritmikai lehetőségek megtapasztalására

Tananyag *Analitika, izoláció*

- A test részeinek elkülönítéses mozgatása, egymástól való függetlenítése, a feszítés és lazítás lebontása kisebb „egységekre”

Bizalomgyakorlatok

- Partner talajra kísérése dőléses, billentéses helyzetből – Talajra kíséréses elemek gyakorlatsorba fűzése

Lépés- és járásgyakorlatok

- Karakterformák keresése járásgyakorlatokon keresztül
- A gerinc mozgatása törzshullám-gyakorlatokon keresztül
- Láb- és kar-gyakorlatok plasztikus lehetőségeinek kibontása

Ritmika

- Alapfokú ritmusgyakorlatok
- Ritmusgyakorlatok lépésanyagban és tapssal – Többszólamúság a ritmusban
- Adott mozgásanyag ritmizálása, motívumépítés megadott ritmusképletre

Tánc

- Eszkőzzel járt táncok (pl. bot, üveg, seprő, párna, kendő, kalap)
- Páros táncviszony, szoros összekapaszkodás (pl. a csárdás alaptechnikáival)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult gyakorlatok technikai tulajdonságait
- az érintett feladatok szakkifejezéseit, irányelveit – az eszközös és páros táncok technikai alapjait *Legyenek képesek*
- a tánc- és mozgástechnikai elemek ritmikailag és dinamikailag pontosított elvégzésére – karaktermozgások elvégzésére
- egyszerű mozgáselemek, technikai gyakorlatok pontosítására, s motívumsorba rendezésére

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a gyakorlatfűzések megtervezésének szabályait, és szerepét a színházi munkában – a színpadi mozgások gyakrabban használt elemeit, technikai jellemzőiket
- a nehezített körülmények között végzett bizalomgyakorlatok biztonságos végzésének feltételeit
- a párban végzett tánchelyzetek esetén az egymásra hatás, valamint a megfelelő tónus megteremtésének technikai összetevőit

Fejlessze a tanulók

- bátorságát és akaraterejét
- mozgásának precizitását, részletgazdagságát
- koncentrációját az egyénileg, illetve páros, csoportos helyzetekben végzett gyakorlatokban

Ösztönözze a tanulókat

- részletgazdag mozgástechnikai munka végzésére
- különböző típusú technikai feladatok pontos végrehajtására – egyéni és partnerrel történő munkában való részvételre
- mozgásgyakorlatokban rejlő lehetőségek kreatív kibontására

Tananyag *Gyakorlattervezés*

- Különböző típusú gimnasztikus és egyéb bemelegítő gyakorlatok gyakorlatsorra fűzése, a színházi feladatnak megfelelő bemelegítő mozgássor megtervezése és elvégzése

Bizalomgyakorlatok

- A korábbi gyakorlatkör továbbfejlesztése nehezebb, nagyobb koncentrációt és fizikai aktivitást követelő feladatokkal (zuhanásos helyzetek, illetve tempóból történő változatok)

Technikai előkészítés (a tánc- és mozgásszínházi táncokhoz)

- Talaj – és egyensúlygyakorlatok, támasz- és gördülés elemek páros helyzetekben – Lépés és forgásgyakorlatok, táncanalitika

Tánc

- Kollektív táncformák (pl. moldvai táncokon keresztül), ahol a dallamorientált zenei illeszkedés és a csoporttáncolás adta lehetőségek érvényesülnek)
- A testen megjelenő többszólamúság (pl. kéz, láb mozgásának különválasztása)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult fizikai gyakorlatok végrehajtásának technikai, elméleti szempontjait – az érintett feladatok szakkifejezéseit, irányelveit
- kollektív táncformák technikai alapjait *Legyenek képesek*
- különböző karakterű gyakorlatsorok memorizálására és koncentrált végrehajtására – attraktív mozgástechnikai feladatok biztonságos és kellően pontosított bemutatására
- partnerrel végzett tánctechnikai feladatok kellő figyelemmel és érzékenységgel történő elvégzésére

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanulók ismerjék

- a feldolgozott mozgásgyakorlatok és táncok jellemzőit, típusait

- az alapvető mozgásművészeti szakkifejezéseket (pl. ritmus, dinamika). *Legyenek képesek*
- a mozgásgyakorlatok és/vagy táncok egyéni és csoportos koncentrált és pontos elvégzésére,
- a gyakorolt és rögzített mozgássorok, koreográfiák bemutatására, előadására
- az adott színházi helyzetnek megfelelő mozgásszínházi eszközök megválasztására, – karakterábrázolásra a mozgás és tánc eszközeivel,

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama Mozcás és tánc

- egyéni produkció 2–3 perc
- csoportos produkció 10–20 perc

A vizsga tartalma

Lépés–, járás–, futás–, ugrás–, esés–, talaj–, emelés– és támaszgyakorlatok, dinamikai gyakorlatok, tánclépések, illetve a koreográfiák köréből a szaktanár segítségével kiválasztott és összeállított produkció

A vizsga értékelése

- Mozcás– és táncgyakorlatok ismerete, gyakorlati alkalmazása különböző szituációkban
- A feladatok végrehajtásának pontossága, minősége (mozgáskoordináció, ritmika, dinamika, térhasználat, koncentráció, együttműködés)

Továbbképző évfolyamok

7. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a pantomim technikai elemeinek elsajátíttatásán keresztül a karaktermozgások, az izolált végtagmozgatás, illetve mozcgatott testrészt figyelemvezető képességének attribútumait
- a karaktermozgás kialakításának és működtetésének technikai alapelemeit
- a hétköznapi mozgásformák pontosításának, motívumSORba rendezésének lehetőségeit

Fejlessze a tanulók

- izolációs képességét, testtudatát
- jelenlétét tánc– és mozgástechnikai helyzetekben – mozgásmemóriáját

Ösztönözze a tanulókat

- a részletgazdag mozgástechnikai munka elvégzésére – a különböző típusú feladatok pontos végrehajtására
- elmélyült, részletgazdag tánc– és mozgásfeladatok elvégzésére, elemzésére
- az összetett mozgásformák egymásra épülő gyakorlatokon keresztül történő elsajátítására

Tananyag

Eséstechnika, előkészítő akrobatikus gyakorlatok

- Gurulás előre–hátra, támasz– és billenés gyakorlatok, kéz– és fejállás, kézen átfordulás oldalra, illetve ezek gimnasztikus előkészítése; talajfogás csúsztatással, eséstechnika előkészítés leforgásos, féltérdre érkezéssel, kigördüléssel módon

Színházi akrobatika

- Esés és zuhanás, pofon, ütések, színházi verekedés, tárgyhasználat

Pantomim alapgyakorlatok

- A pantomim testtechnikája, különös tekintettel az erőgyakorlatokra (húzás, tolás, emelés), illetve az előkészítésben szereplő izolációra, feszítés-technikára és járásgyakorlatokra

Jelenlét-gyakorlatok

- A koncentráció mozgó testre (testrésze) való irányításának fejlesztése, erősítése a néző irányított figyelmének megragadása érdekében

Tánc

- Nemi identitást erősítő táncformák (lánytáncok, pl. karikázók; férfitáncok, pl. legényesek) – A keringő alaplépéseinek, tánctechnikájának elsajátítása

Alapfokú mozgástervezési gyakorlat

- Egyszerű mozgáshelyzetek tervezése és rögzítése, a tempó, dinamika pontosítása, a gyakorlat szituációba helyezése, illetve bővítése motívumsorral; hétköznapi mozgáshelyzetek pontosítása, motívumsorral tervezése

Karaktermozgások

- A mozdulat szélesítésén, torzításán keresztül megközelített karakterizálás motívumok egymásután illesztésével, a szélsőségesen „fogalmazott” gesztusok belső ritmizálásával, az egymásból nem következő elemek találkoztatásakor kialakuló sajátos stílus megteremtésével

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult gyakorlatok technikai tulajdonságait
- az érintett feladatok szakkifejezéseit, irányelveit – a tanult táncformák technikai alapjait

Legyenek képesek

- a pantomim, illetve hétköznapi mozgások elemeinek ritmikailag és dinamikailag pontosított, jelenléttel bíró, koncentrált elvégzésére
- tánctechnikai elemek helyes elvégzésére – karaktermozgások elvégzésére
- egyszerű mozgáselemek pontosítására, s motívumsorba rendezésére

8. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- különböző tánc típusok és mozgásszínházi táncok alapelemeit, ezek szabályrendszerét
- a zene és a mozgás viszonyát, működésük, belső szerkezetük azonosságait és különbözőségeit
- rövidebb lélegzetű mozgásetűd összeállításának lehetőségeit *Fejlessze a tanulók*
- képességét az elmélyült, koncentrált munkára, különböző mozgáshelyzetekben, az alkotó folyamatban
- színházi jelenlétét tánc- és mozgástechnikai helyzetekben – mozgásmemóriáját

Ösztönözze a tanulókat

- a részletgazdag mozgástechnikai munka elvégzésére – a különböző típusú feladatok pontos végrehajtására
- önálló, a mozgás elemző, részletező végrehajtásából adódó gondolkodásra, a feladattal szembeni szándék megszületésére, kialakulására
- improvizatív és rögzített tánc- és mozgásszínházi alkotó folyamatokban való részvételre

Tananyag

Kontakt tánc előkészítés

– Alapgyakorlatok talajon, egyensúlyi- és támaszhelyzetek párban, illetve tárgyhasználatnál, partnervezetéses gyakorlatok ellentartással, talajra kísérés súly elvezetéssel; alapfokú kontakt tánc- és mozgásszínházi technikák elsajátítása

Emelések

– Statikus és lendületből történő emelések az egyszerűbb emelésteknikák felhasználásával, futólagos emelések lendület elvezetéssel

Zenés improvizáció

– Improvizáció megadott mozgástechnikai eszköztár, illetve szabad intuíció alapján, különböző stílusú és karakterű zenékre; rögzített mozgásanyag, motívumsor alkalmazása több, egymástól erősen eltérő zenemű felhasználásával

Rögzített improvizációra épülő mozgásetűd

– Az előzőleg tánc- és/vagy mozgástechnikai szempontból, előkészített, szituációkra, jelenetekre bontott alapanyag improvizatív feldolgozása és rögzítése, majd előadásá szerkesztése

Tánc

– A reneszánsz táncagyományokat hordozó forgató alapú páros táncfajták elemei, különös figyelemmel a tartás-ellentartás technikájára (pl. mezősegi páros táncok)
– A tangó alaplépéseinek, forgástechnikájának elsajátítása

Követelmények

A tanulók ismerjék

– a tanult technikák működésének elemeit és tulajdonságait – az érintett feladatok szakkifejezéseit, irányelveit
– a tanult táncformák technikai alapjait *Legyenek képesek*
– különböző tánc típusok és mozgásszínházi folyamatok ritmikailag és dinamikailag pontosított, jelenléttel bíró, koncentrált elvégzésére
– eltérő karakterű zenei motívumok atmoszférájának, ritmikai és dinamikai világának megfelelő mozgás- és tánc elemek alkalmazására

9. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

– a mozgás- és táncszínház időkezelésének lehetőségeit, a pillanat kiemelésére, elmélyítésére irányuló megoldások technikai összetevőit
– a maszk jelentését és jelentőségét a mozgásszínházi munkában *Fejlessze a tanulók*
– képességét az elmélyült, koncentrált munkára, a lassú színházi, s a maszkos technikákat alkalmazó munkában
– jelenlétét tánc- és mozgástechnikai helyzetekben – kreativitását a tánc- és mozgásszínház terén *Ösztönözze a tanulókat*
– a részletgazdag tánc- és mozgásszínházi munka elvégzésére
– a különböző típusú tánc- és mozgásszínházi helyzetek intenzív, erőteljes jelenléttel bíró megjelenítésére
– a színházi értékű tánc- és mozgásszínházi tevékenységben való részvételle

Tananyag

Szimbolikus pantomim mozgások

- Lebegés, repülés, úszás, a talajtól való elszakadás mozgásai, s ezek szimbolikus megjelenítési formája

Lassított mozgás – lassú színház

- A folyamatok sűrítésén, motívumtöredékek kiemelésén alapuló, a mozdulatok billenés nélküli, súlyáthelyezéssel való vezetésére vonatkozó gyakorlatok

Maszkos gyakorlatok

- Az arc mimikájának „maszkos” lehetőségeitől a festett maszkon át a kultikus maszkok használatáig terjedő lehetőségek megtapasztalása; a test idomulása a maszkos játékokban, a maszk formáló, irányító ereje a mozdulatokban

Improvizáció és mozgástervezés

- Adott szituációra, esetleg technikai eszköztárra tervezett gyakorlat, amely rövid motívumokra, sűrű, pontosan „fogalmazott” mozdulatokra épül
 - Az improvizáció elemeinek rögzítése motívumsorokká – rögzített motívumsorok ritmikai és szerkezeti tagolása *Tánc*
- Párban járt táncok, forgató alaptechnikák felhasználásával történő improvizációs gyakorlatok

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult mozgás rendszerek működésének jellegzetességeit és alapelveit – az érintett területek szakkifejezéseit, tematikáját

Legyenek képesek

- különböző tánc- és mozgásszínházi folyamatok pontosított, jelenléttel bíró, koncentrált elvégzésére
- a mozgás világában jelentkező időkezelési lehetőségek használatára és értelmezésére – a tanult táncformák technikai alapjainak alkalmazására

10. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a mozgás színházi értékű megjelenítő képességének lehetőségeit a gesztusok pontosítása, értelmezése, s érzeteinek működtetése révén
- a mozgásszínházi előadás létrehozásának dramaturgiai, formai és szerkesztési elveit, a technikai környezet meghatározása mellett

Fejlessze a tanulók

- képességét a belső állapotok és viszonyok megjelenítése terén – jelenlétét tánc- és mozgásszínházi helyzetekben
- színészi képességeit a mozgásszínházi, s általában a nonverbális munkában *Ösztönözze a tanulókat*
- a részletgazdag tánc- és mozgásszínházi munka elvégzésére
- a különböző típusú tánc- és mozgásszínházi helyzetek intenzív, erőteljes jelenléttel bíró megjelenítésére
- mozgásszínházi előadás elkészítésében, s annak bemutatásában való alkotó részvételre

Tananyag

Rövid lélegzetű, motívumokra épülő táncanyag tervezése

- Egyénileg megalkotott és bemutatott, tömör fogalmazású motívumok felhasználásával készített koreográfia, gesztus értékű mozdulatokban megjelenő koreográfia

Mozgásszínházi előadás

- Egy adott, mozgásszínházi szempontból elemzett, szerkezetileg, formailag, eszközeit tekintve előkészített alapanyag adaptációjának elkészítése csoportos formában

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult mozgás rendszerek működésének jellegzetességeit és alapelveit – az érintett területek szakkifejezéseit, tematikáját
- a mozgás és tánc világának helyét és lehetőségeit a színházi munkában, a színházi típusú alkotófolyamatokban

Legyenek képesek

- a tánc– és mozgásszínházi működés mozgástechnikai, mozgástervezési és szerkesztési elemeinek alkalmazására és igényes működtetésére
- színházi jelenetek, adott szituációk, illetve valamely tematika mentén indított improvizáció színházi értékű megjelenítésére, ill. elvégzésére a test nyelvén, a korábban tanult technikák szabad alkalmazása, minőségi működtetése révén

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

A tanulók ismerjék

- a mozgástréning szerepét a megfelelő próbaállapot elérésében – a mozgás, tánc és a pantomim szerepét a színházi munkában
- néhány néptánc, történeti és kortárs tánc–, valamint mozgásszínházi stílust – a tánc– és mozgásszínházi előadás elemzésének néhány szempontjait
- a mozgásszínházi alkotómunka főbb összetevőit, fázisait és menetét *Legyenek képesek*
- egy adott színházi feladatnak megfelelő mozgástréning, mozgássor, tánc vagy koreográfia előadására, bemutatására, esetleg összeállítására
- a különböző tánc– és mozgásszínházi technikák tudatos alkalmazására
- a pantomim testtechnikájának és karakterábrázolásának egyszerű alkalmazására – színészi jelenlét felmutatására mozgásszínházi játékban
- tánc– és mozgásszínházi előadások elemzésére és értékelésére
- rendezői instrukció követésére, az adott szituáció mozgásban történő megoldására

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama Mozdás és tánc

- etűd 3–5 perc
- előadás 15–30 perc

A vizsga tartalma

A gyakorlati vizsga két részből tevődik össze: Etűd

Az etűd egyéni vagy 2–3 fős mozgás– illetve táncszínházi vagy pantomim technikai produkció lehet.

A mozgás– és táncszínházi etűd rögzített improvizációval készülhet.

Az etűdben a tanulónak egyéni feladatokat kell végrehajtania oly módon, hogy tanulmányai során megszerzett képességeiről, jártasságáról számot tudjon adni.

Csoportos előadás

Az előadás választott irodalmi mű vagy zenemű mozgás– és táncszínházi adaptációja lehet.

Az előadásban a tanulónak egyéni és csoportos feladatok végrehajtásával kell közreműködnie oly módon, hogy tanulmányai során megszerzett képességeiről, jártasságáról számot tudjon adni.

A vizsga értékelése

– A gyakorlatok, táncok illetve játékok ismerete

– A produkció végrehajtásának pontossága, minősége, intenzitása (mozgástechnika, ritmika, dinamika, térhasználat, karakterábrázolás, színpadi jelenlét, koncentráció, együttműködés)

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök Egészalakos tükör

CD-lejátszó vagy magnó

Tévé, videó– vagy DVD-lejátszó Videokamera

A gyakorlatokat, improvizációkat, etűdök vagy előadások létrehozását segítő CD-k, DVD-k
Tornaszőnyeg

ZENE ÉS ÉNEK

A tantárgy célja az ösztönös zenei készségek fejlesztésével a biztos hangképzésen alapuló éneklés, valamint az egyszerűbb ritmus- és dallamhangszerek használatának elsajátítása.

Cél, hogy a tanuló a zeneirodalom kiemelkedő szemelvényein keresztül megismerjék a zenei stíluskorszakokat és azok jellemző műfajait, különös tekintettel a zenés színházi műfajokra és a zene színházi felhasználásának lehetőségeire.

A tantárgy feladata elérni, hogy a tanuló számára természetessé váljanak a zenei megnyilvánulási formák, és hogy képessé váljon a dramatikus tevékenységek során azok kreatív alkalmazására.

Alapfokú évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a magyar népdalkincs néhány régi hiedelmet őrző dalát és szokásdallamát – néhány, a tanulók életkorának megfelelő vers megzenésített változatát
 - a negyed (tá) és a nyolcad (ti–ti) fogalmát – a felelgetős és a kánon éneklést
 - az egyszerűbb ritmushangszereket
 - egyes, a dramatikus játékokhoz alkalmas zeneművek részleteit *Fejlessze a tanulók*
 - tiszta éneklését – ritmusérzékét
 - tempóra vonatkozó megfigyelési képességét – ritmus- és dallamimprovizációs képességét
- Ösztönözze a tanulókat*
- a felszabadult éneklésre
 - minél több dal elsajátítására – egyéni és csoportos éneklésre
 - különböző ritmushangszerek kipróbálására – egyszerű dallam és ritmus rögtönzésére

Tananyag

Beéneklő gyakorlatok

- Szillabikus, kis hangterjedelmű szöveges gyakorlatok

Egyszólamú éneklés

- Gyermekekjátékdalok és szokásdallamok (pl.: naphívogatók, esőhívogatók, lucázás, regölés) – Énekelt versek (megzenésített, a tanulók életkorának megfelelő gyerekversek)

Többszólamú éneklés – Népdalkánonok

- Egyszerű dallamokhoz vokális dudakíséret
- Énekelt versek (megzenésített, a tanulók életkorának megfelelő gyerekversek)

Énekes improvizáció

- Dallamvisszhang-játék
- Versek megszólaltatása kis hangterjedelmű, a tanulók által rögtönzött dallamokkal, énekbeszéddel

Ritmushangszerek

- Saját légzés, szívdobogás ritmusának megszólaltatása – Mozgás közben egymás tempójának átvétele
- Különböző mozgással tempóérzék fejlesztése

- Egyenletes lüktetés, illetve dal– vagy versritmus hangoztatása – Ritmusvisszhang-játék (mozgással és/vagy hangszerrel)

Dramatikus játékok, gyakorlatok

- Csendjáték, mozgáskoncentrációs gyakorlatok
- A környezet hangjainak megfigyelése, utánzása a környezet tárgyaival, ritmushangszerekkel
- Dallamhoz mozgásformák keresése, dallamok előadásmódjának mozdulatokkal való megisméltése

Zenehallgatás

- Állatok ábrázolása a zenében
- Különböző karakterű táncok (a klasszikus zenében)
- Népzenei felvételek (különböző tájegységek táncdallamaiból)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult hiedelmet idéző és szokásdallamokat – a tanult énekelt verseket
- a negyed, nyolcad ritmusképletet
- a hallgatott zeneművek szerzőjét, címét *Legyenek képesek*
- csoportban adottságaiknak megfelelően énekelni
- az egyenletes lüktetés ill. dal– vagy szövegritmus hangoztatására – a hallott zenemű karakterének megfelelő mozgásos lekövetésre

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a magyar népdalkincs néhány, a felnőtt élet szokásait utánzó gyermekjátékdalát és szokásdallamát (pl. párválasztók, lakodalmások, altatók)
- néhány, a tanulók életkorának megfelelő vers megzenésített változatát
- az egyszerű felelgetős és kánonban énekelhető dalok további szemelvényeit – a szinkópa ritmusképletet
- egyes, a gyermekvilághoz, ismert mesékhez köthető klasszikus művek részleteit *Fejlessze a tanulók*
- tiszta és bátor éneklését – többszólamú éneklését
- ritmus– és dallamimprovizáló képességét
- zene és mozdulat összekötésére irányuló képességét *Ösztönözze a tanulókat*
- a felszabadult éneklésre
- minél több dal elsajátítására – improvizálásra
- zenéhez kötődő szabad mozgásra
- a zenei megnyilvánulásokban való minél aktívabb részvételre

Tananyag

Beéneklő gyakorlatok

- Közepes hangterjedelmű szöveges gyakorlatok, hajlítással is

Egyszólamú éneklés

- Gyermekjátékdalok (felnőtt élet szokásait utánzó játékok, pl. párválasztók) – Szokásdallamok (pl. lakodalmások)
- Énekelt versek (pl. évszakokhoz, természeti jelenségekhez kapcsolódó költemények megzenésített változatai)

Többszólamú éneklés – Egyszerűbb kánonok – Énekelt versek

Énekes improvizáció

- Hangszín– és hangmagasság változtatására irányuló játékok, gyakorlatok – Dallamhangok, rövid dallamok éneklése dinamikai váltásokkal
- Adott prózai vagy verses szövegre megadott skálán dallamimprovizáció

Ritmusgyakorlatok

- Egész test mint hangszer használata (taps, dobantás, térd, csettintés)
- Egyszerű ritmusosztinátók különböző testhangzásokkal és ritmushangszerekkel – Rezonáló deszkalap mint hangszer (szekrény, pad, szék)

Dramatikus játékok, gyakorlatok

- Különböző zeneművek hangulatának visszaadása mozgással – Mímes játékok (hangszerek megszólaltatása, zenekar)

Zenehallgatás

- Karakterek ábrázolása a zenében
- Népzenei felvételek (szokásdallamok, pl. lakodalmas)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult gyermekjátékdalokat és szokásdallamokat – a tanult énekelt verseket
- a szinkópa ritmusképletet
- a hallgatott zeneművek szerzőjét, címét *Legyenek képesek*
- csoportban adottságaiknak megfelelően énekelni
- három, illetve négy hangból álló motívum improvizálására
- a zene hangulatának, karakterének visszaadására mozgással

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a magyar népdalkincs néhány, a karácsony és a Gergely-járás szokását őrző dallamát – néhány, életkoruknak megfelelő vers megzenésített változatát
- a triola ritmusképletet
- néhány ismert barokk zenei szemelvényt – a barokk táncjátékok karakterét
- a barokk zene jellemző stílusjegyeit *Fejlessze a tanulók*
- tiszta éneklését
- többszólamú éneklési készségét – hangterjedelmét
- zenei memóriáját
- képességét a zenei történetek értelmezésére, ismert történeten keresztül *Ösztönözze a tanulókat*
- a felszabadult éneklésre
- minél több dal elsajátítására – kánonéneklésre
- ritmushangszerek kreatív használatára – elmélyült zenehallgatásra
- a zenei stílusjegyek megfigyelésére
- a hallott zeneművel kapcsolatos gondolataik megfogalmazására

Tananyag

Beéneklő gyakorlatok

- Szöveg nélküli gyakorlatok, oktáv hangterjedelemig

Egyszólamú éneklés

- Szokásdallamok (karácsonyi magyar népdalok, Gergely-járás)
- Énekelt versek (a tanulók életkorának megfelelő költemények megzenésített változatai hangszeres kísérettel)

Többszólamú éneklés – Kánonok

- Quodlibet

Énekes improvizáció

- Dallamhang, egyszerű dallam zenei összetevőinek változtatása (időtartam, hangmagasság, hangerő, hangszín, szünetek) valamely kifejezni kívánt tartalom szolgálatában
- Adott prózai vagy verses szövegre egyszerű dallamimprovizáció a zenei összetevők változtatásával
- Felelgetős játék

Ritmusgyakorlatok

- Ritmusfelelgetős a tanult ritmusképletek alkalmazásával
- Ismert dallamra ritmosztinató rögtönzése a tanult ritmusképletek alkalmazásával

Dramatikus játékok

- Ismert eseménysor visszaadása némajátékkal, zenére, kisebb csoportokban
- Zenehallgatás
- Különböző hangulatú barokk zenei szemelvények

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a magyar népdalkincs néhány, a karácsony és a Gergely-járás szokását őrző dallamát – a tanult megzenésített verseket
- a triola ritmusképletet
- a barokk zene jellemző stílusjegyeit
- a hallgatott zeneművek szerzőjét, címét *Legyenek képesek*
- csoportban adottságaiknak megfelelően énekelni
- ismert történet mozzanatait a zenei fordulatokon keresztül követni – a triola ritmusképlet hangoztatására

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a magyar népdalkincs néhány betyárvilágot idéző dalát – további énekelt verseket
- az egyszerűbb dallamjátszó hangszereket – klasszicista zeneszerzők néhány dalát
- a klasszicista stílus jellemző jegyeit
- a klasszicizmus kiemelkedő zeneszerzőit
- ismertebb klasszicista zeneművek egyes részleteit *Fejlessze a tanulók*
- tiszta, kifejező éneklését
- többszólamú éneklési készségét
- karakterfelismerő képességét a zenében *Ösztönözze a tanulókat*

- a felszabadult, kifejező éneklésre – minél több dal elsajátítására
- a ritmus– és dallamhangszerek használatára
- a zenei elemeket bátran alkalmazó rögtönzésre – minél több klasszicista zenemű megismerésére

Tananyag

Beéneklő gyakorlatok

- Melizmatikus gyakorlatok

Egyszólamú éneklés

- A betyárélethez kötődő népdalok – Énekelt versek
- Ismert klasszicista dalok

Többszólamú éneklés – Klasszikus kánonok

- Könnyű kétszólamú énekek

Énekes improvizáció

- Dallam felépítése hangonként, csoportban
- Szöveg hangoztatása kánonban a zenei összetevők változtatásával, majd dallammal megismételve
- Hangszínjáték
- Adott prózai vagy verses szövegre megadott skálán dallamimprovizáció

Ritmusgyakorlatok

- Ismert dalhoz, zenerészlethez ritmusosztinató rögtönzése az ismert ritmuselemekkel

Dramatikus játékok, gyakorlatok

- Karakterek megjelenítése ritmus– illetve egyszerűbb dallamhangszerekkel
- Különböző szituációknak megfelelő rövid párbeszéd improvizálása énekelve, ritmus– vagy dallamhangszerekkel

Zenehallgatás

- Jellemábrázolás a zenében
- Népzenei felvételek (betyárvilágot idéző dalok)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a magyar népdalkincs néhány, betyárvilágot idéző dalát – a tanult énekelt verseket
- a tanult klasszicista dalokat
- a klasszicista stílus jellemző jegyeit
- a klasszicizmus kiemelkedő zeneszerzőit – az egyszerűbb dallamjátszó hangszereket – a hallgatott zeneművek szerzőjét, címét *Legyenek képesek*
- csoportban adottságaiknak megfelelően kifejezően énekelni – ritmus– és dallamhangszerekkel karaktereket ábrázolni
- a klasszicizmus stílusjegyeinek felismerésére

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a magyar népdalkincs néhány, az élet eseményeit idéző dalát, balladáját – romantikus zeneszerzők néhány dalát
- a romantika stílusjegyeit, különböző zenei formáit (kérdés–felelet, szóló–tutti, rondó) – ismertebb romantikus zeneművek egyes részleteit

Fejlessze a tanulók

- tiszta, bátor, a romantika dalainak megfelelő éneklését – többszólamú éneklési készségét
- improvizáló készségét a zenei formák terén
- kifejezési képességét a különböző hangulatok zenei eszközökkel történő visszaadása, illetve különböző zenék hangfelvételeinek – szituációhoz rendelése terén

Ösztönözze a tanulókat

- a romantikus dal stílusjegyeinek megfelelő éneklésre – minél több dal elsajátítására
- a romantikus zene néhány szemelvényének megismerésére – a hallott zene hangulatának megfogalmazására

Tananyag

Beéneklő gyakorlatok

- Mellrezonancia bekapcsolása
- Könnyű kétszólamú gyakorlatok

Egyszólamú éneklés

- Az élet eseményeihez kötődő népdalok (pl. katonadalok) – Balladák
- Romantika ismertebb dalai

Többszólamú éneklés – Romantika dalai

- Könnyű kétszólamú kórusművek

Énekes improvizáció

- Rövid lélegzetű zenei kompozíciók kitalálása, illetve improvizálása az összes zenei összetevő alkalmazásával
- Adott prózai vagy verses szövegre hétfokú (dúr, moll) skálán dallamimprovizáció

Ritmusgyakorlatok

- Különböző formák megkomponálása ritmushangszerekkel (kérdés–felelet, szóló–tutti, rondó)

Dramatikus játékok, gyakorlatok

- Mások által játszott jelenet „szinkronizálása” ritmus és/vagy dallamhangszerekkel – Különböző érzelmek, hangulatok megjelenítése rövid, improvizált dallamokkal

Zenehallgatás

- Történet a zenében
- Népzenei felvételek (az élet eseményeit idéző dalok, balladák)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a magyar népdalkincs néhány, az élet eseményeit idéző dalát, balladáját – romantikus zeneszerzők egyes dalait

- a romantika stílusjegyeit, különböző zenei formáit (kérdés–felelet, szóló–tutti, rondó) *Legyenek képesek*
- csoportban adottságaiknak megfelelően énekelni – a romantikus dalok kifejező éneklésére
- egy hallott zeneműre történetet kitalálni – a romantika stílusjegyeit felismerni

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a magyar népdalkincs néhány, a történelmi eseményekhez kötődő dallamát, balladáját – XX. századi zeneszerzők néhány, különböző stílusban írt dalát
- XX. századi költők egyes verseinek megzenésített változatát – a tizenhatod ritmusértéket
- a XX. század egyes jellemző stílusirányzatait *Fejlessze a tanulók*
- biztos légzéstechnikán alapuló éneklését
- értelmezési képességét a hallott zenemű üzenetének minél pontosabb megfogalmazásában – stílusirányzatok közötti eligazodását
- Ösztönözze a tanulókat*
- minél több dal elsajátítására
- a mondanivalót közvetítő éneklésre
- a hallott zeneművekkel kapcsolatos gondolataik megfogalmazására – a zenei elemek dramatikus helyzetekben történő kipróbálására

Tananyag

Beéneklő gyakorlatok

- Intenzív rekeszlégzés gyakorlása

Egyszólamú éneklés

- Történelmi eseményekhez kötődő népdalok (pl. verbunkosok, bujdosók, kuruc kori nóták) – Balladák
- Énekelt versek (XX. századi költők egyes verseinek megzenésített változata) – XX. századi zeneszerzők egyes dalai

Többszólamú éneklés

- Könnyebb két– vagy háromszólamú kórusmű

Énekes improvizáció

- Visszhangjáték tanulók által rögtönzött dallammal, ritmussal
- Adott prózai vagy verses szövegre hétfokú (dúr, moll) dallamimprovizáció a szöveg hangulatának figyelembe vételével

Ritmusgyakorlatok

- Tizenhatod ritmusértéket tartalmazó versek megszólaltatása ritmushangszerekkel

Dramatikus játékok, gyakorlatok

- Különböző karakterek megjelenítése szituációba helyezve dallam– vagy ritmushangszerekkel
- Hallott zenemű hangulatának megfelelő cselekmény kitalálása, eljátszása némajátékkal

Zenehallgatás

- A XX. századi stílusirányzatok szemelvényei
- Történelmi eseményekhez kötődő népzenei felvételek

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a magyar népdalkincs néhány, történelmi eseményekhez kötődő dallamát, balladáját – XX. századi zeneszerzők néhány dalát
- XX. századi költők tanult megzenésített verseit – a tizenhatod ritmusképletet
- a XX. század jellemző stílusirányzatait *Legyenek képesek*
- csoportban adottságaiknak megfelelően, az adott ének üzenetét közvetítve énekelni – az ismert zeneművekben az adott mű stílusjegyeit felismerni
- hallott zeneműre cselekményt kitalálni és megjeleníteni
- különböző karakterek szituációban történő megjelenítésére dallam– vagy ritmushangszerekkel

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanulók ismerjék

- az egyszerűbb ritmusképleteket
- az egyszerűbb ritmus– és dallamhangszereket és azok használatát – a főbb zenei stílusokat és műfajokat
- Legyenek képesek*
- adottságaiknak megfelelően tiszta, kifejező, karakteres éneklésre – egyszerű ritmuskíséret rögtönzésére
- gondolataik, érzéseik megfogalmazására egy hallott zenemű kapcsán
- egyszerűbb zenei elemek kreatív alkalmazására a különböző dramatikus tevékenységek során
- a megismert zenei stílusok és műfajok jellemző jegyeinek felismerésére

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama Zene és ének

- csoportos gyakorlatsor vagy zenés színpadi etűd 10–15 perc – szólóéneklés vagy csoportos éneklés 2–3 perc

A vizsga tartalma

A zene és ének gyakorlati vizsga két részből tevődik össze. Csoportos gyakorlatsor

A csoportos gyakorlatsort a szaktanár állítja össze a csoport adottságainak figyelembe vételével:

- a ritmus–, metrum–gyakorlatok során a láb, a kéz és a metrikus ének/beszéd egymástól való függetlenítése
- az akusztikus drámagyakorlatokban ritmus– és/vagy dallamhangszerek segítségével egy akciósor lekövetése

Szólóéneklés vagy csoportos éneklés (3–4 fő)

A tanuló 8 különböző stílusú, szabadon választott dal előadásával készül. A dalanyag kiválasztásánál ügyelni kell a tanuló adottságainak szem előtt tartására. A vizsgán a tanulónak az általa választott két dalt kell bemutatnia: egy népdalt a capella és egy másik, egyéb műfajú dalt hangszeres kísérettel. Az előadásához igénybe vehető élő hangszeres kíséret, amelyről a tanulónak kell gondoskodnia.

A vizsga értékelése

Gyakorlatsor: az elemek ismerete, pontos végrehajtása Akusztikus drámagyakorlatok: pontosság, kreativitás, kooperáció

Ének: tiszta intonáció, stílushű előadásmód, szövegérthetőség, prozódiai pontosság

Továbbképző évfolyamok

7. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- az opera műfajának jellemző stílusjegyeit
- a különböző korok operáinak jellemző zenei és színházi stílusjegyeit
- az opera műfaj kialakulásának jelentőségét a zene– és színházművészetben – a jelentősebb operaszerzőket
- néhány, az opera műfaját reprezentáló művet
- egyes librettók fontosságát és azok irodalmi kapcsolódását

Fejlessze a tanulók

- hangképzési technikáját
- többszólamú éneklési készségét
- képességét a zene és szöveg mondanivalójának előadásban történő érzékeltetésére

Ösztönözze a tanulókat

- az opera jellemző műfaji sajátosságainak megismerésére
- minél több opera, operarészlet megismerésére, értő, befogadó hallgatására – minél több operarészlet éneklésére
- a tanult részletek kifejező előadására – élő operaelőadás megtekintésére
- az elemző beszélgetésekben való aktív részvételre

Tananyag Opera

Beéneklő gyakorlatok

- Különböző hangulatú beéneklő gyakorlatok (dúr – moll) – Dinamika változtatása vezényletre

Egyszólamú éneklés

- Operarészletek éneklése a karakterek figyelembe vételével (a tanulók által kényelmesen énekelhető hangnembe transzponálva)

Többszólamú és/ vagy csoportos éneklés

- Különböző operák szemelvényei (lehetőség szerint zongorakísérettel, a tanulók által kényelmesen énekelhető hangnembe transzponálva)

Énekes improvizáció

- Különböző karakterek megjelenítése beszédhanggal, majd énekhanggal – Opera szövegkönyvének részleteire dallamimprovizálás

Ritmusgyakorlatok

- A feldolgozni kívánt opera valamely szituációjához hanghatások megtervezése, illetve a szituáció hangszerekkel történő „eljátszása”

Dramatikus játékok, gyakorlatok

- Operarészlet szövegének prózai jelenetként való eljátszása

- Játék a hangokkal: hang hozzárendelése a szituációba helyezett karakterhez

Zenehallgatás

- Különböző korok operáinak részletei
- Élő előadás és/vagy DVD-felvétel megtekintése

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a különböző korok operáinak jellemző zenei és színházi stílusjegyeit – az opera jelentőségét a zene- és színházművészetben
- a jelentősebb operaszerzőket
- néhány, az opera műfaját reprezentáló művet
- egyes librettók fontosságát és azok irodalmi kapcsolódását *Legyenek képesek*
- az opera jellemző műfaji sajátosságait a hallgatott művekben felismerni – a tanult énekes szemelvények adottságaiknak megfelelő eléneklésére
- a megismert mű által közvetített gondolat, érzelm, hangulat megfogalmazására

8. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a daljáték, operett, musical jellemző zenei és színházi stílusjegyeit – a jelentősebb daljáték-, operett-, musicalszerzőket
- néhány, a daljáték, operett, musical műfaját reprezentáló művet *Fejlessze a tanulók*
- hangképzési technikáját
- többszólamú éneklési készségét
- stílus- és műfajelemző képességét *Ösztönözze a tanulókat*
- minél több mű megismerésére
- minél több dal, részlet eléneklésére
- a tanult szemelvények műfajnak és stílusnak megfelelő előadására – élő előadás megtekintésére
- az elemző beszélgetésben gondolatai megfogalmazására
- az improvizációkban és a dramatikus játékokban való aktív részvételre

Tananyag

Daljáték – Operett – Musical *Beéneklő gyakorlatok*

- Egyszerű két- és háromszólamú beéneklő gyakorlatok (dúr – moll)

Egyszólamú éneklés

- Daljáték-, operett-, musicalrészletek éneklése a karakterek figyelembe vételével (a tanulók által kényelmesen énekelhető hangnembe transzponálva)

Többszólamú és/vagy csoportos éneklés

- Különböző daljáték-, operett-, musicalrészletek szemelvényei (lehetőség szerint zongorakísérettel, a tanulók által kényelmesen énekelhető hangnembe transzponálva)

Énekes improvizáció

- Egyszerű énekes szemelvény eléneklése különböző változatokkal: szavakra bontva, szótagokra bontva, hangzókra bontva
- többszólamú játékok az előzőek alapján (pl. kánonban, a szólamon belül szavakra bontva)

Ritmusgyakorlatok

- Ritmusgyakorlatok az ismert ritmuselemekkel, különböző metrumokban (2/4, 3/4, 6/8), egyszerű ritmushangszereken megszólaltatva

Dramatikus játékok, gyakorlatok

- Remake (mai változat) készítése az egyes művek kiválasztott jeleneteire
- Helyzetkomikum hanghatásokkal, hangszerekkel: a különböző zenei elemekben rejlő komikus hatás előidézése szituációba helyezve

Zenehallgatás

- A tanult daljátékok, operettek, musicalek vagy azok részletei – Élő előadás megtekintése

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a daljáték, operett, musical jellemző zenei és színházi stílusjegyeit
- a jelentősebb daljáték–, operett–, musicalszerzőket
- néhány, a daljáték, operett, musical műfaját reprezentáló művet *Legyenek képesek*
- a daljáték, operett, musical jellemző műfaji sajátosságait a megismert művekben felismerni
- a tanult énekes szemelvények adottságaiknak megfelelő eléneklésére
- a megismert mű által közvetített gondolat, érzelm, hangulat minél pontosabb megfogalmazására

9. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a rockopera jellemző zenei és színházi stílusjegyeit – a rockopera műfajának néhány kiemelkedő dalát
- népzenei és műzenei hagyományok hatását a rock– és a jazz zenére – különböző kultúrák zenei gondolkodásmódját

Fejlessze a tanulók

- hangképzési technikáját
- többszólamú éneklési készségét
- figyelemösszpontosítását a társas zenei megnyilvánulások során – zenei érzékenységet
- stílus– és műfajelemző képességét *Ösztönözze a tanulókat*
- improvizatív zenei megoldásokra
- az érzelmek zenei elemekkel történő kifejezésére
- a zenei kommunikáció alkotó módon való felhasználására
- különböző kultúrák színházi és zenei formáinak megismerésére

Tananyag

Rock opera – világzene – kultúrák párbeszéde *Beéneklő gyakorlatok*

- Tempóváltoztató gyakorlatok, melizmatikus gyakorlatok tempójának növelése – Hangképzés az egyéni sajátosságok figyelembe vételével

Egyszólamú éneklés

- Különböző kultúrák dalai és rockoperák szemelvényei a stílus figyelembe vételével – Könnyebb jazz sztenderdek éneklése a stílus figyelembe vételével

Többszólamú/ csoportos éneklés:

- Spirituálék, gospelek éneklése a stílus figyelembe vételével – Rockoperák szemelvényei a stílus figyelembe vételével

Énekes improvizáció

- Különböző stílusoknak megfelelő dallamimprovizáció

Ritmusgyakorlatok / hangszeres improvizáció

- Sztenderd ritmusok, blues, funky, latin, (samba, bossanova, flamenco), swing ritmusok alkalmazása rögtönzésben
- Aszimmetrikus ritmusok

Dramatikus játékok, gyakorlatok

- Zenei dialógus, zenei szerepcsere
- Különféle kapcsolatok zenei kezdeményezése, felvétele és zárása

Zenehallgatás

- A tanult rockoperák részletei – Élő előadás megtekintése
- Világzenét játszó zenekarok felvételei és koncertjei

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a különböző kultúrák zenéjére jellemző stílusjegyeket
- a különböző zenei hagyományok hatását a rock és a jazz zenére – rockopera műfaját reprezentáló művek valamelyikét
- a világzenét játszó jelentősebb előadókat *Legyenek képesek*
- érzelmek, állapotok kifejezésére a különböző zenei elemek (tempó, dinamika, hangmagasság) alkalmazásával
- a tanult rockoperák énekelt részleteinek, valamint a különböző kultúrák tanult dalainak adottságaiknak megfelelő eléneklésére
- a dinamikában és a tempóváltozásokban rejlő kontrasztok kihasználására – különböző egyszerű hangszerek kreatív módon való használatára

10. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a zene- és a színházművészet kapcsolatának különféle lehetőségeit, formáit
- azokat a zenei elemeket, amelyek egy-egy előadás szerves részét képezik, fontos dramaturgiai szerepük van, de nem illeszthetők be a tradicionális műfajok valamelyikébe
- a revü, és a kabaré műfajának néhány kiemelkedő dalát
- prózai színházi előadásokhoz alkalmazott zene jelentősebb alkotásait *Fejlessze a tanulók*
- zenei memóriáját
- zenei rögtönzési képességeit
- alkotóképességét a társas zenei megnyilvánulások során *Ösztönözze a tanulókat*
- a színház és a zene kapcsolatának alkotó módon való átgondolására – a korszerű színházi és zenei formák megismerésére
- színházi munkájuk során a zenei megoldásokkal való önálló kísérletezésre – egyes jelentősebb kortárs színházi előadások zenéjének megismerésére

Tananyag

Színházi zene – alkalmazott zene *Beéneklő gyakorlatok*

- Helyes énektechnika kialakítása, hangképzés az egyéni sajátosságok figyelembe vételével

Egyszólamú éneklés

- Dalok kortárs színházi előadásokból

Többszólamú és/vagy csoportos éneklés – Oktávgyakorlatok

- Kísérletek a kóruséneklés színpadi alkalmazásával
- Színpadi előadások kórusainak éneklése a stílus figyelembe vételével

Énekes improvizáció

- Valamely prózai színdarab szereplőjének érzelmei, gondolatai improvizált dallamban megfogalmazva

Ritmushangyakorlatok

- Ritmushangszerek és karakterek
- Ritmushangszerek a színész játékában
- Jelenet akusztikai háttere ritmushangszerekkel
- Gondolat és érzelm kifejezése ritmikai váltásokkal

Dramatikus játékok, gyakorlatok

- Jelenet és zenei hatás kontrasztja
- Zenei hatás jelentésmódosító funkcióval

Zenehallgatás

- Zenét alkalmazó kortárs színházi előadás megtekintése – A színpadi zene meghallgatása és hatásának elemzése

Követelmények

A tanulók ismerjék

- azokat a zeneműveket, zenei elemeket, amelyek egy előadás szerves részét képezik, fontos dramaturgiai szerepük van, de nem illeszthetők bele a tradicionális műfajok valamelyikébe
- a zene– és a színházművészet kapcsolatának különféle lehetőségeit, eltérő formáit – a revü, és a kabaré műfajának tanult dalait
- a prózai színházi előadások tanult dalait, kórusait *Legyenek képesek*
- kreatívan alkalmazni, variálni a hang legjellemzőbb összetevőit (hangmagasság, időtartam, hangerő, hangszín, hangok közötti szünet)
- zenei elemeket kreatív módon alkalmazni jelenet készítése során (kontraszt és jelentésmódosító funkció)

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

A tanulók ismerjék

- a zene színházi felhasználásának lehetőségeit
- a főbb zenés színházi műfajokat és azok legjelentősebb képviselőit *Legyenek képesek*
- az adottságainak megfelelő, szabadon választott ének stílusának, műfaji sajátosságainak megfelelő előadására
- saját énekhez egyszerű ritmuskíséret rögtönzésére
- gondolatai, érzelmei kifejezésére szabadon választott zenei megnyilvánuláson keresztül

- az ismert zenei stílusok és műfajok dramatikus tevékenységhez való, a tanuló érzés- és gondolatvilágának kifejezését szolgáló hozzárendelésére
- a megismert zenés színházi műfajok jellemző stílusjegyeinek saját tevékenységben való érvényesítésére, adottságainak megfelelően

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama Zene és ének

- csoportos zenés színpadi etűd 15–20 perc
- szólóéneklés vagy dallam vagy ritmus improvizáció 3 –5 perc

A vizsga tartalma

A zene és ének gyakorlati vizsga két részből tevődik össze: Csoportos zenés színpadi etűd

A csoportos zenés színpadi etűdöt a szaktanár állítja össze a csoport adottságainak figyelembevételével. Az összeállítás adjon lehetőséget a főbb zenés színházi műfajok minél színesebb bemutatására!

A csoportos zenés színpadi etűd tartalmazhat prózai, illetve mozgásszínházi elemeket, az összeállítás azonban hangsúlyosan zenei fogantatású legyen!

Szólóéneklés vagy csoportos éneklés (2–4 fő)

A tanuló öt, a zenés színházi műfajok valamelyikét is tartalmazó, szabadon választott dal előadásával készül. A dalanyag kiválasztásánál ügyelni kell a tanuló adottságainak szem előtt tartására. A vizsgán a tanulónak a saját maga által választott dal(oka)t kell bemutatnia. Az előadásához igénybe vehető élő hangszeres kíséret, amelyről a tanulónak kell gondoskodnia.

A vizsga értékelése Etűd:

- a kompozíció íve, megformálása, – az együttműködés minősége;
- a választott műfajnak és stílusnak megfelelő előadásmód Ének:
- tiszta intonáció,
- a választott zenés színházi műfaj sajátosságainak megfelelő előadásmód, – szövegérthetőség,
- prozódiai pontosság

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök Ritmushangszerek, pl.: dobok, tikfa, fadob

Dallamhangszerek, pl.: mirliton, nádsíp, furulya

Egyszerű hangkeltő eszközök, pl.: kanál, kanna, köcsögduda Jelzőhangszerek, pl.: kereplő, kolomp, csengő

Komplex (dallam, kísérő) hangszerek, pl.: doromb, szájharmonika A tanult zeneművek felvételei CD-n, vagy DVD-n

SZÍNHÁZISMERET

A színházismeret tantárgy fő célja, hogy a tanulók tudatos színjátékosokká, felkészült nézőkké illetve „színházcsinálókká” váljanak. Egyrészt reflektálni tudjanak önmaguk és a csoportjuk színházi tevékenységére, másrészt a látott előadásokban felismerjék azokat a színházi összetevőket, amelyek a színházi élmény forrásai.

Ehhez a célhoz az alapfokon elsősorban a gyakorlat felől közelíthetünk. Ezeken az évfolyamokon a színházi kifejezés sajátosságait, formanyelvének összetevőit elsősorban drámajátékos eszközökkel közelíthetjük meg. Azok a színházi műfajok állnak a középpontban, amelyek a tanulók korosztálya által létrehozott színházi előadásokban leggyakrabban előfordulnak. Így a tanulók önmaguk, illetve kortársaik színházi tevékenységéből kiindulva vonhatnak le következtetéseket a színház természetéről, illetve a színpadi kifejezés legfőbb alkotórészeiről. Azokról a formákról, műfajokról, módszerekről pedig, amelyeket ők maguk nem gyakorolnak, játékos formák segítségével szerezhetnek személyes tapasztalatokat.

A továbbképző szakaszban az élőben (vagy felvételről) megtekintett előadások teremthetnek alkalmat arra, hogy egyfajta színházi szemlélet, illetve fogalomkészlet felépítéséhez segítse hozzá a tanulókat a színházismeret tárgya. Az órák középpontjában a továbbképző szakaszban egy-egy előadás megtekintése áll: míg az alsóbb évfolyamokon főként gyermek- és diákszínjátékos előadások közös megnézése, addig a felsőbb évfolyamokon sor kerülhet ifjúsági színházi előadások, illetve gondosan kiválasztott felnőtt színházi előadások megbeszélésére is. A megtekintett előadásokat mindig egészében, összhatásában próbáljuk megragadni, mert elsődleges célunk a színházi élmény elmélyítése. Ugyanakkor egy-egy részlet, alkotórész, összetevő részletesebb vizsgálata megteremtheti annak a lehetőségét is, hogy fokozatosan felépüljön a tanulóknál egyfajta színházi szemléletmód, illetve fogalomkészlet.

Alapfokú évfolyamok

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal* – a színpadi szöveg fogalmát – a téma fogalmát

- a színpadi figura fogalmát
- a színpadi építkezés lehetőségeit – a ritmus fogalmát
- a színpadi tér fogalmát, a tér hangsúlyos pontjait, a térirányokat – a szövegmondás egyéni és együttes módjait
- szerkezeti egység fogalmát
- a legfontosabb szerkesztési elveket
- a mozgás és a gesztus színpadi szerepét – a színpadi képalkotás lehetőségeit
- a kellék és a jelmez fogalmát

Fejlessze a tanulók

- képességét a szöveg színpadi lehetőségeinek felismerésére
- érzékenységét a színházi előadás alkotórészévé vált szöveg hatásai iránt
- érzékenységét a különféle szövegekben megjelenő hangulati hasonlóságokra
- képességeit a szerkesztett játékokban érvényesülő szerkesztési elvek felismerésére, alkalmazására
- térérzékelői és térhasználói képességeit
- képességeit a szerkesztett játék zenei hatásainak érzékelésére *Ösztönözze a tanulókat*

- önálló véleményalkotásra
- a szerkesztett játékok alapjául szolgáló alkotások megismerésére – szerkesztett játékok megismerésére, létrehozására
- minél több élő szerkesztett játék megtekintésére – a színházzal kapcsolatos szókincs használatára

Tananyag Szerkesztett játékok

A szerkesztett játék tanulmányozásán keresztül a tanulók egyidejűleg kapják meg az alkotás, a kipróbálás, a kísérletezés és a rendszerezés lehetőségét: alapvető színházismereti fogalmak tisztázhatók ezen a műfajon keresztül. A továbbá a szerkesztett játékokkal való foglalkozás lehetővé teszi, hogy a tanulók alkotó módon, a megtapasztalás, megélés élményén keresztül, a színház elemeivel kísérletezve közelítsenek a színházi ismeretek felé.

A szerkesztett játék vizsgálata lehetőséget teremt a színház legalapvetőbb jellegzetességeinek felismertetésére: a szöveg és a játék, a szövegmondás és a színpadi megjelenítés különbségeinek felismerésére, a színházi előadás összetevőinek és felépítésének érzékelésére.

Az előadás irodalmi alapanyagának gyűjtése, válogatása

- Egyeztetett téma (tematikus rend) alapján – Figurák köré építve
- Helyzetek köré építve
- Hangulati hasonlóság alapján – Motívumok köré építve
- Asszociációk alapján

Az irodalmi alapanyag kibontása

- A téma feltárása (dramatikus gyakorlatokkal, szituációkkal, monológokkal) – A szövegekben rejlő zeneiség kibontása (kórus)
- Hanghatások és szöveg – aláhúzás és ellenpontozás – Zene és szöveg együttes hatása
- Szövegritmus jelentősége és jelentéshordozó szerepe (szöveges ritmusjátékokkal) – Szövegek megszólaltatása különböző stílusokban (stílusjátékok)

A szövegmondás variációi és színpadi hatásuk – Az egyéni szövegmondás

- Együttes szövegmondás (pl.: kórus, visszhang, szavankénti láncmondás)

Szöveg és tér

- A tér irányai, hangsúlyos pontjai
- Egyén és csoport elhelyezése a térben – Egyéni és csoportos mozgások a térben

Szöveg és tárgyak

- Jelmezek, kellékek, hangkeltő eszközök (pl. ritmushangszerek) használata

Az előadás felépítése – Szerkesztési elvek

- A szöveg és a megjelenítés összefűzése – A tér, az idő és a szöveg együttese
- Szöveg és kép egymást erősítő, árnyaló illetve gyengítő hatása
- Szöveg–gesztus–mozgás (tánc) együttese (jelentésmódosító hatások) – A szituáció változása a szöveg redukálásával
- A szöveg ritmusa és a jelenetritmus
- Az előadás ritmusa (kiemelt pillanatok)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a színpadi szöveg fogalmát – a téma fogalmát

- a színpadi figura fogalmát
- a szövegek legfontosabb szerkesztési elveit – a ritmus fogalmát
- a színpadi tér fogalmát, a tér hangsúlyos pontjait, a térirányokat – a mozgás és a gesztus fogalmát
- a kellék és a jelmez fogalmát *Legyenek képesek*
- megadott szempontok alapján színpadi megjelenítésre alkalmas szöveg válogatására – a szövegmondás egyéni és együttes módjainak alkalmazására
- felismerni, hogy egy szerkesztett játék hatása milyen alkotórészekből adódik – egy szerkesztett játék szerkesztési elvének felismerésére
- a tér nyújtotta lehetőségek felismerésére

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal:*

- a mese fogalmát, jellegzetes elemeit
- a mese történetének jellegzetes elemeit
- az irodalmi elbeszélés és a színpadi megjelenítés legalapvetőbb különbségeit – a narrátor fogalmát
- a színpadi alak jellemzésének alapvető formái, lehetőségeit – a maszk fogalmát
- a díszlet fogalmát és legalapvetőbb fajtáit
- a jelmez és kellék használatának alapvető formáit
- a terek váltását, illetve a szimultán ábrázolás a lehetőségeit – a színpadi világítás fogalmát
- a szituáció fogalmát – a jelenet fogalmát *Fejlessze a tanulók*
- képességét, hogy felismerjék a mesei történet legfőbb összetevőit – képességét, hogy felismerjék a mese szituációit
- képességét, hogy felismerjék egy színpadi alak legalapvetőbb tulajdonságait, a történetben betöltött szerepét
- képességét, hogy felismerjék a jelmezek, maszkok, kellékek figurateremtő hatását
- képességét, hogy felismerjék a tárgyak szerepét, szimbólumteremtő, –hordozó lehetőségeit
- Ösztönözze a tanulókat*
- önálló véleményalkotásra
- színpadi megjelenítésre alkalmas mesék megismerésére – a színházzal kapcsolatos szókincs használatára
- minél több élő mesejáték–előadás megtekintésére

Tananyag

Színházi előadás meséből

A gyermekszínjátszók által a leggyakrabban feldolgozott, színpadra adaptált irodalmi (epikus) alkotások a mesék. Az adaptálás folyamatának vizsgálata és gyakorlati kipróbálása lehetőséget teremt a színház legalapvetőbb jellegzetességeinek további – az előző évfolyamhoz képest kibővített, mélyített – tanulmányozására, többek között az epikus és a drámai kifejezés különbségeinek érzékeltetésére.

Játék a mese összetevőivel

- A mese képei (ezek ábrázolása állóképekkel, állóképek sorával) – A mesei szituációi (szituációs játékok)
- Meseindító helyzetek (szituációs játékok)
- Jellegzetes mesei elemek (ismétlődések, fordulatok, váratlan események, akadályok, gátak – szituációs játékokban)
- A mese tanulságai (szituációs játék, egyéb drámaformák)

A mese szereplői

- Alaptulajdonságok megjelenítése (pl.: szoborjátékok, szerep a falon, tulajdonsághordozó játékok)
- A mese hőse a hős bemutatására (pl.: improvizációk, szituációs játékok, a hős egy napja, pillanatképek a mesehősök életéből)
- A hős segítői és ellenfelei (szituációs játékok)
- Meseszereplők találkozásai (szituációs játékok a szokványos és a szokatlan találkozásokra)

Elbeszélés és megjelenítés

- Elbeszélő a színpadon (egy vagy két narrátor, a narrátor mint szereplő, csoportos narrálás)
- A narrált tartalom képi és hangulati elemeinek megjelenítése (stilizált mozgások, hangaláfestés, állóképek, tablók)
- A narráció kiváltása játékkal (a narráció átfordítása szituációba)
- A mesei szituáció kibontása jelenetté (pl.: improvizációk, szituációs játékok) – A jelenet felépítése (kezdő helyzet, fordulatok, záró helyzet)

Díszlet

- Az üres tér lehetőségei
- Díszlet emberi testekből (szoborjátékok, állóképek) – Helyszínteremtés fényekkel
- A helyszínek jelzése, helyszínváltozások, jelzett, stilizált díszletelemek és azok elhelyezése, mozgatása
- Szimultán helyszínek
- A tér kiemelt pontjai különféle díszletekben

Jelmez és maszk

- Egy-egy mesei szereplő felöltöztetése (jelmezbörze, divatbemutató) – Ruhadarabbal figurateremtés (színek és formák szimbolikája)
- A maszk lehetőségei

Kellékek

- A kellék karakterépítést segítő szerepe – A tárgyak különféle szituációkban
- A kellék szimbólumteremtő és –hordozó lehetőségei

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a mese fogalmát, jellegzetes elemeit
- a mese történetének jellegzetes elemeit
- az irodalmi elbeszélés és a színpadi megjelenítés legalapvetőbb különbségeit – a narrátor fogalmát
- a színpadi alak jellemzésének alapvető formáit, lehetőségeit – a maszk fogalmát
- a díszlet fogalmát és legalapvetőbb fajtáit
- a jelmez és kellék használatának alapvető formáit – a színpadi világítás fogalmát
- a szituáció fogalmát – a jelenet fogalmát *Legyenek képesek*
- egy történet alaphelyzetének, fordulatainak felismerésére – a mesefigurák jellegzetességeinek felismerésére
- jelmezekkel, maszkokkal, kellékekkel figura teremtésére
- a tér– és díszlethasználattal megteremtett színpadi világ felismerésére

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal* – a probléma fogalmát

- a szituáció legáltalánosabb összetevőit
- a szándék és a motiváció fogalmát
- a jelenet legáltalánosabb jellegzetességeit – a jellem fogalmát
- a jellemábrázolás legalapvetőbb lehetőségeit
- az emberi viszonyok ábrázolásának legáltalánosabb jellegzetességeit – a színpadi játék és a díszletek összefüggését

Fejlessze a tanulók

- képességét, hogy egy adott előadásban megjelenő legfőbb problémá(ka)t felismerjék – képességét, hogy egy adott szituáció legfőbb jellegzetességeit felismerjék
- képességét, hogy egy figura adott szituációban érvényesülő legfontosabb szándékát felismerjék
- képességét, hogy egy adott figura hosszabb távon érvényesülő szándékát, érintettségét (motivációját) felismerjék
- képességét, hogy egy adott szituációban, illetve egy előadás egészében megjelenő emberi viszonyokat felismerjék

Ösztönözze a tanulókat

- színpadi megjelenítésre alkalmas epikus alkotások megismerésére – a színházzal kapcsolatos szókincs használatára
- minél több irodalmi adaptációból készült élő előadás megtekintésére

Tananyag

Színházi előadás novellából, regényből

Az adott korcsoportoz tartozó gyermek– illetve diákszínjátszók gyakran és örömmel vállalkoznak nagy kihívást jelentő feladatokra: elbeszélések, illetve ifjúsági regények színpadra állítására. A nekik szóló gyerek– és ifjúsági színházi előadások is gyakran nyúlnak ezekhez az alapanyagokhoz. Az adaptáció folyamatának és a létrejött előadásoknak a vizsgálata elmélyítheti az epikus és a drámai műfajok közti különbségek ismeretét, ugyanakkor tovább építheti a tanulók színházi gondolkodását és fogalomkészletét is.

A színpadra állítás fázisai

- Problémakeresés, alapanyag keresése – A választott mű szituációkra bontása – Az egyes szituációk feltárása
- A történetet alapvetően befolyásoló szituációk feltárása – Jelenetek építése a szituációkból
- Előadásépítés jelenetekből (szerkesztési lehetőségek)

Figurateremtés drámatechnikákkal – Jellemzők összegyűjtése

- Tulajdonságok kibontása (a figura viselkedése) – A figura helyzetben – a jellemek megteremtése

A szereplők viszonyai

- A szereplők kapcsolatainak alaptípusai
- Megjelenítési lehetőségek a szereplők közötti kapcsolatok ábrázolására (drámatechnikákkal)
- A szereplők közötti kapcsolatok változása
- A szereplők és azok kapcsolatainak alakulása az előadás egészében

A színpadi környezet megteremtése

A figurák és kapcsolataik megjelenítését lehetővé tevő egységes színpadi környezet megteremtése (jelmez, kellék, maszk, díszlet, zene, fények)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a szituáció legáltalánosabb összetevőit – a szándék és a motiváció fogalmát
- a jelenet legáltalánosabb jellegzetességeit – a jellem fogalmát
- a jellemábrázolás legalapvetőbb lehetőségeit
- az emberi viszonyok ábrázolásának legáltalánosabb jellegzetességeit – a színpadi játék és a színpadi környezet összefüggését

Legyenek képesek

- egy irodalmi alkotás és színpadi megvalósítása közti különbség megfogalmazására – szituációk, jelenetek elkülönítésére
- a jellemek jellegzetességeinek, motivációinak felismerésére – a szereplők közti viszonyok felismerésére
- a színházzal kapcsolatos szókincs felhasználására véleményük kifejtésében

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a hétköznapi élethelyzet és a színpadi szituáció összekapcsolásának lehetőségeit – a típus fogalmát
- a probléma szituációkra való bontásának lehetőségeit
- a személyesség színházi szituációkba való áttételének lehetőségeit – a színpadi világítás alapjait
- a zene színpadi használatának alapjait
- a szituációk és a jelenetek összefüggéseit
- a mozgásszínház fogalmát és legfontosabb műfajai *Fejlessze a tanulók:*
- ön- és társismeretét
- szituációelemző képességét – színházi látásmódját *Ösztönözze a tanulókat*
- a színházzal kapcsolatos szókincs használatára – környezetük problémáinak érzékelésére
- a játékban rejlő általános érvényű tartalmak felismerésére – a térhasználattal való kísérletezésre
- akusztikai kísérletezésre
- a világítással való kísérletezésre
- minél több gyermek- és diákszínjátész előadás megtekintésére

Tananyag

Színházi előadás személyes élményanyagból (életjátékok)

Az életjátékok létrehozásával, a személyes élményanyagból történő kiindulással az érintettség előnyei és hátrányai is megjelennek a gyermek- és diákszínjátékos munkájában. Az életjátékok tanulmányozása ezzel egyidejűleg a színházismereti tanulmányok új fázisát is jelenti: az alapfok végén ennek a műfajnak az alapos vizsgálata az eddig tanultak szintetizálása mellett egyben már a drámai kifejezés lehetőségeinek közelebbi megismeréséhez is elvezeti a tanulókat.

A tanulókat foglalkoztató problémák gyűjtése, kiválasztása, kibontása

- Problémagyűjtő és a problémákat rendszerező tevékenység (ön- és társismereti, improvizációs játékok)
- A megtalált problémahelyzetek feldolgozása (szabályjátékokkal, szituációs játékokkal)

- Komplex dráma a kiválasztott problémák vizsgálatához

Eszközők a személyesség áttételére színházi helyzetbe – A probléma áthelyezése analóg helyzetbe

- A személyek tipizálása (szituációk egy-egy típus kibontására; a típusok megjelenítése változó körülmények között)
- A személyes tartalmak reális és nem reális terekbe helyezése – A személyes tartalmak expresszív képpé fogalmazása
- A személyes tartalmak mozgásszínházi megjelenítése

Szituációteremtés, jelenetépítés

- A problémák körüljárása rögtönzésekkel
- A rögtönzéstől a szituáció felépítéséig dialógusok és akciók kidolgozása – Jelenetszerkesztés szituációkból

A világítás

- Természetes és mesterséges fények hatása – A fény atmoszféra teremtő ereje
- A fény jelentésteremtő és –módosító szerepe
- A színek és szimbolikájuk alkalmazása a világításban

A zene

- Élő zene, gépzene
- A zene érzelmi, hangulati, atmoszférateremtő hatása az előadásban – A zene dramaturgiai szerepe
- A zene mint az előadás önálló alkotóeleme (pl. dalok)

Követelmények

A tanulók ismerjék – a típus fogalmát

- a probléma szituációkra való bontásának lehetőségeit
- a személyesség színházi szituációkba való áttételének lehetőségeit – a színpadi világítás alapjait
- a zene színpadi használatának alapjait
- a szituációk és a jelenetek összefüggéseit
- a mozgásszínház fogalmát és legfontosabb műfajai *Legyenek képesek*
- a főbb színházi alkotóelemek (pl. alapanyag, színészi játék, tér, akusztikai elemek, jelmezek) felismerésére saját előadásban
- a hétköznapi élet problémáját színházi szituációvá alakítani – a személyesség színházi szituációkba való áttételére
- rögtönzésekkel szituációk felépítésére
- a megismert színházi fogalomkészlet használatára a saját rögtönzések elemzésekor

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanulók ismerjék

- azt az alkotói folyamatot, ahogyan egy-egy előadás létrejön
- a színházi alkotóelemeket (pl.: alapanyag, színészi játék, tér, akusztikai elemek, jelmezek, kellékek, világítás), azok hatását
- azokat a dramatikus konvenciókat, amelyek az alapanyag színpadra állítását segítik
- a színházművészet megközelítésére alkalmas fogalmi készlet elemeit (pl.: játéktér, főszereplő, mellékszereplő, jelenet, fordulat, felvonás)

Legyenek képesek

- színházi megjelenítésre alkalmas helyzetek, problémák felismerésére – előadások alapanyagául szolgáló alkotások válogatására
- saját csoportja által létrehozott előadások sajátosságainak leírására a megismert fogalmi készlet segítségével
- annak megfogalmazására, hogy a színház milyen eszközökkel gyakorol hatást a nézőre – a színházi összetevőkről és működésükről tanultak alkalmazására

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga szóbeli vizsgarészből áll

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama Színházismeret
előadás(részlet) elemzése 10 perc

A vizsga tartalma

A tanuló/csoportja által a vizsgán bemutatott saját produkció egészének vagy részletének felidézése a megismert fogalmi készlet alkalmazásával, a színházi alkotóelemek és azok nézőre gyakorolt hatásnak elemző bemutatása.

vagy

A tanuló a tanár által a vizsgát megelőző félévben előre kiadott legalább öt különböző alapanyaggal (problémák, szituációk, szövegek) ismerkedhet meg. A vizsgán a tanuló szabadon választott alapanyaggal kapcsolatban feltárja, hogy mi az a helyzet, probléma, amely színházi megjelenítésre alkalmas, valamint felvázolja, hogy milyen színházi eszközöket alkalmazna megjelenítésükre, és azok várhatóan milyen hatást gyakorolnak a nézőre.

A vizsga értékelése

Színházi megjelenítésre alkalmas helyzetek, problémák felismerése A színházi alkotóelemek és azok hatásának ismerete, alkalmazása A feladathoz kapcsolódó fogalmi készlet ismerete, használata

Továbbképző évfolyamok

7. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a drámai és nem drámai alapanyagú színház jellegzetességeit és különbségeit – az olvasott dráma és a megjelenített dráma hatásának különbségeit
- dráma fogalmának színházi (és nem irodalmi) értelmezését
- a nem drámai színház néhány lehetséges formáját (pl.: rítusjáték, táncszínház) – a színház és a film legfőbb különbségeit
- a drámai színház néhány klasszikus műfajának sajátosságait (komédia, tragédia, realista színmű)

Fejlessze a tanulók

- érzékenységet a jelen idejű színházi élmény befogadására
- érzékenységet a színészi játék, illetve a színházi kifejezés hitelességének felismerésére – színházi ízlését
- színházi előadás elemző képességét *Ösztönözze a tanulókat*
- értékes élő színházi előadások látogatására

- a színházi alapelemekkel való önálló kísérletezésre

Tananyag

A színházművészet sajátosságai

Ezen az évfolyamon elsősorban azt kívánjuk tisztázni, hogy mitől színház a színház, mi különbözteti meg a vele rokon művészeti formáktól, illetve hogy mik azok a jellegzetességek, amelyek a színpadi kifejezés nélkülözhetetlen összetevőit jelentik.

Színház mint a megjelenítés művészete

- Drámai és nem drámai alapanyagú színház
- Az olvasott dráma és a megjelenített dráma hatásának különbségei

Drámai műfajok a színházban

- A komédia dramaturgiája (alapprobléma, történetvezetés, fordulatok, végkifejlet) – A komédia tere, térhasználati konvenciói
- A jellemkomikum sajátosságai, helyzetkomikum és jellemkomikum összekapcsolódása a komédiában
- A színész munkája a komédiában (az emberi gyarlóságok és az értéktévesztések színészi ábrázolása)
- A klasszikus tragédia dramaturgiája (alapprobléma, történetvezetés, fordulatok, végkifejlet)
- A tragikus szituáció: válsághelyzetek, döntési kényszerek, választási lehetőségek
- A tragikus hős és ellenfele(i), a közöttük zajló küzdelem fázisai, fokozatai, tétje
- A tragikus hős hiteles jelenkori ábrázolásának problémái (a színész eszközei a hősábrázolásra: hogyan jelezhetők a „hős” emberi léptékei, miképp hitelesíthető a jelenben is)
- A realista színmű dramaturgiája (alapprobléma, a történet indokai, okszerűsége, fordulatai, végkifejlete). A történet hétköznapisága és mitikus mélységei
- A realista színház díszlete, jelmeze, tárgyhasználata
- Emberábrázolás a realista színházban: motivációk, kapcsolatok, emberi viszonyok, a színész jellemábrázolása
- Jelenetszervezés (a reális szituációk megjelenítése, valószínűsítése, felépítése, fordulatai, illetve a mindebben megnyilvánuló emberi tartalmak)

Színházi előadás nem drámai alapanyagból

- A rituális játék hagyományai. A tradíció szerepe és funkciója. Rítus a modernkori színházban
- A rítus dramaturgiája, a színpadi eseménysor felépítése, egységei, ezek kapcsolódási módjai
- A színházi előadás szertartás jellegét megteremtő eszközök (rituális tér, zene és ritmus szerepe, tárgyhasználat)
- A szertartásjáték szereplői, a közönség részvétele a rítusban
- A tánc- és mozgásszínház dramaturgiája (a zene előadásszervező szerepe, tétel- és etűd-dramaturgia)
- Mozdásformák, tánctechnikák
- A táncszínházi előadó, a mozgásszínházi színész kifejezőeszközei a tánc- illetve a mozgásszínházban

A színház és rokon műfajai

- A film és színház hatásának és befogadásának különbségei
- A tévéjáték és a színház hatásának és befogadásának különbségei – Az élő és a rögzített előadás

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a drámai és nem drámai alapanyagú színház jellegzetességeit és különbségeit
- az olvasott dráma és a megjelenített dráma hatásának különbségeit – dráma fogalmának színházi (és nem irodalmi) értelmezését
- a nem drámai színház néhány lehetséges formáját (pl.: rítusjáték, mozgásszínház, táncszínház)
- a színház, a film, a televízió legfőbb különbségeit
- a drámai színház egy-két klasszikus műfajának sajátosságait *Legyenek képesek*
- megkülönböztetni az élő, jelen idejű színházi élményt a rutinból született, „holt színháztól”
- felismerni a színészi játék, illetve a színházi kifejezés hitelességét
- különbséget tenni egy adott színházi előadáson belül a hatásos és hatásvadász, illetve az ízléses és ízléstelen megoldások között

8. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a színpadi adaptáció fogalmát
- az improvizációból született előadások legfőbb jellegzetességeit – a drámaszöveg és az előadásszöveg különbségeit
- a húzások, bővítések sajátosságait, a vendégszöveg fogalmát – a dramaturgia fogalmát
- az előadásokban érvényesülő legalapvetőbb dramaturgiai formákat (hatásmechanizmusokat)
- a felütés (kezdet), fordulat és zárlat (befejezés) fogalmát
- a motívum fogalmát, színházi értelmezését – a színházi tér fogalmát és formáit
- a színpadformák fogalmát, a legfontosabb színpadformákat – a játéktér fogalmát és legfőbb jellegzetességeit
- a zaj, zörej és zene színházi szerepét
- dráma fogalmának színházi (és nem irodalmi) értelmezését – a nem drámai alapanyagú színház fogalmát
- az előadás egységes jelrendszerének szükségességét – az előadás stílusának fogalmát

Fejlessze a tanulók

- képességét az epikus és a drámai kifejezés megkülönböztetésére – dramaturgiai érzékenységét
- motívumfelismerő képességét – improvizációs képességét
- térhasználatát *Ösztönözzé a tanulókat*
- értékes élő színházi előadások megtekintésére
- a színházi alapelemekkel való önálló kísérletezésre – színházi tárgyú kiadványok olvasására

Tananyag

A színházi előadás alkotórészei I.

Ezen az évfolyamon a színházi előadás alkotórészeiből kiindulva elkezdhetünk szisztematikusan felépíteni egy színházi szemléletmódot, illetve fogalomkészletet. Az élőben vagy videóról megtekintett előadások kapcsán az előadás egy-egy összetevőjét, alkotórészét tesszük alaposabb vizsgálat tárgyává. Egy-egy részterületre figyelve a színház konkrétabb alkotórészei felől haladunk az elvontabb összetevők felé. Ugyanakkor természetesen a megtekintett előadás egészének megbeszéléséről sem feledkezünk el.

A színházi előadás alapanyaga

- Dráma, adaptáció, „önmagát író” előadás – Az előadás szöveggönyve

Dramaturgia alapjai

- Beavatkozások a színpadra állított drámába, illetve nem drámai műbe – Jelenetek elhagyása és átcsoportosítása, összevonása
- Az előadás legfontosabb fordulópontjai, ezek szerepe, megjelenítésük módjai – Témák és motívumok végigvezetése az előadáson
- Beavatkozások eredeti alapanyagba: húzások és bővítések, vendégszövegek – A jelenetek közötti kapcsolatok megteremtése
- Az előadás kezdete, vége, felépítése, szervező elvei

A tér

- A színházi tér (pl. nagyszínpad, kamaraszínház, stúdió– vagy szobaszínház) – A színpadi forma (a dobozszínpadtól a térszínházi formákig)
- Játéktér és nézőtér viszonya, az előadás és közönség kapcsolata, ezzel összefüggő nézői magatartásmódok
- A játéktér (határai, térformái, szintjei, sajátosságai)
- Díszletfajták (az üres tértől, az absztrakt és stilizált téren át a valóságábrázolásig és az illúziókeltésig)
- Térhasználat (járások, meghatározó irányok és mozgások, hangsúlyos pontok)

Az akusztikai réteg

- A zajok szerepe az előadásban, az ismétlődő zajok teremtette motívumok – A zajtól a ritmusig és a zenéig
- A zene szerepe az előadásban (felvonásátkötő, aláfestő, hangulatteremtő szerep vagy autonóm funkció)
- A zene megjelenési módjai (a bejátszás, illetve az élő zene különféle formái) – A zene stílusa, hangzása, hatása
- Zenei motívumok, zenedramaturgiai

A rendező munkája

- Az előadás jelrendszerének, kifejezőmódjának meghatározása
- Az előadás stílusának meghatározása, stiláris jellegzetességeinek érvényesítése
- A rendezői koncepció megjelenítésének eszközei az előadás komplex jelrendszerével – A színészvezetés

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a színpadi adaptáció fogalmát
- az improvizációból született előadások legfőbb jellegzetességeit – a drámaszöveg és az előadásszöveg különbségeit
- a húzások, bővítések sajátosságait, a vendégszöveg fogalmát – a dramaturgia fogalmát
- az előadásokban érvényesülő legalapvetőbb dramaturgiai formákat (hatásmechanizmusokat)
- a motívum fogalmát, színházi értelmezését
- a színházi tér fogalmát és formáit
- a zaj, zörej és zene színházi szerepét
- dráma fogalmának színházi (és nem irodalmi) értelmezését – a nem drámai alapanyagú színház fogalmát
- az előadás egységes jelrendszerének szükségességét – az előadás stílusának fogalmát

Legyenek képesek

- megkülönböztetni az epikus és a drámai kifejezést

- felismerni egy előadás működésének, felépítésének legalapvetőbb dramaturgiai jellegzetességeit
- felismerni egy előadás legfőbb motívumait
- felismerni a színházi tér és színpadi formák legfőbb jellegzetességeit, illetve előadásalakító szerepét
- felismerni a zene (illetve egyéb akusztikai elemek) szerepét egy előadás színházi hatásmechanizmusában

9. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a színpadi előadásban megjelenő legfőbb metakommunikációs jeleket – alkat és színészi karakter fogalmát
- a legalapvetőbb színpadi szerepköröket – a színészi játéktípus fogalmát
- a színpadi műfaj fogalmát és összefüggését a színészi játéktípussal – a színészi kifejezés legalapvetőbb formáit
- a színészi jelenlét fogalmát
- a színészi karakterteremtés legfőbb jellegzetességeit
- a jelmez fogalmát, legfőbb jellegzetességeit, legfontosabb funkcióit – a szituációteremtés legfőbb formáit
- a színpadi feszültség fogalmát, a színpadi feszültségteremtés legalapvetőbb formáit – a rendezői koncepció fogalmát
- a színész és rendező közös munkájának alapvető formáit – a színházi stílus fogalmát

Fejlessze a tanulók

- képességét, hogy egy előadás hatásmechanizmusában felismerjék a nonverbális és metakommunikációs jeleket
- képességét, hogy érzékeljék a színészi alkat és a megjelenített karakter kapcsolatát
- képességét, hogy a színész által megjelenített karakter legfőbb jellemzőit felismerjék, ugyanakkor érzékelje azokat az alapvető – színészi eszközöket is, amellyel a figurák jellemzése történik
- képességét, hogy felismerjék a színészi játék intenzitását, a színészi jelenlét erejét
- képességét, hogy a színészi játéktípus műfajokkal összefüggő legalapvetőbb sajátosságait felismerjék
- képességét, hogy érzékelje egy előadás legerősebb feszültségpontjait, lássa a feszültségkeltés legalapvetőbb formáit
- képességét, hogy felismerjék egy-egy szituáció legfőbb jellegzetességeit, a benne megjelenő problémák összetevőit, a – problémáihoz való különféle emberi viszonyok sajátosságait
- képességét, hogy érzékelje egy-egy jelenetben, illetve az egész előadásban a meghatározó emberi viszonyokat, illetve azt, hogy – milyen viszonyrendszer működteti az egyes jelenteket, illetve az előadás egészét
- képességét, hogy érzékelje egy-egy előadás legfőbb válságpontjait, legfontosabb fordulatait
- képességét, hogy felismerjék egy-egy előadás legalapvetőbb stílusjegyeit

Ösztönözzé a tanulókat

- értékes élő színházi előadások megtekintésére – saját színházi előadás létrehozására
- színházi tárgyú szakirodalom olvasására

Tananyag

A színházi előadás alkotórészei II.

Ezen az évfolyamon folytatódik a színházi előadás alkotórészeinek áttekintése. Ez tovább építi a tanulók színház szemléletmódját és fogalomkészletét. Ezen az évfolyamon az élőben (vagy videóról) megtekintett előadások kapcsán főként a szereplő, a színész munkáját, annak összetevőit tesszük alaposabb vizsgálat tárgyává. Ugyanakkor természetesen a megtekintett előadás egészének megbeszéléséről sem szabad továbbra sem elfeledkezni.

Nonverbális és metakommunikációs jelek a színész játékában

- A testtartás, a mimika, gesztusok mint a színészi kifejezés alapjai – A jellegzetes mozdulatok, mozgások, mozgásformák kifejező ereje – A térköz jelentésteremtő funkciója
- Hangszín, hanghordozás
- A metakommunikációs jelek hitelesítő vagy átértelmező szerepe

Színészi játék

- Alkat és színészi karakter – Színpadi szerepkörök
- Egyes tradicionális színházi műfajokhoz tartozó színészi játéktípusok
- A színész munkája a stilizációtól, az illusztráción át az átélésig, illetve az eltartott, ironikus játékmódig
- A színészi jelenlét
- Színészi szerepformálási módok

Jelmezek

- A színpadi öltözet formái (az utcai ruhától a jelmezig) – A jelmezek kor- és helyszínjelző szerepe
- Színek és formák a jelmezekben
- A jelmezek karakterábrázoló képessége
- A szereplők csoportosítása az öltözetük alapján
- Hierarchia, státusz, viszony megjelenése a jelmezben – Átöltözések, jelmezváltások
- Álöltözetek, álarcok, maszkok

Szereplők a jelenetekben

- Kapcsolat- és szituációteremtés a színészi játék segítségével – A jelenet folyamata, ritmusa, ritmusváltásai
- Válságpontok, fordulatok a jelenetben, ezek kifejezőmódjai – A feszültségkeltés színészi és rendezői eszközei
- Emberi erőterek és ezek változása a jelenetben

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a színpadi előadásban megjelenő legfőbb metakommunikációs jeleket – alkat és színészi karakter fogalmát
- a legalapvetőbb színpadi szerepköröket – a színészi játéktípus fogalmát
- a színpadi műfaj fogalmát, és összefüggését a színészi játéktípussal – a színészi kifejezés legalapvetőbb formáit
- a színészi jelenlét fogalmát
- a színészi karakterteremtés legfőbb jellegzetességeit – a szituációteremtés legfőbb formái
- a színpadi feszültség fogalmát, a színpadi feszültségteremtés legalapvetőbb formáit – a rendezői koncepció fogalmát
- a színész és rendező közös munkájának alapvető formáit – a színházi stílus fogalmát

Legyenek képesek

- egy előadás hatásmechanizmusában felismerni a metakommunikációs jeleket – érzékelni a színészi alkat és a megjelenített karakter kapcsolatát
- felismerni a színész által megjelenített karakter legfőbb jellemzőit
- érzékelni azokat az alapvető színészi eszközöket is, amellyel a figurák jellemzése történik – felismerni a színészi játék intenzitását, a színészi jelenlét erejét
- felismerni a színészi játéktílus műfajokkal összefüggő legalapvetőbb sajátosságait
- érzékelni egy előadás legerősebb feszültségpontjait, elkülöníteni a feszültségkeltés legalapvetőbb formáit
- felismerni egy-egy szituáció legfőbb jellegzetességeit, a benne megjelenő problémák összetevőit, a problémáihoz való különféle – emberi viszonyok sajátosságait
- érzékelni egy-egy jelenetben, illetve az egész előadásban a meghatározó emberi viszonyokat, továbbá azt, hogy milyen – viszonyrendszer működteti az egyes jeleneteket és az előadás egészét
- érzékelni egy-egy előadás legfőbb válságpontjait, legfontosabb fordulatait – felismerni egy-egy előadás legalapvetőbb stílusjegyeit

10. évfolyam

Fejlesztési feladatok *Ismertesse meg a tanulókkal*

- a színházi fogalomkészlet alkalmazásának lehetőségeit egy-egy konkrét előadás elemzésében

Fejlessze a tanulók

- színházi előadás elemző képességét
- képességét az előadás dramaturgiai működésének felismerésére – képességét a színházi előadás alkotórészeinek felismerésére
- képességét a színházi előadás kifejezőmódjának és jelrendszerének felismerésére – képességét a rendezői koncepció és jelentésének felismerésére

Ösztönözze a tanulókat

- értékes élő színházi előadások megtekintésére
- a megtekintett előadás során szerzett élmény elemző feldolgozására – saját színházi előadás létrehozására
- színházi tárgyú szakirodalom olvasására

Tananyag

Színházi előadások komplex elemzése

Ezen az évfolyamon szintetizáljuk az eddig szerzett ismereteket. Ezért a középpontban egy-egy élőben vagy videóról megtekintett előadás komplex megbeszélése áll. Így a diákok tapasztalatokat szerezhetnek arról, hogy ismereteik alkalmasak színházi előadások elemzésére, értelmezésére, értékelésére.

A komplex elemző beszélgetésekben az alábbi szempontokat érdemes használni. Természetesen a konkrét elemzett előadás alapján kell eldöntetni, hogy mik azok a szempontok, amelyek az adott előadásban fontosak, lényegesek, illetve melyek azok, amelyek annyira lényegtelenek az adott előadás működése szempontjából, hogy szóba sem kell őket hozni.

Elemző beszélgetések előadásokról *Az alapanyag*

- Az alapanyag természete (dráma, adaptáció, nonverbális anyag)

- Az alapanyag stiláris, műfaji, dramaturgiai sajátosságai, ezek hatása az előadás megformálására

Dramaturgia

- Színházi szövegkönyv: változtatások az alapanyagon (húzások, betoldások, vendégszövegek – ezek alkalmazásának célja)
- Az előadás felépítése, szervező elvei, a jelenetek logikai kapcsolata – Az előadás kezdete, ennek hatása a nézői befogadásra
- Az előadás legfontosabb fordulópontjai, ezek szerepe – Az előadás zárása, ennek hatása a nézői befogadásra

A tér

- Az előadás színházi tere (a nagyszínpadtól a szobaszínházig) – A színpadi forma (a dobozszínháztól a térszínházi formákig)
- Előadás és közönség kapcsolata, ennek hatása a nézői befogadásra – Játéktér és díszletvilág
- Az előadás térhasználata (kitüntetett pontok, ezekhez kapcsolódó akciók, motívumok, figurák; meghatározó térirányok és mozgások, ezek jelentése)

Tárgyak, kellékek

- A tér berendezésének szerepe a játékban
- Az előadás legfontosabb tárgyai, kellékei (ezek kiemelésének lehetőségei, illetve a hozzájuk kapcsolódó jelentések)
- Az egyes figurák kapcsolata a tárgyakkal, kellékekkel, ennek jelentése és hatása – Állandó vagy változó tárgyak, kellékek; ezek funkciói és funkcióváltásai
- A tárgyak, kellékek „útja”, az így keletkező motívumok
- A tárgyak, kellékek összefüggése az előadás más elemeivel, hatása a játékstílusra

Zajok, zenék

- Az előadás akusztikai rétege, a zajok, zenék jelentősége az előadásban
- Az ismétlődő zajok, zenék, illetve a belőlük születő motívumok, ezek hatása az előadás jelentésére
- Az előadásban megszólaló zajok, illetve zenei stílus(ok) – ezek illeszkedése a játékstílushoz
- A zene funkciói (átkötő szerep, hangulatteremtő szerep, dramaturgiai szerep, önálló alkotórész)
- A zene és az előadás műfajának összefüggései

Jelmezek

- A színpadon megjelenő öltözetek kort, illetve helyszínt meghatározó szerepe
- Színek és formák, a köztük lévő kapcsolat, hatásuk az előadás hangulatára, jelentésére – Az egyes szereplők öltözete, ruhájuk színe, formája, szabása, ezek jellemző ereje
- Átöltözések, ruhaváltások, ezek funkciói
- A szereplők csoportjai öltözkük alapján, a jelmezek hierarchiát, státuszt, viszonyokat közvetítő szerepe
- A jelmezek kapcsolata az előadás más alkotórészeivel, viszonyuk a térrel, hatásuk a szereplők viselkedésére, az előadás játékstílusára

A szereplők jellemzése szavak nélkül

- Amit még az előtt tudunk az egyes figurákról, hogy megmozdulnának, megszólalnának
- Álarcok, maszkok használata, az arcfestés szerepe, ezek hatása a nézői elvárásokra, összefüggésük az előadás műfajával, stílusával

- A szereplők alkata, az egyes figurák testtartása, ezek szerepe a jellemzésben – A szereplők arca, arckifejezése, mimikája, ennek hatása a jellemzésre
- A szereplők jellegzetes mozdulatai, gesztusai, ezek összefüggése az előadás játékstílusával
- A metakommunikációs jelzések „üzenetei” a szereplők viszonyáról, kapcsolatuk jellegéről, változásáról

A mozgások szerepe az előadásban

- Megkomponált mozgások, koreografikus részletek, ezek összefüggése az előadás más kifejező eszközeivel
- A mozgások hatása az előadás hangulatára, az egyes figurák jellemzésére, a produkció stílusára

Színészi játék

- Az előadás műfajának, stílusának hatása a színészi munkára – Az adott előadás játékstílusának hatása a színész játékára
- A színész mimikája, gesztuskészlete
- A színész hanghordozása, beszédmódja
- A színész metakommunikációs jelzéseinek erősítő, gyengítő vagy átértelmező szerepe – A színész figura átteremtő eszközei
- Színészi „létezmódok” (az átéléstől az alak pszicho–fizika jellemzésén át a szerep és a színész közti távolság érzékeltetéséig)

Az előadás stílusa

- A jelenetek szervező elvei
- Az előadás leghangsúlyosabb mozzanatai (jelenetei, előadásrészletei) – A rendezői koncepció, ennek kifejtése az előadásban
- Az előadásban megjelenő színházi eszközök, kifejezésmódok – Az egyes elemek, színházi alkotórészek rendszerbe szervezése

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a színházi fogalomkészlet alkalmazási lehetőségeit egy–egy konkrét előadás elemzésében

Legyenek képesek

- színházi előadás elemzésére
- az előadás dramaturgiai működésének felismerésére – a színházi előadás alkotórészeinek felismerésére
- a színházi előadás kifejezésmódjának és jelrendszerének felismerésére – a rendezői koncepció és jelentésének felismerésére

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

A tanulók ismerjék

- a színházművészet legfontosabb kifejezőeszközeit (pl.: szövegmondás, mozdulat, gesztus, mimika, akció, zenei– és látványelemek),
- a műfaji, stílári, illetve formai konvenciórendszereknek a legfontosabb sajátosságait, felhasználási lehetőségeit,
- a konkrét előadások elemzésében, értelmezésében felhasznált fogalmakat (pl.: drámai formák, színházi műfajok, színpadtípusok, játékstílus), azok meghatározásait, kapcsolódásukat,

– az előadás alkotóelemeinek hatásmechanizmusait, azok miként befolyásolják a nézői élményt, hogyan szolgálják az előadás jelentését.

Legyenek képesek

– egy-egy színházi előadás meghatározó alkotóelemeinek (pl.: alapanyag, tér, jelmez, zene, világítás, színészi játék), ezek sajátosságainak, kapcsolódási módjának felismerésére

– a színházi előadás vizsgálatára, értékelésére a benne érvényesülő (műfaji, stílári, illetve formai) konvenciórendszer szerint

– saját színházi tevékenységében – a megismert fogalmi készlet alapján – tudjon érvelni az általa kidolgozott elképzelések, megoldások mellett

– egy-egy színházi előadás átfogó értékelésére, eljutni az előadás jellemzőinek leírásától, összetevőinek elemzésétől a színházi műalkotás értelmezéséig

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészből áll

A vizsga tantárgya és időtartama Színházismeret

írásbeli (a vizsgát megelőzően elkészítve) szóbeli 15 perc

A vizsga tartalma Írásbeli vizsga

Előadáselemző dolgozat (5–8 oldal)

Szabadon választott – a vizsga évében – készült előadás elemző bemutatása. A dolgozatot a továbbképző utolsó évfolyamának szorgalmi ideje alatt, a második félévben kell elkészíteni, és a művészeti záróvizsga napját megelőzően tizenöt nappal kell a tanulónak leadnia a vizsgát szervező intézménynek.

A dolgozatnak ki kell térnie:

– az irodalmi alapanyag és a dramaturgiai munka jellegzetességeire – a tér és a térhasználat sajátosságaira,

– a jelmezek jellegére és funkciójára – a tárgyak, kellékek szerepére

– az esetleges akusztikai elemek (zene, zörejek) sajátosságaira, funkciójukra – az előadás felépítésére, ritmusára

– az emberi viszonyok sajátosságaira, azok ábrázolásának módjára – a megjelenő karakterek sajátosságaira, ezek ábrázolására

vagy

Tanulói portfólió (dosszié)

Egy – a vizsga évében készült – előadás létrejöttének különböző fázisait (pl.: olvasópróba, díszlettervek, rendezőpéldány) vagy a bemutatást követő véleményeket (pl.: kritikák, a közönség reakciói, média megjelenés) gyűjti össze és strukturáltan tartalmazza. A portfólióba bekerülhet minden írásos, képi és egyéb dokumentum, mely az előadással kapcsolatba hozható.

A portfóliónak kihagyhatatlan része a dokumentumokhoz kapcsolódó, tanulói reflexiók, melyek a készítő nézőpontját, tanulási útvonalát jelenítik meg.

A portfóliót a továbbképző utolsó évfolyamának szorgalmi ideje alatt, a második félévben kell elkészíteni, és a művészeti záróvizsga napját megelőzően tizenöt nappal kell a tanulónak leadnia a vizsgát szervező intézménynek.

Szóbeli vizsga

Az előadáselemző dolgozat vagy a portfólió megvédése a vizsgabizottság által megfogalmazott kérdések alapján.

Szemponyjai:

- a szövegkönyv, a dramaturgiai munka jellegzetességei – a tér és a térhasználat sajátosságai
- a jelmezek jellege és funkciója
- a tárgyak, kellékek szerepe
- az akusztikai elemek (zene, zörejek) sajátosságai, funkciói – a világítás módja és hatása
- a színészi karakterábrázolás jellegzetességei – az emberi kapcsolatok ábrázolásának módja – az előadás felépítése, ritmusa
- a jelenetszervezés sajátosságai
- a rendezői koncepció megjelenésének módjai – az előadás stílusa, műfaja
- a színházi előadások különböző közreműködőinek szerepe az előadás létrejöttének folyamatában

A vizsga értékelése

- Az elemzéshez, értelmezéshez kapcsolódó fogalmak ismerete, alkalmazásuk a választott színházi előadásra
- Szempontok és a fogalmak közötti összefüggések ismerete – A téma szóbeli vagy írásbeli kifejtésének képessége

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök Tévé, videó– vagy DVD-lejátszó
Színházi előadások videofelvételei